

ΕΝΩΠΙΟΝ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τεύχος 65 | ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2012

- Δικηγόρος μ' εντιμότητα
- Ο συνδικαλισμός στο χώρο της δικαιοσύνης
- Πρόταση για μια ταχύτατη διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης

ΑΦΙΕΡΩΜΑ Στην Ευρώπη της κρίσης, η Δικαιοσύνη και το δικηγορικό επάγγελμα υπό πολιορκία

M. Prunbauer-Glaser
Ευ. Τσουρούλης
K. Murphy
J.-M. Burguburu
J. M. Davó Fernández
P. S. Szabó
Ι. Παπαζαχαρία

Γιάννα Παναγοπούλου | Διδάκτωρ Νομικής,
Αντιπρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης
e-mail: g-panag@otenet.gr

Στην Ευρώπη της κρίσης το δικηγορικό επάγγελμα βρίσκεται μπροστά σε σημαντικές προκλήσεις, αντιμέτωπο με το κύμα απορρύθμισης και απελευθέρωσης της αγοράς, που αντιπαραβάλλεται με την αναγκαιότητα διαφύλαξης των θεμελιωδών αξιών και δικαιωμάτων των πολιτών αλλά και του δημοσίου συμφέροντος και της ίδιας της δημοκρατίας.

Τα δύο τελευταία, ιδίως, χρόνια, προκαλούνται συνεχείς εξελίξεις από την Τρόικα αλλά και εξελίξεις εθνικού χαρακτήρα, χωρίς όμως ομοιομορφία. Ορισμένες από αυτές, απορρυθμιστικής προσέγγισης, δείχνουν να στοχεύουν στην ανεξαρτησία των Δικηγορικών Συλλόγων, όπως επί παραδείγματι συνέβη στην Ιρλανδία. Άλλες στοχεύουν στην ανεξαρτησία του δικηγόρου, στην οργάνωση του επαγγέλματος, στη διαιτησία, στο ασυμβίβαστο, όπως επί παραδείγματι στην Ιταλία υπάρχει η δυνατότητα να ασχολούνται μη δικηγόροι με τους εναλλακτικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών χωρίς εχέγγυα και χωρίς τον παραμικρό έλεγχο για το ποιός είναι εκείνος που έχει την οικονομική επικυριαρχία και πώς επηρεάζει τον τρόπο παροχής των δικηγορικών υπηρεσιών.

Άλλες φορές, το ίδιο το κράτος μετατρέπεται σε πάροχο νομικών υπηρεσιών, όπως στην Πορτογαλία που προτείνεται το ευεργέτημα της πενίας να παρέχεται από δικηγόρους που θα απασχολούνται από το κράτος, ενώ το κράτος όχι μόνο ρυθμίζει το πλαίσιο λειτουργίας του νομικού επαγγέλματος αλλά και την ίδια την αγορά, με την έννοια ότι μεταφέρει δικηγορική ύλη σε άλλους κλάδους πχ. συμβολαιογράφους.

Σε ορισμένα κράτη-μέλη, (Αγγλία και Ουαλία, πρόσφατα και Ολλανδία), απογυμνώθηκαν οι Δικηγορικοί Σύλλογοι από τη ρυθμιστική και πειθαρχική εξουσία τους και ανατέθηκε σε ανεξάρτητο όργανο -ρυθμιστική Αρχή, τα μέλη της οποίας διορίζονται από την κρατική εξουσία, σε άλλο αποπειράθηκε αποκάλυπτη επέμβαση της εκτελεστικής εξουσίας στην ανεξάρτητη Δικαιοσύνη (Πολωνία), ενώ στην Ιταλία επιτράπηκαν επιχειρηματικές δομές, ασυμβίβαστες ως τώρα με το δικηγορικό επάγγελμα, όπως σε μη δικηγόρους επενδυτές το δικαίωμα της ίδρυσης δικηγορικών εταιριών, οποιασδή-

ποτε εταιρικής μορφής, ακόμα και κεφαλαιουχικής. Είναι αυτό προανάκρουσμα ότι θα δούμε και στην Ευρώπη, χάριν της αγοράς, εισηγμένες στο χρηματιστήριο δικηγορικές κεφαλαιουχικές εταιρίες όπως στην Αυστραλία και την Αδελαΐδα; Στις περισσότερες χώρες των Βαλκανίων οι κυβερνήσεις τους επιχειρούν να επιβάλουν στους Δικηγόρους τη χρήση ταμειακών μηχανών για την έκδοση αποδείξεων για τις αμοιβές τους. Ταυτόχρονα, τα θεσπιζόμενα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του ξεπλύματος χρήματος, μέτρα θίγουν τις θεσμικές αρχές και υποχρεώσεις του δικηγόρου (δικηγορικό απόρρητο) και παραβιάζουν ουσιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, αλλά και την προσωπικότητα του πολίτη, στοιχεία τα οποία συνιστούν το θεμέλιο της δημοκρατίας σ' όλες τις δημοκρατικές χώρες.

Απέναντι σε αυτές τις πολιτικές οι Δικηγορικοί Σύλλογοι των χωρών της Ε.Ε. πρέπει να καταστήσουν σαφές στις Αρχές της Ε.Ε. ότι δεν είναι αντίθετοι στην αναμόρφωση και τον εκσυγχρονισμό του συστήματος απονομής της δικαιοσύνης, αλλά πέρα και πάνω από τις αμιγείς αναγκαιότητες της παγκοσμιοποιημένης αγοράς υπάρχουν και οφείλουν να σεβαστούν τους θεμελιώδεις κανόνες του κράτους δικαίου που αποτελεί την ψυχή της Ευρώπης και του πολιτισμού της. Στη σύγκρουση αυτή τα κράτη μέλη και οι Ευρωπαϊκές Αρχές οφείλουν να συνεκτιμήσουν το θεμελιώδη ρόλο των δικηγόρων και των Δικηγορικών Συλλόγων ως εγγυητών του κράτους δικαίου και δεν μπορεί η αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης να έχει ως τίμημα την υπονόμωσή τους.

Στο εισαγωγικό σημείωμά μας στο προηγούμενο τεύχος, αξιολογώντας το αποτέλεσμα των εκλογών της 6ης Μαΐου και στη λογική ότι λαός που δεν θυμάται την ιστορία του είναι καταδικασμένος να την ξαναζήσει, είχαμε σταχυολογήσει ιστορικά γεγονότα όπου η χώρα, με τις εκλογικές επιλογές του λαού της, οδηγήθηκε σε εθνικές καταστροφές και οπισθοδρομήσεις. Επανερχόμαστε σήμερα, επικαλούμενοι τον Ευριπίδη που έλεγε ότι «είναι ευτυχής όποιος έχει μελετήσει ιστορία γιατί αυτός ούτε τους πολίτες παρακινεί στην καταστροφή, ούτε ο ίδιος γίνεται άδικος».

Όμως τον τελευταίο, προεκλογικό καιρό, εκτός από την εκδηλούμενη βία του σπασμένου πλέον αυγού του φιδιού, παρατηρούμε, άφωνοι, έντονα συμπτώματα αλλεργίας στην ιστορία από συγκεκριμένες, ετερόκλητες πολιτικές δυνάμεις, που δίνουν την

εντύπωση πως, ενώ έρχεται τσουνάμι δεκάδων μέτρων, εκείνοι, αμέριμνοι, μοιραίοι και ανιστόρητοι, μαλώνουν για τις ξαπλώστρες στην παραλία .

Στην Ελλάδα της κρίσης και των ακροτήτων που αυτή δημιουργεί, όλα είναι πλέον δυνατά, ακόμα και η καλλιέργεια απόψεων που γειτνιάζουν επικίνδυνα με τα όρια της ψυχιατρικής επιστήμης. Κάτι ανάλογο έχει συμβεί και άλλες φορές στην ιστορία της ανθρωπότητας, με ολέθριες κάθε φορά συνέπειες για τους λαούς. Επιμένουν, ως εάν απευθύνονταν σε αφελείς, ότι το μνημόνιο έφερε τη χρεοκοπία και όχι η χρεοκοπία το μνημόνιο, ότι το πρόβλημα της χώρας δεν είναι το έλλειμμα της και η εξ αυτού ανάγκη της για δανεικά αλλά οι δανειστές της, ότι το ζήτημα δεν είναι η επερχόμενη κατάρρευση της χώρας αλλά τα πιθανά προβλήματα που θα αντιμετωπίσουν οι χρηματαγορές από το ντόμινο που θα προκαλέσει η ελληνική έξοδος από το ευρώ, λες και θα έχει τότε σημασία για εμάς, που η ζωή μας θα έχει γυρίσει 50 χρόνια πίσω, αν η ελληνική κατάρρευση και έξοδος από το ευρώ, συμπαρασύρει ή όχι και το Νότο της Ευρωζώνης ή δρομολογήσει ή όχι τη διάλυση του ευρώ.

Ο δημόσιος πολιτικός διάλογος, τι στιγμή που η χώρα βιώνει σε όλα τα επίπεδα συμπτώματα διάλυσης ανάλογα με της περιόδου 1944 -1946 ή ακόμα πιο πρόσφατα της περιόδου 1965 -1967, γίνεται με αντιπαραθέσεις θεατρικής παράστασης για το ποιος εγγυάται την ευημερία καλύτερα απ' τον άλλο, ποιος θα επαναφέρει το επίπεδο ζωής της περιόδου ευημερίας με δανεικά χωρίς τα δανεικά; και δυστυχώς τείνουν ευήκοα τα ώτα όσων γαλουχήθηκαν στο «γαλαξία» της ευημερίας με δανεικά, όσων βολεύτηκαν στην κρατικοδίαιτη επιχειρηματικότητα, τα συνδικαλιστικά "κεκτημένα", ή στον υπερτροφικό δημόσιο τομέα. Όπως παρατήρησε πρόσφατα ένας αρθρογράφος, είναι σύμπτωμα «αυτισμού» να υπολογίζεις πως η έξοδος από το ευρώ και την ΕΕ για να τα βρούμε με τη Ρωσία ή τη Βενεζουέλα είναι επιλογές που θα υλοποιηθούν με τον ίδιο ανέξοδο τρόπο που το επόμενο Σάββατο αντί του «Χ» σούπερ μάρκετ θα επιλέξουμε να ψωνίσουμε από το «Ψ» και αντιστρόφως.

Αυτή, την έσχατη για τη χώρα στιγμή, το δίλημμα, το πραγματικό διακύβευμα των εκλογών της 17ης Ιουνίου, δεν είναι «Αριστερά» ή «Δεξιά», «ευρώ» ή «δραχμή» αλλά «κατάρρευση» ή «εθνική προσπάθεια» να αποτραπεί ο εφιάλτης και η καταστροφή και για να είμαστε εκεί, στο κέντρο των αποφάσεων, όταν το πολιτικό και οικονομικό γίνε-

σθαι της Ευρώπης που αλλάζει, θα συζητάει τις αλλαγές και θα διαμορφώνει τις εξελίξεις. Και αυτό μπορεί να το εγγυηθεί μόνο η εθνική συνεννόηση. Μετά την 17η Ιουνίου, πάντως, κανείς δεν θα δικαιούται να επικαλείται για τον εαυτό του ότι δεν κατάλαβε, ή ότι μετάνιωσε για την επιλογή που έκανε κάτω από οργή ή απελπισία, αφού και αυτός, που νομίζει ότι δεν έχει να χάσει τίποτα άλλο, έχει σίγουρα να χάσει πολλά ακόμα.

Στο τεύχος που κρατάτε στα χέρια σας θα βρείτε όλες τις Εισηγήσεις, αλλά και όλες τις απαντήσεις στα ερωτήματα που τους τέθηκαν, των αντιπροσώπων των Δικηγορικών Συλλόγων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συμμετείχαν στο Συνέδριο στη Θεσσαλονίκη, στις 2 και 3 Μαρτίου 2012, υπό την αιγίδα της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων της Ελλάδας, άρθρο για το συνδικαλισμό στο χώρο της Δικαιοσύνης, άρθρο για την ταχεία απονομή της Δικαιοσύνης, τις μεταβολές στο μητρώο των μελών μας, παρουσίαση της επιστημονικής και πολιτιστικής δραστηριότητας του ΔΣΘ.

Ζητάμε και πάλι συγγνώμη από όλους, όσους μας εμπιστευθήκατε τα άρθρα σας, αλλά δεν μπορέσαμε να τα φιλοξενήσουμε σε αυτό το τεύχος, λόγω της παρουσίασης των πολυσέλιδων πρακτικών του ευρωπαϊκού συνεδρίου. Έχουν όμως εξαιρετικό ενδιαφέρον και είναι ιδιαίτερα διαφωτιστικά, όσα περιέχονται στα πρακτικά, σχετικά με όσα διαδραματίζονται σήμερα για τη δικηγορία στην Ε.Ε., γι' αυτό θελήσαμε να μην τα διασπάσουμε παρουσιάζοντάς τα σε συνέχειες.

«Δικαιοσύνη χρονίως πάσχουσα: υπάρχει θεραπεία; με ποια φαρμακευτική αγωγή και δοσολογία;» θα είναι το Αφιέρωμα του επόμενου τεύχους του Ενώπιον.

Καλή Ανάγνωση και Καλό Καλοκαίρι

Τεύχος 65
Απρίλιος - Ιούνιος 2012
Τιμή Τεύχους 1€

Ιδιοκτησία:

Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης

Δικαστικό Μέγαρο Θεσσαλονίκης

26ης Οκτωβρίου 3 | 546 25

Τηλ.: 2310 553 444

email Δ.Σ.Θ.: dsthe@otenet.gr

Εκδότης

Νικόλαος Βαλεργάκης

Πρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

26ης Οκτωβρίου 3 | 546 25

Διεύθυνση & Επιμέλεια Ύλης

Γιάννα Γεωργ. Παναγοπούλου

Α' Αντιπρόεδρος Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Κατούνη 28 | 546 25, email: g-panag@otenet.gr

Τμήμα Εκδόσεων Δ.Σ.Θ.

Αικατερίνη Μάρου

Τηλ.: 2310 507 342, Fax: 2310 528 509

email: katmarou@gmail.com

Υπεύθυνος Τυπογραφείου

Μαυρογένης Α.Ε.

Ολύμπου 3 | Καλοχώρι | Τηλ.: 2310 700 770

Διοικητικό Συμβούλιο Δ.Σ.Θ. 2011 - 2014

Πρόεδρος

Νικόλαος Βαλεργάκης

Αντιπρόεδρος

Γιάννα Παναγοπούλου

Γεν. Γραμματέας

Ράπτης Χρήστος

Ταμίας

Βελιτζέλου Γεωργία

Μέλη

Νιφλής Πάρις

Τζαμαδάνης Γεώργιος

Γεωργιάς Νικόλαος

Κοτσαμανίδης Ιωάννης

Παπαλεξίου Σοφία

Κωστατζίκη Ρωξάννη

Αχτσιόδου Φωτεινή

Λαμπτζίδης Εμμανουήλ

Κεφάλας Θεοχάρης

Ραδίσης Παντελής

Μελανεφίδου Σοφία

Αντωνιάδης Νικόλαος

Κλεισιάρης Ζήσης

Κουτσός Γεώργιος

Κουτσοχήνας Ευστάθιος

Σεραϊδίου Παρασκευή

Βάρδας Χρήστος

Δανιήλ Γεώργιος

Ανδριόπουλος Κωνσταντίνος

Ροδινός Γεώργιος

Μαυρίδης Στυλιανός

Διανέμεται δωρεάν στα μέλη του Δ.Σ.Θ.

Τα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν μόνο τις απόψεις του συντάκτη τους. Η συντακτική επιτροπή του περιοδικού μπορεί να δημοσιεύσει τα άρθρα ή τις επιστολές κατά την κρίση της, χωρίς όμως να αλλάξει το νόημά τους. Μετά την αποστολή τους στο περιοδικό, κανένα άρθρο ή φωτογραφία δεν επιστρέφεται. Παράκληση, τα κείμενα που δεν εντάσσονται στο εκάστοτε αφιέρωμα να μην υπερβαίνουν τις 1.500 λέξεις.

- 06** Χαιρετισμός του Προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης, κ. **Νικολάου Βαλεργάκη**

αφιέρωμα

- 08** Στην Ευρώπη της κρίσης, η Δικαιοσύνη και το δικηγορικό επάγγελμα υπό πολιορκία

Ολομέλεια Προέδρων Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος
«Τρόικα - Η δικαιοσύνη και το δικηγορικό επάγγελμα υπό πολιορκία»

Ειδική Συνέλευση Προέδρων και Αντιπροσώπων

Ευρωπαϊκών Δικηγορικών Συλλόγων

απόψεις

- 60** **Νίκος Β. Αγγέλης:** Ο συνδικαλισμός στο χώρο της δικαιοσύνης
- 65** **Κωνσταντίνος Γ. Χατζηγιαννάκης:** Πρόταση για μια ταχύτατη διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης

εύθυμα

- 68** **Δημήτρης Τσινικόπουλος:** Δικηγόρος μ' εντιμότητα

μητρώο μελών Δ.Σ.Θ.

- 73** Μεταβολές του Μητρώου μελών του Δ.Σ.Θ.

δράσεις Δ.Σ.Θ.

- 74** Εκδήλωση με θέμα: «Τραπεζικές πιστωτικές συμβάσεις και Οικονομική κρίση»
- 75** Επιστημονική εκδήλωση με θέμα: «Οι πρόσφατες μεταβολές στη νομοθεσία 'περί αλλοδαπών'. Σκέψεις και προβληματισμοί»
- 76** Εκδήλωση: Θέατρο - Βυζαντινή Χορωδία
- 77** Επιστημονική εκδήλωση με θέμα: «Διαμεσολάβηση: Βαδίζοντας προς το νέο τρόπο επίλυσης των διαφορών»

- 78** Στιγμιότυπα από την εκδήλωση - παρουσίαση του βιβλίου του προέδρου εφετών Άγγελου Λιάπη

ποίηση

- 79** **Άγγελος Λιάπης:** Η άπειρη στιγμή

Νικόλαος Βαλεργάκης
Πρόεδρος Δικηγορικού
Συλλόγου Θεσσαλονίκης

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι,

Πρόσφατα ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης διοργάνωσε σε συνεργασία με το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης την επιστημονική εκδήλωση με θέμα «**Διαμεσολάβηση: Σύγκρουση και Συναίνεση**». Η εκδήλωση αυτή αποτέλεσε τη συνέχεια μιας σειράς σεμιναρίων, ενημερωτικών ημερίδων και συνεδρίων που έχει διοργανώσει στο παρελθόν ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης για το νέο αυτό πεδίο εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών που αναδεικνύεται ιδιαίτερα σημαίνον και σύγχρονο.

Είναι γνωστό, επίσης, ότι με το Ν. 3994/2011 η δικαστική διαμεσολάβηση ως θεσμός εντάχθηκε στη δέσμη των μέτρων που έλαβε το Υπουργείο Δικαιοσύνης με στόχο την επιτάχυνση της ποινικής και διοικητικής δικαιοσύνης.

Ως δικηγόρους αυτό που μας ενδιαφέρει είναι η εισαγωγή του θεσμού της διαμεσολάβησης στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις του ιδιωτικού τομέα που έχει ως στόχο τη σημαντική μείωση του φόρτου εργασίας και την αποσυμφόρηση των δικαστηρίων αλλά και την επίλυση των διαφορών ταχύτερα και οικονομικότερα.

Όπως αναφέρει το Άρθρο 1 του Ν. 3898/2010, ο νόμος για τη «Διαμεσολάβηση σε Αστικές και Εμπορικές υποθέσεις» έχει σκοπό:

α) την προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 2008 για ορισμένα θέματα διαμεσολάβησης σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις διασυννοριακών διαφορών και

β) τη θεσμοθέτηση εθνικών διαδικασιών διαμεσολάβησης.

Η διαμεσολάβηση είναι στην ουσία ένας εναλλακτικός τρόπος επίλυσης των ιδιωτικών διαφορών, καθώς τα δύο μέρη αναζητούν συμβιβαστική λύση, μέσω του διαμεσολαβητή. Η χρήση της διαμεσολάβησης είναι στην ουσία μια παραδοσιακή μέθοδος επίλυσης των διαφορών, κατά την οποία οι άνθρωποι προσπαθούν να επιλύσουν τις διαφορές τους μεταξύ τους αντί να βασίζονται στο δικαστικό σύστημα.

Τα προσόντα ενός καλού διαμεσολαβητή είναι πολλά, και είναι αυτονόητο ότι το πιο

βασικό προσόν ενός αποτελεσματικού διαμεσολαβητή είναι η δυνατότητα να παραμείνει ουδέτερος. Ο διαμεσολαβητής πρέπει να είναι σε θέση να προσφέρει αντικειμενικές συμβουλές, και πάνω απ' όλα, θα πρέπει να μην ενδιαφέρεται καθόλου για το αποτέλεσμα της διαμεσολάβησης.

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης, αντιλαμβανόμενος τις επιταγές της εποχής και αναγνωρίζοντας τη νέα προοπτική που ανοίγει για το δικηγορικό επάγγελμα ο θεσμός της διαμεσολάβησης, έχει κάνει ήδη το επόμενο βήμα για τη δημιουργία και τη συγκρότηση ενός φορέα πιστοποίησης διαμεσολαβητών βάσει του ΠΔ 123/2011.

Συγκεκριμένα, στο φορέα αυτό συμμετέχουμε ως Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης μαζί με το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, το Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης και το Επαγγελματικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης. Ήδη το καταστατικό της Αστικής Εταιρίας Μη Κερδοσκοπικού Χαρακτήρα για τη σύσταση του κοινού μας φορέα με τις διοικήσεις των τριών επιμελητηρίων έχει υπογραφεί και επίκειται η δημοσίευσή του στο Πρωτοδικείο.

Πρώτα από όλα, όμως, πρέπει εμείς οι δικηγόροι να πιστέψουμε στο θεσμό της διαμεσολάβησης και στη συνέχεια να πείσουμε τους εντολείς μας. Πρέπει να δούμε το θεσμό αυτό ως μια λύση που θα επιφέρει την ταχεία απονομή της δικαιοσύνης με ταυτόχρονη εξασφάλιση της αμοιβής του δικηγόρου.

Η διαμεσολάβηση δεν θα γίνεται «δωρεάν». Αυτό πρέπει να γίνει κατανοητό πρώτα από τους δικηγόρους και στη συνέχεια από τους πολίτες, ώστε να προχωρήσει ο θεσμός χωρίς εσωτερικές υπονομιεύσεις.

Ασφαλώς θα σας κρατάμε όλο το προσεχές διάστημα ενήμερες και ενήμερους για τα επόμενα βήματά μας. Τελικός μας στόχος θα είναι η σύσταση του φορέα εκπαίδευσης διαμεσολαβητών, ο οποίος θα είναι σε θέση να υποδεχτεί τους πρώτους δικηγόρους που θα ενδιαφερθούν για να επιμορφωθούν γύρω από το συγκεκριμένο θεσμό.

arguendo*

*arguendo = για χρήση της συζήτησης

8

ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ «ΤΡΟΙΚΑ - Η ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΥΠΟ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ»

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Δρ. Marcella Prunbauer-Glaser
Πρόεδρος του CCBE

«Γεια σας» και «καλημέρα»! Συγχωρήστε με που δεν μπορώ να σας απευθύνω το λόγο στη μητρική σας γλώσσα. Δυστυχώς δε μιλώ ελληνικά, οπότε θα επιλέξω τα αγγλικά καθώς είναι η γλώσσα εργασίας του CCBE.

Αξιότιμοι σύνεδροι, αγαπητοί Πρόεδροι, συνάδελφοι, κυρίες και κύριοι, είναι τιμή μου που εκπροσωπώ σήμερα ενώπιόν σας το CCBE, την ευρωπαϊκή φωνή των δικηγόρων της Ευρώπης, και στο πρώτο μέρος της σύντομης ομιλίας μου θα ήθελα να αναφερθώ για λίγο στο CCBE.

Το Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων Ευρώπης είναι το αντιπροσωπευτικό όργανο περίπου ενός εκατομμυρίου δικηγόρων στην Ευρώπη, δια μέσου των Δικηγορικών Συλλόγων μελών του από 31 χώρες, όπως επίσης και από 11 συνεργαζόμενες και παρατηρήτριες χώρες. Το CCBE αναγνωρίζεται ως η ενιαία φωνή του ευρωπαϊκού νομικού επαγγέλματος τόσο από τους Δικηγορικούς Συλλόγους μέλη του όσο και από τα όργανα της ΕΕ.

Από τη στιγμή της ίδρυσής του το 1960 και για περισσότερα από 50 χρόνια τώρα, το CCBE πρωτοστατεί στην προώθηση των απόψεων των δικηγόρων της Ευρώπης, στην προάσπιση των θεμελιωδών αξιών και αρχών του επαγγέλματος, αλλά και στον έλεγχο της τήρησης των κανόνων της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Έκτοτε, ο ρόλος της ελληνικής αντιπροσωπείας του CCBE στις εργασίες μας παραμένει ιδιαίτερα ενεργός. Οι Έλληνες δικηγόροι και οι εκπρό-

σωποί τους στο CCBE χαίρουν ιδιαίτερης εκτίμησης και φιλίας, γεγονός που, μεταξύ άλλων, αποτυπώνεται και στο ότι ο αγαπητός φίλος Ευάγγελος Τσουρούλης είναι ο πρώτος αντιπρόεδρος μας και ο επόμενος αντιπρόεδρος για το 2013.

Έτσι λοιπόν, το CCBE είχε ανέκαθεν τακτική και θετική ανταλλαγή απόψεων με την ελληνική αντιπροσωπεία και, πιο συγκεκριμένα, σχετικά με την κατάσταση στην Ελλάδα, που είναι και το θέμα μας εδώ σήμερα. Επιλέξατε μια ζοφερή εικόνα ως τίτλο, «Τρόικα – Η δικαιοσύνη και το δικηγορικό επάγγελμα υπό πολιορκία», εγώ όμως ευελπιστώ ότι, τελικά, όλοι μαζί με μια φωνή θα καταλήξουμε όχι σε μια ζοφερή εικόνα αλλά στην ελπίδα, ελπίδα για καλύτερες εξελίξεις στο μέλλον. Εδώ και ένα χρόνο ο όρος «Τρόικα» για το νομικό επάγγελμα έχει καταστεί σχεδόν συνώνυμος με εξελίξεις όπου (και ορισμένοι εκφράζονται ακόμη πιο επικριτικά), υπό το πρόσχημα της κρίσης του χρηματοπιστωτικού τομέα, της κρίσης του κράτους, της κρίσης του ευρώ, όπως θέλετε πείτε την, και, κατά συνέπεια, της ανάγκης για διαρθρωτικές, οικονομικές και χρηματοπιστωτικές μεταρρυθμίσεις, το δικηγορικό επάγγελμα εντάχθηκε και αυτό στα αιτήματα περί αρκετά ριζοσπαστικών μεταρρυθμίσεων από την πλευρά της Τρόικα, του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως προϋπόθεση για χρηματοδοτική στήριξη και περαιτέρω χρηματοδότηση των χωρών που βρίσκονται σε πρόγραμμα διάσωσης.

Είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό το ότι τομείς που δε σχετίζονται με το δημόσιο χρέος συμπεριλαμβάνονται σε μεταρρυθμίσεις αμιγώς οικονομικού χαρακτήρα, χωρίς να έχει συνεκτιμηθεί ο ειδικός ρόλος των ανεξάρτητων δικηγόρων και των ανεξάρτητων Δικηγορικών Συλλόγων για την κοινωνία και την απονομή της δικαιοσύνης...

Το CCBE παρακολουθεί με μεγάλη ανησυχία τις εξελίξεις αυτές σε μία σειρά ευρωπαϊκές χώρες, όπου η οικονομική κρίση και η παρέμβαση της Τρόικα οδηγούν σε κυβερνητικές προτάσεις για ευρείες μεταρρυθμίσεις. Οι δικηγόροι της Ευρώπης και το CCBE σαφώς και έχουν επίγνωση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν διάφορες χώρες, όπως επίσης και της ανάγκης για οικονομικές και δημοσιονομικές μεταρρυθμίσεις. Ωστόσο, το CCBE δυσκολεύεται να κατανοήσει το συσχετισμό που κάνουν η Τρόικα και οι κυβερνήσεις αυτές μεταξύ του δικηγορικού επαγγέλματος και της οικονομικής κρίσης. Οι δικηγόροι και η ορθή απονομή της δικαιοσύνης δεν έχουν καμία σχέση ούτε με το δημόσιο χρέος ούτε με την οικονομική κρίση των αντίστοιχων χωρών. Οι δικηγόροι προασπίζουν την ορθή απονομή της δικαιοσύνης.

Κατά συνέπεια, είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό το ότι τομείς που δε σχετίζονται με το δημόσιο χρέος συμπεριλαμβάνονται σε μεταρρυθμίσεις αμιγώς οικονομικού χαρακτήρα, χωρίς να έχει συνεκτιμηθεί ο ειδικός ρόλος των ανεξάρτητων δικηγόρων και των

ανεξάρτητων Δικηγορικών Συλλόγων για την κοινωνία και την απονομή της δικαιοσύνης. Ο ειδικός αυτός ρόλος είναι βασικός και αποτελεί το θεμέλιο κάθε δημοκρατικής κοινωνίας. Ταυτόχρονα, οι συνέπειες των προτεινόμενων μεταρρυθμίσεων δεν έχουν αναλυθεί όπως θα έπρεπε.

Πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι οι εξελίξεις αυτές δεν περιορίζονται πλέον μόνο στις χώρες της Τρόικα. Και άλλα κράτη εξετάζουν το ενδεχόμενο αυστηρής δημοσιονομικής θεραπείας με περικοπές, εξοικονόμηση και εκσυγχρονισμό του ρυθμιστικού πλαισίου. Οι επαγγελματικές υπηρεσίες θεωρούνται σημαντικό στοιχείο της οικονομικής μεγέθυνσης της αγοράς, έχοντας ταυτόχρονα το δυναμικό να προωθήσουν το επιχειρηματικό κλίμα. Αυτός είναι και ο λόγος που οι κανονιστικές ρυθμίσεις αντιμετωπίζονται ως εμπόδια για τη μεγέθυνση της αγοράς και που, πολιτικοί και κυβερνήσεις, τείνουν να τις καταργήσουν. Πρέπει να αντιληφθούμε και να αποδεχτούμε το ότι οι δικηγόροι αντιμετωπίζονται ως ένας τόσο σημαντικός παράγοντας, είναι όμως ένας τέτοιος οικονομικός παράγοντας; Διακυβεύεται το ρυθμιστικό πλαίσιο, με την ελπίδα ότι έτσι θα βελτιωθεί η οικονομία γενικώς. Υπό αυτές τις συνθήκες, το νομικό επάγγελμα έχει πλέον έρθει αντιμέτωπο με ένα νέο και, κατά κάποιον τρόπο, άνευ προηγούμενου κύμα απορρύθμισης και απελευθέρωσης της αγοράς, έννοιες που πρέπει να αντιπαραβληθούν με την αναγκαιότητα διαφύλαξης των θεμελιωδών αξιών και δικαιωμάτων των πολιτών προς το συμφέρον των πολιτών και για το δημόσιο καλό εν γένει.

Να τονίσω, επίσης, ότι οι εξελίξεις ως προς την Τρόικα πρέπει να εξεταστούν εντός ενός ευρύτερου πλαισίου, διότι είχαν ήδη ξεκινήσει από τότε που επίτροπος της ΓΔ Ανταγωνισμού ήταν ο κ. Μόντι. Είχαν, λοιπόν, ήδη έρθει στο προσκήνιο οι καθαρά οικονομικού χαρακτήρα κανονιστικές διατάξεις για τους δικηγόρους, π.χ. αμοιβές, διαφήμιση, οργάνω-

ση δικηγορικών εταιριών, τομείς ανοιχτοί και τομείς κλειστοί κλπ. Όλες αυτές οι απόψεις τις οποίες αντιμαχόμαστε τότε από κοινού είναι τα επιχειρήματα που αντιμετωπίζουμε σήμερα. Οι οδηγίες που αφορούν τους δικηγόρους και στις οποίες βασίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών και των δικηγόρων ανά την Ευρώπη είναι και πάλι υπό αξιολόγηση, ενώ ήδη υπάρχουν νέες εξελίξεις αναφορικά με την οδηγία περί επαγγελματικών προσόντων.

Στο πλαίσιο αυτό προτείνονται και ριζοσπαστικές ιδέες και μεταρρυθμίσεις και, αν δούμε όλες αυτές τις εξελίξεις συνολικά, είναι σαφές πως το δικηγορικό επάγγελμα βρίσκεται ενώπιον σημαντικών προκλήσεων γενικά. Αφετέρου, οι κυβερνήσεις οφείλουν να σταθμίσουν από τη μια πλευρά τις κυρίαρχες θεμελιακές απαιτήσεις του κράτους δικαίου και των δημοκρατικών αρχών μιας ορθής νομοθετικής διαδικασίας και τις αμιγείς αναγκαιότητες της αγοράς από την άλλη. Πιστεύω πως η θέση του νομικού επαγγέλματος στην Ευρώπη πρέπει να είναι ξεκάθαρη για το ότι η αντιμετώπιση και, ας ελπίσουμε, η λύση του προβλήματος της κρίσης δεν μπορεί να έχει ως τίμημα την υπονόμευση των θεμελιωδών ρόλων και της θέσης των Δικηγορικών Συλλόγων. Οι πολιτικοί και οι νομοθέτες οφείλουν να συνεκτιμήσουν τον κεντρικό ρόλο που επιτελούν οι δικηγόροι όχι μόνο ως εγγυητές του κράτους δικαίου αλλά και ως πολύ σημαντικοί παράγοντες του επιχειρηματικού κλίματος και του κλίματος της αγοράς, όπου το κράτος δικαίου και η ορθή απονομή της δικαιοσύνης αποτελούν αξία οικονομική και αξία αυτή καθαυτή.

Φέτος, λοιπόν, σχεδόν καθημερινά στο γραφείο μου φτάνουν εξελίξεις σχετικά με την Τρόικα αλλά και πολλά άλλα εθνικού χαρακτήρα ζητήματα. Εμείς τα παρακολουθούμε και τα αναλύουμε, μέχρι στιγμής όμως δε βλέπουμε ομοιομορφία. Έχουμε διαφορετικές προσπάθειες και διαφορετικούς προβληματικούς τομείς. Ορισμένες εξελίξεις δείχνουν να στοχεύουν

στην ανεξαρτησία των Δικηγορικών Συλλόγων. Η ύπαρξη ανεξάρτητων συλλόγων έχει ήδη τεθεί ως θέμα, κυρίως στην Ιρλανδία. Υπάρχουν και άλλες, πιο επιλεκτικές εξελίξεις αναφορικά με προβληματικές συνέπειες της ανεξαρτησίας του μεμονωμένου δικηγόρου και θεμελιωδών αξιών όπως το ασυμβίβαστο και η τήρηση του απορρήτου. Π.χ. στην Ιταλία υπάρχει η δυνατότητα να ασχολούνται μη δικηγόροι με τους εναλλακτικούς μηχανισμούς επίλυσης διαφορών χωρίς εχέγγυα και χωρίς τον παραμικρό έλεγχο για το ποιός είναι εκείνος που έχει την οικονομική κυριότητα και πώς αυτός επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο επιτελούν τα καθήκοντά τους οι δικηγόροι.

Επίσης, θεωρούμε πως υπάρχει πρόβλημα νομοθετικής διαδικασίας. Νομοθετήματα ψηφίζονται εν μία νυκτί εισάγοντας γρήγορες αλλαγές χωρίς να έχουν πλήρως συνεκτιμηθεί οι συνέπειες του εθνικού συστήματος γενικά και χωρίς την ορθή και υπό συνθήκες διαφάνειας συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών. Άλλες φορές, το ίδιο το κράτος μετατρέπεται όλο και περισσότερο σε πάροχο νομικών υπηρεσιών. Στην Πορτογαλία έχει προταθεί το ευεργέτημα της πενίας να παρέχεται ουσιαστικά από το κράτος μέσω δικηγόρων που θα απασχολούνται από το κράτος. Κάτι άλλο που επίσης βλέπουμε είναι ότι το κράτος όχι μόνο ρυθμίζει το πλαίσιο λειτουργίας του νομικού επαγγέλματος αλλά και την ίδια την αγορά,

με την έννοια π.χ. ότι σημαντικό μέρος δικηγορικής ύλης πηγαίνει προς άλλους κλάδους, π.χ. συμβολαιογράφοι, στο βαθμό που αυτοί θα αναλάβουν πλέον τα διαζύγια ή και μέσω άλλων. Πρέπει, λοιπόν, να κρούσουμε τον κώδωνα του κινδύνου στους νομοθέτες και να επισημάνουμε ότι υπάρχουν όρια στο τι είναι προς ρύθμιση. Αν θέλουν να ρυθμίσουν την αγορά, τότε αυτό είναι αρκετά διαφορετικό από το να παράσχουν ένα ανταγωνιστικό σύστημα εντός του οποίου και εντός του κράτους δικαίου θα ασκείται το νομικό επάγγελμα.

Τι κάνουμε, λοιπόν, εμείς μπροστά σε όλα αυτά; Τα είπα ήδη. Είχαμε και προσωπική συνάντηση με την επίτροπο κ. Ρέντινγκ, όπως επίσης και με τους διευθυντές των γραφείων των επιτρόπων και άλλων συναρμόδιων γενικών διευθύνσεων, όπως η ΓΔ Εσωτερικής Αγοράς και η ΓΔ Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων, προκειμένου να τονίσουμε πως οτιδήποτε σχετίζεται με το νομικό επάγγελμα πρέπει να εποπτεύεται και να καθοδηγείται κατά κύριο λόγο από τη ΓΔ Δικαιοσύνης.

Αναφορικά με την Ιρλανδία, στείλαμε από κοινού με τον Αμερικανικό Δικηγορικό Σύλλογο επιστολή στο ΔΝΤ επειδή ανησυχούσαμε πραγματικά ότι διακυβεύονταν η ανεξαρτησία του Δικηγορικού Συλλόγου με τρόπο άνευ προηγουμένου και καθ' υπέρβαση κάθε αναγνωρισμένης αρχής. Η απαντητική επιστολή του ΔΝΤ υπήρξε ουσιώδης, αφήνοντας να διαφανούν κάποιες ελπίδες: «Το ΔΝΤ θεωρεί ότι το κράτος δικαίου αποτελεί βασικό στοιχείο προώθησης θετικού επιχειρηματικού και επενδυτικού κλίματος. Αναγνωρίζει, επίσης, πως η ύπαρξη του κράτους δικαίου εδράζεται σε ισχυρούς και ανεξάρτητους θεσμούς, συμπεριλαμβανομένου του δικαστικού και του δικηγορικού σώματος. Από πλευράς ΔΝΤ δεν υπάρχει καμία πρόθεση υπονόμευσης της ανεξαρτησίας του νομικού επαγγέλματος από κανένα μέτρο της Τρόικα».

Στην επιστολή που απευθύνουμε στο ΔΝΤ ειδικά

για την κατάσταση στην Ιρλανδία, στην Ελλάδα και στην Πορτογαλία γινόταν μόνο γενικόλογη αναφορά. Το ΔΝΤ μας είπε πως, αν υπάρχουν θέματα που θα θέλαμε να θέσουμε ειδικά για την Ελλάδα ή την Πορτογαλία, ευχαρίστως να τα συζητήσουν μαζί μας. Βλέπουμε λοιπόν πως, αν δουλέψουμε μαζί και ενώσουμε τις δυνάμεις μας, έχουμε κάποια αποτελέσματα. Ωραία ακούγονται όλα τα παραπάνω, θα πρέπει όμως να φροντίσουμε ώστε να αποτυπωθούν και στο εθνικό επίπεδο αλλά και σε αποτελεσματικά νομοθετήματα.

Αναφορικά με την Ελλάδα, το CCBE έχει τακτική και πολύ θετική ανταλλαγή απόψεων με την ελληνική αντιπροσωπεία. Μετά από αίτημά της, το CCBE συνέλεξε από τα μέλη του στοιχεία σχετικά με τα συστήματα διοίκησης των δικαστηρίων στην Ευρώπη, ενώ ταυτόχρονα ενημερώσαμε την ελληνική αντιπροσωπεία για το θέμα των πολυεπαγγελματικών εταιριών. Επίσης, ως CCBE λάβαμε αίτημα μέσω της ΓΔ Εσωτερικής Αγοράς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προκειμένου να συνδράμουμε με πληροφορίες σχετικά με τις εισφορές των δικηγόρων προς τους δικηγορικούς τους συλλόγους και τις ρυθμίσεις στις οποίες αυτές υπάγονται σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Πριν από δύο εβδομάδες συνεδρίασε και η Επιτροπή Ανταγωνισμού του CCBE προκειμένου να συζητηθούν οι παραπάνω εξελίξεις. Διατυπώθηκαν ανησυχίες για την προσέγγιση της Τρόικα ως προς τις μεταρρυθμίσεις και το ότι οι νομοθετικές προτάσεις συντάσσονται σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα χωρίς, για ακόμη μια φορά, να έχει προηγηθεί επαρκής στάθμιση και ανάλυση των επιπτώσεων που θα έχουν οι προτάσεις αυτές στην απονομή της δικαιοσύνης. Η επιτροπή θα συνεδριάσει εκ νέου τέλη Μαρτίου επ' ευκαιρία της επόμενης συνεδρίασης της Διαρκούς Επιτροπής μας στις Βρυξέλλες, με στόχο μία πιο εις βάθος ανάλυση των προτεινόμενων μεταρρυθμίσεων και, βεβαίως, αιτιολογείται βάσει των διατάξεων

της συνθήκης. Θεωρήσαμε σημαντικό το CCBE να εξετάσει ειδικότερα και εκ του σύνεγγυς το εθνικό πλαίσιο ώστε να κατανοήσει τόσο τις συνθήκες υπό τις οποίες εκτυλίσσονται αυτές οι μεταρρυθμίσεις όσο και το status quo. Μια προσεκτικότερη ανάλυση έχει τεράστια σημασία και ευελπιστούμε ότι θα έχουμε ενημέρωση και βοήθεια.

Ποιο θα είναι, λοιπόν, το επόμενο βήμα; Τι θα κάνουμε την υπόλοιπη χρονιά; Το CCBE θα παραμένει σε επαγρύπνηση αναφορικά με κάθε μεταρρύθμιση που αντιβαίνει στις θεμελιώδεις αρχές του επαγγέλματος και ειδικά στην ανεξαρτησία, στο επαγγελματικό απόρρητο, το ασυμβίβαστο και την ικανότητα των Δικηγορικών Συλλόγων να ρυθμίζουν το επάγγελμά τους και να διαθέτουν αρκούντως υψηλό βαθμό αυτονομίας και αυτορρύθμισης. Πιστεύουμε, επίσης, πως είναι σημαντικό να διαθέτουν οι δικηγόροι μερίδιο στην αγορά. Βλέπουμε την ανησυχητική τάση από πλευράς κυβερνήσεων να μεταφέρουν δικηγορική ύλη σε άλλους ή ακόμη και να καταργούν νευραλγικά και θεμελιώδη στοιχεία της δικαστικής εξουσίας, παραχωρώντας τα στον ιδιωτικό τομέα. Το CCBE γνωρίζει πόσο σημαντικό είναι οι Δικηγορικοί Σύλλογοι να εξακολουθήσουν να παρακολουθούν εκ του σύνεγγυς τις κοινωνικές, οικονομικές και άλλες αλλαγές εντός των χωρών τους, εντός των άλλων ευρωπαϊκών χωρών αλλά και παγκοσμίως προκειμένου να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος των αλλαγών αυτών στο επάγγελμά μας και, αν κριθεί απαραίτητο, να κινητοποιηθούμε μέσα από βήματα αναλογικής και επαρκούς προσαρμογής.

Καλούμε, λοιπόν, όλες τις χώρες να προβούν σε εσωτερικό και ενεργό έλεγχο, όπως έχει ζητήσει η Επιτροπή, μαζί με τη γενική οδηγία για τις υπηρεσίες που επηρεάζει και αυτή εν μέρει τους δικηγόρους. Κατά την προσωπική μου συνάντηση με την επίτροπο κ. Ρέντινγκ έθεσα γενικότερα τα θέματα της Τρόικα. Μου είπε ότι θα ήθελε τη βοήθεια των Δικηγορικών

Το CCBE θα παραμένει σε επαγρύπνηση αναφορικά με κάθε μεταρρύθμιση που αντιβαίνει στις θεμελιώδεις αρχές του επαγγέλματος και ειδικά στην ανεξαρτησία, στο επαγγελματικό απόρρητο, το ασυμβίβαστο και την ικανότητα των Δικηγορικών Συλλόγων να ρυθμίζουν το επάγγελμά τους και να διαθέτουν αρκούντως υψηλό βαθμό αυτονομίας και αυτορρύθμισης...

Συλλόγων και των δικηγόρων, ώστε να εντοπίσει πού ακριβώς έγκεινται τα πραγματικά διαρθρωτικά προβλήματα και ποιες είναι οι προτάσεις μας για την επίλυσή τους ή για τις αστοχίες του συστήματος. Θα ήθελα, λοιπόν, να σας καλέσω να συνεχίσετε να ενημερώνετε το CCBE για οποιεσδήποτε εξελίξεις σε εθνικό επίπεδο στη χώρα σας και να αξιοποιείτε το CCBE ως βήμα ανταλλαγής εμπειριών και συνένωσης των δυνάμεών μας.

Κλείνοντας, θα ήθελα να σας ευχαριστήσω πάρα πολύ ακόμη μια φορά για το σύμβολο αυτό και για το πραγματικά πολύτιμο δώρο που μου δώσατε. Πιστεύω ότι αυτό πρέπει να είναι το σύμβολο του μέλλοντος για το νομικό επάγγελμα εν γένει. Πρέπει να κερδίσουμε ολυμπιακό μετάλλιο για τη δικαιοσύνη και τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Σας ευχαριστώ.

Ευάγγελος Τσουρούλης
1ος Αντιπρόεδρος του CCBE και
Αντιπρόεδρος του Δικηγορικού
Συλλόγου Πειραιά

Ο ειδικός ρόλος των δικηγόρων στην κοινωνία ως προστάτες της δημοκρατίας, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών του πολίτη έχει αναγνωρισθεί με σχετικές αποφάσεις του ΟΗΕ, του Συμβουλίου της Ευρώπης και του Ευρωκοινοβουλίου (1).

Περαιτέρω το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει τις θεμελιώδεις αρχές του δικηγορικού λειτουργήματος – ανεξαρτησία, επαγγελματικό απόρρητο και αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων – και έκρινε ότι αυτές οι θεμελιώδεις αρχές ικανοποιούν το κριτήριο του δημοσίου συμφέροντος (2).

Αυτός ο ειδικός ρόλος του δικηγόρου στην κοινωνία και ο αναπόσπαστος δεσμός του δικηγορικού λειτουργήματος με την απονομή της δικαιοσύνης καθιστά απαραίτητο, σύμφωνα και με τις παραπάνω αποφάσεις, ότι η προστασία των δικαιωμάτων και συμφερόντων του πολίτη πρέπει να ανατίθεται μόνο στα χέρια προσώπων που έχουν τα αναγκαία επαγγελματικά προσόντα (εκπαίδευση) και εμπειρία, δηλ. στους δικηγόρους, που είναι μέλη ενός ανεξάρτητου επαγγελματικού οργανισμού, του Δικηγορικού Συλλόγου, ο οποίος ρυθμίζει τις δραστηριότητές τους, σύμφωνα με το νομικό σύστημα και τις παραδόσεις της κάθε χώρας, ώστε να εξασφαλίζεται ότι εκπληρώνουν αυτόν τον ειδικό ρόλο τους.

Μολονότι το δικηγορικό επάγγελμα στην Ευρώπη θεωρείται ως «αυτορρυθμιζόμενο επάγγελμα» (regulated profession) (στην Ελλάδα χρησιμοποιείται ο όρος «νομοθετικά καταχωρημένο επάγγελμα») και τελευταίως συχνά κακώς αποκαλείται «κλειστό» επά-

γελμα, στην πραγματικότητα ήταν και είναι το πλέον ελεύθερο και ανοικτό επιστημονικό επάγγελμα στο θέμα της ελευθερίας εγκατάστασης και ελευθερίας παροχής υπηρεσιών σε διασυνοριακό επίπεδο, που ικανοποιεί τις προβλεπόμενες ελευθερίες από τα άρθρα 49 και 56 της Συνθήκης της Λισσαβόνας (3).

Όμως φαίνεται ότι αυτό δεν ικανοποιεί τους τεχνοκράτες της Ε.Ε. και την άπληστη κρατική εξουσία σε ορισμένες χώρες. Έτσι ζούμε σήμερα σ' ένα κόσμο, όπου πολλές από τις Γενικές Διευθύνσεις της Ε.Ε., ειδικότερα η Επιτροπή Ανταγωνισμού, και κατά συνέπεια τα Κράτη-Μέλη, σε συμμόρφωση με τις νομοθετικές πράξεις και αποφάσεις των οργάνων της Ε.Ε., δίνουν μεγαλύτερη σημασία σε πολιτικές που αφορούν την οικονομία και τον ανταγωνισμό σε βάρος των θεμελιωδών αρχών και των δικαιωμάτων του πολίτη. Τα ίδια τα όργανα της Ε.Ε. (με εξαίρεση την Επιτροπή Δικαιοσύνης και την Επιτροπή Reding) υποβαθμίζουν το θεμελιώδη ρόλο του Δικηγόρου και τον θεωρούν έναν απλό επιχειρηματία, μία απλή οικονομική πηγή εσόδων, ενώ, στα πλαίσια της περί οικονομίας και ανταγωνισμού πολιτικής, η έννοια «πολίτης» αντικαθίσταται από την πιο περιορισμένη έννοια του «καταναλωτή», ως αντισυμβαλλόμενου των μεγάλων κυρίως επιχειρήσεων. Σε ορισμένα δε Κράτη-Μέλη απογουμνώνονται οι Σύλλογοι από τη ρυθμιστική και πειθαρχική εξουσία τους, που ανατίθεται σ' ένα δήθεν ανεξάρτητο όργανο (Regulatory Authority – Ρυθμιστική Αρχή), τα μέλη του οποίου διορίζονται από την κρατική εξουσία (π.χ. Αγγλία και Ουαλία, προσφάτως και Ολλανδία) και συνάμα

αποπειράθηκε η αποκάλυπτη επέμβαση της εκτελεστικής εξουσίας στην ανεξάρτητη Δικαιοσύνη (π.χ. Πολωνία). Στην Ιταλία χορηγείται σε μη δικηγόρους επενδυτές το δικαίωμα της ίδρυσης δικηγορικών εταιριών, ενώ στις περισσότερες χώρες των Βαλκανίων οι κυβερνήσεις τους επιχειρούν να επιβάλουν στους Δικηγόρους τη χρήση ταμειακών μηχανών για την έκδοση αποδείξεων για τις αμοιβές τους. Ταυτόχρονα, θεσπίζονται αυστηρότατα μέτρα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του ξεπλύματος χρήματος, τα οποία θίγουν τις θεσμικές αρχές και υποχρεώσεις του δικηγόρου (δικηγορικό απόρρητο/professional secrecy or professional privilege) και παραβιάζουν βάνανυσα τα ουσιαστικά δικαιώματα και ελευθερίες, αλλά και την προσωπικότητα του πολίτη, στοιχεία τα οποία συνιστούν το θεμέλιο της δημοκρατίας σ' όλες τις δημοκρατικές χώρες.

Αυτή η εξωφρενική και ανησυχητική κατάσταση που έκανε την εμφάνισή της στη θεωρούμενη ελεύθερη και δημοκρατική επικράτεια της Ε.Ε., επιδεινώθηκε με τις απαράδεκτες απαιτήσεις της ΤΡΟΪΚΑ ως αντάλλαγμα για τη δανειοδότηση (bail-out) των χωρών που εθίγησαν από την πρόσφατη παγκόσμια κρίση και ειδικότερα: Ελλάδα, Πορτογαλία και Ιρλανδία.

Το Δικηγορικό Σώμα κατ' αρχή δεν είναι αντίθετο σε μεταρρυθμίσεις που τυχόν είναι αναγκαίες για τον εκσυγχρονισμό του λειτουργήματος και της απονομής της δικαιοσύνης, με την προϋπόθεση ότι αυτές γίνονται, κατόπιν ενδελεχούς έρευνας και μελέτης, με τη συναίνεση και/ή συνεργασία του δικαστικού και δικηγορικού σώματος και ότι αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση των δικαιωμάτων του πολίτη και γενικότερα του δημοσίου συμφέροντος.

Δεν μπορούν όμως, και δεν επιτρέπεται σε μία δημοκρατική Ευρώπη, να γίνονται εκβιαστικά, «με το πιστόλι στον κρόταφο», ως αντάλλαγμα για την εκταμίευση των δανειακών δόσεων, και δεν μπορούν οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις να γίνονται

με γνώμονα οικονομικά αποτελέσματα (που είναι και αμφίβολα) και όχι το δημόσιο συμφέρον.

Στην Ελλάδα έχουν ήδη τεθεί σε εφαρμογή σειρά μεταρρυθμίσεων, που θεωρήθηκαν αναγκαίες για την οικονομία και τον ανταγωνισμό, όπως η κατάργηση των ελαχίστων αμοιβών, η κατάργηση των εδαφικών περιορισμών στην άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος και στις δραστηριότητες των δικηγορικών εταιριών και η κατάργηση της πλήρους απαγορεύσεως των εμπορικών επικοινωνιών, δηλ. της διαφημίσεως.

Όμως δεν είναι κατανοητό, οι δε εκπρόσωποι της ΤΡΟΪΚΑ δεν είναι σε θέση να αιτιολογήσουν, πώς θα εξυπηρετηθεί το δημόσιο συμφέρον και η οικονομία της χώρας με τις ακόλουθες, μεταξύ άλλων, προταθείσες μεταρρυθμίσεις:

- (i) Αφαίρεση θεμάτων από την αρμοδιότητα των δικαστηρίων, όπως συναινετικά διαζύγια, υποθήκες, σωματεία, και ανάθεση αυτών σε Συμβολαιογράφους!
- (ii) Αφαίρεση δικηγορικής ύλης, όπως παραστάσεις σε συμβόλαιο για τη μεταβίβαση ακινήτων και έρευνα στα υποθηκοφυλακεία και μεταφορά αυτής της ύλης σε Συμβολαιογράφους.
- (iii) Παρέμβαση στα θέματα αμοιβής και υπηρεσιών των «εμμίσθων δικηγόρων» ("salaried lawyers" or in-house lawyers).
- (iv) Παρέμβαση στον τρόπο υπολογισμού και εισπράξεως της ετήσιας συνδρομής και λοιπών εισφορών των δικηγόρων προς τους Συλλόγους τους.
- (v) Μεταφορά δικαστικής ύλης από τα Πρωτοδικεία στα Ειρηνοδικεία, αντί να αυξηθεί ο αριθμός των δικαστών και να εκσυγχρονιστεί η μηχανογράφηση των δικαστηρίων.

Εκτός των παραπάνω ενδεικτικών εισηγήσεων για μεταρρυθμίσεις, απαράδεκτες και ανατιολόγητες είναι και οι προτάσεις/απαιτήσεις της ΤΡΟΪΚΑ για τη

Τώρα, ως συλλειτουργοί της Δικαιοσύνης, έχουμε το προνόμιο και την υποχρέωση να σταθούμε όρθιοι και να μιλήσουμε για τη Δικαιοσύνη, για τα Δικαστήρια. Αν δεν μιλήσουμε εμείς, ποιος θα μιλήσει; Αν δεν μιλήσουμε τώρα, πότε;

σύσταση μίας διοριζομένης από την κρατική εξουσία ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΗΣ ΑΡΧΗΣ που θα ρυθμίζει το δικηγορικό επάγγελμα στην Ιρλανδία και το διορισμό επαγγελματιών μάντζερ (professional managers) στα δικαστήρια της Πορτογαλίας και Ελλάδος.

Η εντύπωση που δημιουργείται στον κάθε αντικειμενικό παρατηρητή από τις εν λόγω ενέργειες της ΤΡΟΪΚΑ και των κυβερνήσεων ορισμένων Κρατών είναι ότι επιχειρείται η υποβάθμιση του θεμελιώδους ρόλου του Δικηγόρου και η διάλυση των Συλλόγων, άλλως η μη αναγνώριση του ρυθμιστικού τους ρόλου και η άμεση ή έμμεση υποταγή δικηγόρων και Συλλόγων στον κομματοκρατικό έλεγχο και την κρατική εξουσία και/ή στην οικονομική πολιτική της Ε.Ε., που, όπως καθημερινά αποδεικνύεται από τον σημαντικό αριθμό των οικονομικά θιγόμενων Κρατών, δεν είναι και τόσο επιτυχής.

Περαιτέρω, η παγκόσμια οικονομική κρίση, που έπληξε την Ελλάδα και πολλά άλλα Κράτη-Μέλη της Ε.Ε., επηρέασε δυσμενώς το εισόδημα των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων και των δικηγόρων, πολλοί εκ των οποίων έχουν απωλέσει τις υλικές προϋποθέσεις αξιοπρεπούς ασκήσεως της δικηγορίας.

Εν όψει της παραπάνω περιγραφόμενης καταστάσεως, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι έχουν την υποχρέωση να αντισταθούν με αιτιολογημένες θέσεις και επιχειρήματα σ' αυτές τις πολιτικές και ενέργειες και να απαιτήσουν από τις Αρχές της Ε.Ε. αλλά και των Κρατών-Μελών καθώς και από την ΤΡΟΪΚΑ τον απόλυτο

σεβασμό για τις θεμελιώδεις ελευθερίες του πολίτη και τα δικαιώματα του ανθρώπου και την εφαρμογή των περί οικονομίας, ανταγωνισμού και ασφάλειας μέτρων και πολιτικών κατά τρόπο που αφενός δεν θίγει αυτά τα δικαιώματα και ελευθερίες του πολίτη και αφετέρου δεν αμφισβητεί και δεν περιορίζει το θεσμικό ρόλο των Δικηγόρων και των Συλλόγων τους ως υπερασπιστών αυτών των δικαιωμάτων και ως ανεξάρτητων λειτουργών που συμβάλουν ενεργά και ουσιαστικά στην απονομή της δικαιοσύνης.

Ταυτόχρονα, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι οφείλουν να προτείνουν πρακτικά και ουσιαστικά μέτρα για την αναμόρφωση και τον εκσυγχρονισμό του συστήματος απονομής της δικαιοσύνης, ενώ, ταυτόχρονα, οφείλουν να προετοιμάσουν τα μέλη τους να αντιμετωπίσουν τις νέες εργασιακές και οικονομικές καταστάσεις και εξελίξεις που εμφανίζονται στην ολοένα τεχνολογικά αναπτυσσόμενη σύγχρονη εποχή, καθώς και στα προβλήματα που προκύπτουν από την παγκόσμια οικονομική κρίση.

Τέλος, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι και τα μέλη τους πρέπει να ξαναπλησιάσουν τους πολίτες, να τους ενημερώσουν για τα δικαιώματά τους και να ενστερνισθούν τα προβλήματά τους, ειδικότερα στη σημερινή κρίσιμη οικονομική κατάσταση. Οι Σύλλογοι με τα μέτρα που οφείλουν να λάβουν, μπορούν και πρέπει να ανατρέψουν την εσφαλμένη εικόνα του δικηγόρου, που ορισμένα μέσα μαζικής ενημέρωσης και πολιτικοί έχουν δημιουργήσει, για ευνόητους δικούς τους

Στιγμιότυπο από την εκδήλωση

σκοπούς. Οι Σύλλογοι οφείλουν να αποδείξουν και να πείσουν το λαό ότι ο δικηγόρος είναι και παραμένει ο φυσικός υπερασπιστής των ατομικών, πολιτικών και κοινωνικών δικαιωμάτων του πολίτη, που αγωνίζεται εναντίον οποιασδήποτε μορφής αδικίας, ειδικότερα δε σήμερα κατά της παραβίασεως των συνταγματικών ελευθεριών από οποιαδήποτε αυταρχική εξουσία.

Επιτρέψτε μου να κλείσω την ομιλία μου με κάτι που είπε πρόσφατα στο Συνέδριο Προέδρων στη Βιέννη, ο Πρόεδρος του Αμερικανικού Δικηγορικού Συλλόγου (AMERICAN BAR ASSOCIATION):

«Τώρα, ως συλλειτουργοί της Δικαιοσύνης, έχουμε το προνόμιο και την υποχρέωση να σταθούμε όρθιοι και να μιλήσουμε για τη Δικαιοσύνη, για τα Δικαστήρια. Αν δεν μιλήσουμε εμείς, ποιος θα μιλήσει; Αν

δεν μιλήσουμε τώρα, πότε;» Προσθέτω: Αύριο θα είναι αργά.

(1) (a) UN Basic Principles on the Role of Lawyers, adopted by the Eighth U.N. Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 27 August to 7th September 1990.

(b) The Council of Europe Recommendation REC (2000) 21 of the Committee of Ministers to Member States on the Freedom of Exercise of the profession of Lawyer of 25 October 2000.

(c) European Parliament Resolution on scale of fees and compulsory tariffs for certain liberal professions, in particular lawyers, and on the particular role and position of the liberal professions in modern society of April 2001.

(2) e.g. European Court of Justice, Wouters, C-309, 99, Arduino, C-35/99

(3)(a) Directive 77/249

(b) Diploma Directive 89/48

Ken Murphy
Γενικός Διευθυντής
του Δικηγορικού Συλλόγου
Ιρλανδίας

Καλημέρα σας κυρίες και κύριοι, αγαπητοί συνάδελφοι.

Όσοι με γνωρίζουν στην Ιρλανδία, ξέρουν ότι συνήθως αρχίζω τις ομιλίες μου ή τα γραπτά άρθρα μου με ένα λογοτεχνικό απόφθεγμα. Θα το κάνω και τώρα και περιμένω να δω ποιος θα το αναγνωρίσει. «Οι ευτυχισμένες οικογένειες είναι ίδιες κι απaráλλαχτες –όμως κάθε δυστυχισμένη οικογένεια τη βαραίνει η δική της, ιδιαίτερη δυστυχία!». Ίσως να αναγνωρίσατε τη φράση με την οποία ανοίγει η αυλαία της Άννα Καρένινα του Τολστόι, αυτή τη διάσημη πρώτη φράση. «Οι ευτυχισμένες οικογένειες είναι ίδιες κι απaráλλαχτες –όμως κάθε δυστυχισμένη οικογένεια τη βαραίνει η δική της, ιδιαίτερη δυστυχία». Προέρχομαι κι εγώ από δυστυχισμένη οικογένεια, από την Ιρλανδία, και διένυσσα πάνω από χίλια χιλιόμετρα για να φθάσω εδώ στην Ελλάδα από τη βορειοδυτική Ευρώπη. Σας διαβεβαιώ ότι και στην Ιρλανδία κάθε πολίτης γνωρίζει επακριβώς τι σημαίνει ο όρος Τρόικα. Δεν έχουμε Πορτογάλους εδώ, αλλά νομίζω ότι κι αυτούς θα μπορούσαμε να τους χαρακτηρίσουμε δυστυχισμένη οικογένεια αυτή τη στιγμή. Αλλά, ποιες οι μεταξύ μας ομοιότητες και ποιες οι διαφορές; Γιατί έχω την εντύπωση ότι, από κάποιες απόψεις τουλάχιστον, αυτό που έγινε στην Ιρλανδία και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίσαμε εμείς την Τρόικα ενδέχεται να διαφέρει σε σχέση με την Ελλάδα.

Το κατά πόσον αυτά που έχω να σας πω σας είναι χρήσιμα θα το κρίνετε εσείς. Θα σας εκθέσω όμως τη δική μας εμπειρία από την παρουσία της Τρόικα και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίσαμε εμείς τις αλλαγές που αυτή συνεπάγεται για το νομικό επάγγελμα και την κοινωνία εν γένει. Στην Ιρλανδία –για να σας δώσω κάποια στοιχεία για την οικονομία– είχαμε οικονομική άνθηση για περίπου μια 12ετία. Από το 1995 έως το 2007 περίπου, η ιρλανδική οικονομία είχε ρυθμούς ανάπτυξης του ΑΕΠ της τάξης του 9%, 10%, 11% ετησίως, κάθε χρόνο –τεράστια, εντυπωσιακή οικονομική μεγέθυνση.

Εκ των υστέρων διαπιστώνεται σήμερα ότι η άνθηση αυτή κατά το πρώτο μισό αυτής της περιόδου ήταν πραγματική, ενώ κατά το δεύτερο μισό ήταν καθαρά πλασματική. Την πρώτη εξαετία η ανταγωνιστικότητα της Ιρλανδίας ήταν πολύ μεγάλη και η χώρα κατόρθωνε να παράγει πολύ επιτυχώς, μέσω των πολυεθνικών που φιλοξενούσε και μέσω άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων, αγαθά και προϊόντα που είχαν παγκόσμια ζήτηση. Η ιρλανδική οικονομία πήγαινε πολύ καλά. Τη δεύτερη εξαετία δημιουργήθηκε στην ουσία μια φούσκα στην αγορά ακινήτων. Αναπτύχθηκε ένας κατασκευαστικός τομέας και ένας τραπεζικός τομέας δυσανάλογα μεγάλοι για το μέγεθος της χώρας, οι οποίοι τροφοδοτούσαν ο ένας τον άλλο. Αναπτύσσονταν κερδοσκοπικά και οδηγήθηκαν τελικά και οι δύο σε θεαματική, πλήρη κατάρρευση –χρεοκοπία του τραπεζικού τομέα, η οποία μεταδόθηκε στην ιρλανδική οικονομία με αποτέλεσμα τον Νοέμβριο του 2010 η Ιρλανδία να μην μπορεί πλέον να χρηματοδοτήσει τις δαπάνες της, το ιρλανδικό

κράτος να μην μπορεί να δανειστεί από τη διεθνή αγορά. Έτσι έφτασε η Τρόικα.

Με την άφιξη της Τρόικα, υπογράφηκε μνημόνιο μεταξύ του ιρλανδικού κράτους και του ΔΝΤ, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Μία από τις διατάξεις που περιελήφθησαν στο μνημόνιο και θα σας τη διαβάσω από το κείμενο του ίδιου του μνημονίου, τρεις αράδες είναι όλες κι όλες, έχει ως εξής: «Η κυβέρνηση θα θεσπίσει αλλαγές της νομοθεσίας με στόχο την άρση των περιορισμών στις συναλλαγές και στον ανταγωνισμό σε προστατευμένους τομείς». Ανέκαθεν διαφωνούσα με το χαρακτηρισμό του νομικού επαγγέλματος ως «προστατευμένου» στην Ιρλανδία, δεδομένου ότι αυτή τη στιγμή υπάρχουν περισσότεροι από χίλιοι άνεργοι δικηγόροι, αλλά αυτοί χρησιμοποιούν τον όρο «προστατευμένο» και αναφέρουν τα εξής δύο για το νομικό επάγγελμα: «θέσπιση ανεξάρτητης ρυθμιστικής αρχής για το νομικό επάγγελμα και εφαρμογή των συστάσεων της Ομάδας εργασίας για το κόστος της δικαιοσύνης και της εκκρεμούς σύστασης της Αρχής Ανταγωνισμού περί μείωσης του κόστους της δικαιοσύνης».

Όπως είναι γνωστό, το νομικό επάγγελμα στην Ιρλανδία ιστορικά από πολλές απόψεις αντιγράφει τη διάρθρωση του νομικού επαγγέλματος στο Ηνωμένο Βασίλειο: σύστημα common law, solicitors και barristers και, για να έρθουμε στο ζητούμενο, πολύ φιλελεύθερο ρυθμιστικό πλαίσιο. Εδώ και δεκαετίες, ισχύει ένα πολύ φιλελεύθερο καθεστώς όσον αφορά τη διαφήμιση των δικηγόρων, δεν υπάρχουν νόμιμες αμοιβές, δεν υπάρχουν συνιστώμενες αμοιβές, ενώ ελάχιστες είναι και οι δραστηριότητες που ασκούνται αποκλειστικά από δικηγόρους. Οι δικηγόροι έχουν δικαίωμα να ασκήσουν τη δικηγορία οπουδήποτε, ενώ οι απαιτήσεις για την είσοδο στο επάγγελμα είναι πολύ φιλελεύθερες, ισχύουν μεν αυστηρά πρότυπα αλλά οι απαιτήσεις εισόδου είναι πολύ φιλελεύθερες.

Χρόνια τώρα, εδώ και μια οκταετία, συμμετέχω στην Επιτροπή Ανταγωνισμού του CCBE, έχω σπουδάσει δίκαιο του ανταγωνισμού, έχω εργαστεί στον τομέα, ήμουν μέλος της μεγαλύτερης δικηγορικής εταιρίας της Ιρλανδίας, της A&L Goodbody, και εργάστηκα ως ειδικός στον τομέα του ευρωπαϊκού δικαίου και του δικαίου του ανταγωνισμού στο Δουβλίνο και για μία τετραετία στις Βρυξέλλες.

Ως μέλος της Επιτροπής Ανταγωνισμού του CCBE την εποχή της επανεξέτασης του ρυθμιστικού πλαισίου επί Μόντι, είμαι σε θέση να γνωρίζω σαφώς ότι η Ιρλανδία ήταν από τις πιο φιλελεύθερες χώρες όσον αφορά κάθε κριτήριο που τίθεται από τις αρχές ανταγωνισμού. Η Ιρλανδία στην ουσία δεν δημιουργούσε πρόβλημα. Παρά ταύτα, η ιρλανδική Αρχή Ανταγωνισμού προέβη σε επανεξέταση του ρυθμιστικού πλαισίου του επαγγέλματος αλλά δεν διαπίστωσε παρά ελάχιστες αδυναμίες. Ωστόσο, δεν φάνηκε ιδιαίτερα πρόθυμη να δηλώσει ότι το επάγγελμα είναι κατ' ουσίαν ιδιαίτερα ανταγωνιστικό, με εταιρίες που ανταγωνίζονται η μία την άλλη, αμοιβές που καθορίζονται από τις δυνάμεις της αγοράς κλπ. Αντίθετα, ήταν έντονα επηρεασμένη από τις μεταρρυθμίσεις Clementi, από την έκθεση Clementi που δημοσιεύθηκε στην Αγγλία και την Ουαλία το Δεκέμβριο του 2004. Η ιρλανδική Αρχή Ανταγωνισμού ενστερνίστηκε σε μεγάλο βαθμό τις μεταρρυθμίσεις Clementi και δήλωσε μόνον ότι θα πρέπει να θεσπιστεί μια ανεξάρτητη ρυθμιστική αρχή του επαγγέλματος –κατά τα λοιπά κανένα άλλο ουσιαστικό πρόβλημα, απλώς θα πρέπει να θεσπιστεί ανεξάρτητη ρυθμιστική αρχή.

Οι διαδοχικές ιρλανδικές κυβερνήσεις από το 2006 και εξής δεν εφάρμοσαν αυτή τη σύσταση. Κατορθώσαμε να πείσουμε τους κυβερνώντες ότι το ρυθμιστικό πλαίσιο του επαγγέλματος ήταν άρτιο και ότι στην ουσία δεν υπήρχε ανάγκη να γίνουν οι αμφιλεγόμενες μεταρρυθμίσεις που υιοθέτησαν η Αγγλία και η Ουαλία. Ωστόσο, την ώρα που έφευγε η γη κάτω απ'

τα πόδια της ιρλανδικής οικονομίας το Νοέμβριο του 2010, δεν υπήρχε καμία αμφιβολία ότι η ιρλανδική κυβέρνηση θα υπέγραφε ό,τι κι αν της ζητούσαν. Τι έκαναν λοιπόν οι κύριοι της ιρλανδικής Αρχής Ανταγωνισμού; Επικοινωνήσαν με τους φίλους τους στη ΓΔ Ανταγωνισμού στις Βρυξέλλες και μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ζήτησαν να συμπεριληφθεί η εν λόγω διάταξη στο μνημόνιο. Αυτό πλέον είναι γνωστό τοις πάσι και το γνωρίζω και από προσωπικές επαφές με υπουργικά στελέχη της τότε κυβέρνησης. Έτσι συμπεριλήφθηκε η διάταξη αυτή στο ιρλανδικό μνημόνιο. Η ιρλανδική Αρχή Ανταγωνισμού επέμενε να εφαρμοστεί η σύστασή της για ανεξάρτητη ρυθμιστική αρχή και πίεσε να περιληφθεί στο μνημόνιο, όπως προανέφερα.

Ας πάμε τώρα και στο δεύτερο σημείο, αλλαγή της μεθόδου υπολογισμού του κόστους της δικαιοσύνης. Η Law Society είχε συμμετάσχει στη διαδικασία επανεξέτασης και στήριζε τις προτεινόμενες αλλαγές. Τις είχαμε υποστηρίξει και όταν υποβλήθηκε η σύσταση πριν από πέντε χρόνια και συνεχίζουμε να τις υποστηρίζουμε και σήμερα. Όσον αφορά την ανεξάρτητη ρυθμιστική αρχή, όμως, περιμέναμε να γίνει κάτι ανάλογο με αυτό που έγινε στην Αγγλία και την Ουαλία με τις μεταρρυθμίσεις Clementi: να συσταθεί δηλαδή από το Κοινοβούλιο μια ρυθμιστική αρχή για τις νομικές υπηρεσίες («Επιτροπή νομικών υπηρεσιών» ονομάζεται) με μια πλειοψηφία μη δικηγόρων και το εν λόγω όργανο να μεταβιβάσει στη συνέχεια το σύνολο των ρυθμιστικών αρμοδιοτήτων του στους λεγόμενους «ρυθμιστικούς φορείς πρώτης γραμμής», στα αντιπροσωπευτικά όργανα των δικηγόρων, στη Law Society για τους solicitors, στο Bar Council για τους barristers, να γίνει καταμερισμός των αρμοδιοτήτων από τα ίδια αυτά τα όργανα και να προβούμε στις αλλαγές του πλαισίου εκπροσώπησης και του ρυθμιστικού πλαισίου. Αυτό περιμέναμε.

Συχνά, όμως, υπεισέρχεται ο αστάθμητος παράγοντας που είναι αδύνατον να προβλεφθεί από οποιοδήποτε οργανισμό σε κάθε κατάσταση, ακόμη και στην πολιτική: αναφέρομαι στον παράγοντα «άνθρωπο». Και ο παράγων «άνθρωπος» επηρέασε καθοριστικά τις εξελίξεις στην Ιρλανδία. Αναφέρομαι στον άνθρωπο που τυγχάνει να κατέχει τον τελευταίο χρόνο τη θέση του υπουργού Δικαιοσύνης, νομικός και ο ίδιος, εξαιρετικός δικηγόρος, ο οποίος έχει τη δική του προσωπική άποψη σχετικά με το τι πρέπει να γίνει στην Ιρλανδία. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο αιφνιδιαστήκαμε τόσο όταν, χωρίς να έχει προηγηθεί η παραμικρή διαβούλευση, δημοσιεύθηκε ένα νομοσχέδιο τον περασμένο Οκτώβριο το οποίο προτείνει ένα εντελώς διαφορετικό μοντέλο ρύθμισης του νομικού επαγγέλματος στην Ιρλανδία, ένα μοντέλο που είχε εξετασθεί και απορριφθεί από τον Clementi.

Είχε θεωρηθεί πολύ ακραίο ακόμη και από τον Sir David Clementi! Τι προέβλεπε; Το κράτος να συστήσει μια αρχή η οποία θα ρυθμίζει απευθείας το νομικό επάγγελμα, με την πλειοψηφία των μελών της να μην είναι νομικοί, ενώ όλες οι ρυθμιστικές αρμοδιότητες των επαγγελματικών οργάνων (των ανθρώπων που εκπροσωπείτε εσείς, οι αρμοδιότητες που έχουν οι Σύλλογοί μας αυτή τη στιγμή), το σύνολο των ρυθμιστικών αρμοδιοτήτων μεταβιβάζονται σε έναν κρατικό φορέα (όλες σχεδόν οι αρμοδιότητες!) ο οποίος υπάγεται στην κυβέρνηση και τα μέλη του φορέα αυτού θα μπορούν να διορίζονται από τον υπουργό Δικαιοσύνης (η Αρχή θα διορίζεται από τον υπουργό Δικαιοσύνης!) και, επίσης, θα μπορούν να παύονται για οποιοδήποτε λόγο κρίνει ικανό ο υπουργός Δικαιοσύνης.

Αυτό, κατά τη γνώμη μας, συνιστά θεμελιώδη παραβίαση της αρχής της ανεξαρτησίας του νομικού επαγγέλματος και, όπως έχει επισημανθεί και από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και στην απόφαση Boucher

και σε πλήθος πράξεων των Ηνωμένων Εθνών και άλλες, η ανεξαρτησία του νομικού επαγγέλματος είναι θεμελιώδους σημασίας. Εμείς συμφωνούσαμε μεν να θεσπιστεί ανεξάρτητη ρυθμιστική αρχή του επαγγέλματος, αλλά πιστεύαμε ότι θα είναι ανεξάρτητη και από το επάγγελμα και από την κυβέρνηση. Αυτό που προτάθηκε ήταν μια ρυθμιστική αρχή του επαγγέλματος ανεξάρτητη από το επάγγελμα, όχι όμως ανεξάρτητη και από την κυβέρνηση. Προτάθηκε ουσιαστικά κυβερνητική ρύθμιση του επαγγέλματος. Και για πολλούς λόγους τους οποίους δεν είναι ανάγκη να εξηγήσω σε κανέναν από τους παριστάμενους σε αυτή την αίθουσα, η κυβερνητική ρύθμιση του επαγγέλματος δεν συμβιβάζεται με τη δημοκρατία.

Έτσι, επειδή θεωρήσαμε ότι υπό τις συνθήκες αυτές θα έπρεπε να ενεργήσουμε πρώτον για λόγους αρχής και δεύτερον, κατά τη γνώμη μας, να αναλάβουμε και πολιτικές πρωτοβουλίες, επιδιώξαμε να κινηθούμε και στους δύο άξονες. Όσον αφορά τους λόγους αρχής (ή ίσως ένα συνδυασμό αρχών και πολιτικής τακτικής), αντιδράσαμε αμέσως. Εγώ κάνω κυρίως τις δηλώσεις στα ΜΜΕ, ραδιόφωνο, τηλεόραση, εκ μέρους του νομικού επαγγέλματος, των δικηγόρων της Ιρλανδίας. Την ημέρα που δημοσιεύθηκε το νομοσχέδιο, βγήκα σε ζωντανή σύνδεση στο δελτίο ειδήσεων της κρατικής τηλεόρασης και, αφού δέχθηκα την ερώτηση, ξεκίνησα τη συνέντευξη ακριβώς όπως είχα προετοιμάσει την απάντησή μου. Σε κάθε συνέντευξη που δίνω έκτοτε, σε οποιοδήποτε μέσο, κάθε φορά που συνομιλώ με βουλευτές, σε κάθε συνάντησή μου με κυβερνητικά στελέχη, όταν συναντήθηκα κατ' ιδίαν με τον Πρωθυπουργό, κάθε μα κάθε φορά άρχιζα με την ίδια φράση: «Οι δικηγόροι δεν είναι ενάντια στην αλλαγή». Επ' ουδενί λόγω δεν είμαστε ενάντια στην αλλαγή. Είμαστε υπέρ πολλών από τις προτάσεις του νομοσχεδίου που έχει κατατεθεί.

Παραδείγματος χάριν, τις διατάξεις σχετικά με το

κόστος της δικαιοσύνης. Υποστηρίξαμε τις αλλαγές όταν προτάθηκαν για πρώτη φορά πριν από μία πενταετία και εξακολουθούμε να τις υποστηρίζουμε. Με κάποιες μικρές τροποποιήσεις που θα επιθυμούσαμε να γίνουν, αλλά τις υποστηρίζουμε. Και μετά ακολουθεί το «αλλά». Αλλά, αλλά δεν είναι προς το δημόσιο συμφέρον η ρύθμιση του νομικού επαγγέλματος απευθείας από την κυβέρνηση και έρχεται σε πλήρη αντίθεση με κάθε έννοια δημοκρατίας –παραθέτω μάλιστα απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου του Καναδά, το οποίο δήλωσε το 1982 ότι «η ανεξαρτησία των δικηγόρων από το κράτος σε κάθε έκφανσή του αποτελεί έναν από τους πυλώνες της ελεύθερης κοινωνίας, συνεπώς η ρύθμιση του νομικού επαγγέλματος από το κράτος πρέπει, στο μέτρο του ανθρωπίνως δυνατού, να είναι απαλλαγμένη από κρατικές παρεμβάσεις».

Επομένως, αυτό που προτείνεται για την Ιρλανδία θα ήταν αδιαμφισβήτητα αντισυνταγματικό στον Καναδά. Κατά πάσα πιθανότητα θα ήταν αντισυνταγματικό στις περισσότερες χώρες. Αυτή τη στιγμή είμαι Πρόεδρος μιας ομάδας Προέδρων Δικηγορικών Συλλόγων από όλο τον κόσμο. Πρόκειται για το International Institute of Chief Executives of Law Societies, το Διεθνές Ίδρυμα Προέδρων Δικηγορικών Συλλόγων. Έχουμε μέλη από 80 διαφορετικές δικαιοδοσίες, από κάθε ήπειρο εκτός της Νοτίου Αμερικής.

Στη συνδιάσκεψή μας στην Αδελαΐδα της Αυστραλίας τον Οκτώβριο (είχα διατυπώσει προηγουμένως το ερώτημα μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στα μέλη του δικτύου, στους 80 Προέδρους Δικηγορικών Συλλόγων και είχα λάβει τις απαντήσεις τους, άρα μπορούσα να μιλήσω χωρίς να αμφισβητούνται τα λεγόμενά μου), επανέλαβα τη φράση που χρησιμοποίησα στην τηλεόραση ενώπιον του υπουργού, που καθόταν δίπλα μου. Είπα ότι τα όσα προτείνει σχετικά με τη ρύθμιση του επαγγέλματος στην Ιρλανδία δεν

έχουν προηγούμενο σε κανένα δημοκρατικό σύστημα στον κόσμο. Καμία χώρα, ούτε καν η Ζιμπάμπουε, δεν έχει τέτοιο σύστημα. Καταχειροκροτήθηκα βεβαίως από το ακροατήριο και ο υπουργός δυσανεκτήθηκε έντονα. Είπα επίσης ότι είναι σαφές, όχι μόνον από τον τρόπο διορισμού των μελών της ρυθμιστικής αρχής, ότι όλες οι αρμοδιότητες της νέας αρχής που προτείνεται υπόκεινται στη σύμφωνη γνώμη του υπουργού. Σε 21 διαφορετικά σημεία του νομοσχεδίου απαιτείτο η σύμφωνη γνώμη του υπουργού, π.χ. ο Κώδικας Δεοντολογίας των δικηγόρων υπόκειται στη σύμφωνη γνώμη του υπουργού. Επανέλαβα επίσης ότι ήταν σαφές, κατά την άποψή μας, ότι η αρχή αυτή θα λειτουργούσε ως το «μακρύ χέρι» του υπουργού Δικαιοσύνης και ότι κάτι τέτοιο δεν υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον.

Στη συνέχεια κάναμε κινήσεις για να εξασφαλίσουμε διεθνή υποστήριξη και με μεγάλη μου χαρά σας αναφέρω ότι μας προσφέρθηκε απλόχερα. Ο Πρόεδρος του Διεθνούς Δικηγορικού Συλλόγου, Bill Robinson, έτυχε να βρίσκεται στο Δουβλίνο τον Οκτώβριο, όταν δημοσιεύθηκε το νομοσχέδιο και στη συνέχεια συναντήσαμε και τον ίδιο και τον Διεθνή Δικηγορικό Σύλλογο στο Ντουμπάι, όπως και τη Μαρσέλα η οποία μας υποστηρίζει πολύ στο θέμα της ρυθμιστικής αρχής.

Ξεκινήσαμε λοιπόν μια εκστρατεία και διοργανώσαμε ένα συνέδριο στο Δουβλίνο με τη συμμετοχή 600 δικηγόρων, σε ένα κατάμεστο συνεδριακό κέντρο, κάλεσαμε και τα ΜΜΕ και στη συνέχεια εκδώσαμε αυτό το φυλλαδάκι με τις δηλώσεις των ξένων ομιλητών του συνεδρίου και θα σας διαβάσω μερικά αποσπάσματα. Πρόεδρος του συνεδρίου ήταν ο Πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου και ήταν ευτυχές το γεγονός ότι είχαμε τη συμπαράστασή του στην εκστρατεία αυτή. Ο Mark Ellis, ο γενικός διευθυντής του Διεθνούς Δικηγορικού Συλλόγου, δήλωσε δημόσια: «Το νομοσχέδιο ως έχει αυτή τη στιγμή αντιπροσωπεύει, κατά

τη γνώμη μου, μια από τις ευρύτερες και σημαντικότερες απόπειρες μιας κυβέρνησης να ελέγξει το νομικό επάγγελμα». Και άρχισε να δίνει παραδείγματα, τα οποία έφεραν για άλλη μια φορά σε πολύ δύσκολη θέση τους βουλευτές, τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου και τον υπουργό. Αναφέρθηκε στην Κίνα και είπε ότι είναι «ευάλωτη σε παρεμβάσεις», μίλησε για το Ιράν, τη Γκάμπια και το Βιετνάμ. Την επόμενη μέρα τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων έγραφαν ότι τα προτεινόμενα μέτρα θα δημιουργούσαν στην Ιρλανδία μια κατάσταση αντίστοιχη με αυτή της Κίνας όσον αφορά την ελευθερία και την ανεξαρτησία των δικηγόρων.

Μάλιστα, μας μετέφερε την εμπειρία του και ο Mike Burke, διευθυντής του τμήματος διεθνών σχέσεων του Αμερικανικού Δικηγορικού Συλλόγου, ο οποίος μίλησε σε μια άλλη εκδήλωση και είπε ότι δουλεύει συχνά στην Κίνα ως εκπρόσωπος διεθνών επιχειρήσεων που επενδύουν εκεί και, φυσικά, υπάρχουν κινεζικές δικηγορικές εταιρίες που τους συμβουλεύουν. Στην Κίνα είναι πολύ συχνό το φαινόμενο να έχεις δοσοληψίες με το κράτος, με κάποιο όργανο ή εκπρόσωπο του κινεζικού κράτους. Μας είπε λοιπόν: «Κάποιες φορές μας συμβουλεύουν να μην επιμείνουμε σε συγκεκριμένο σημείο. Να συμβιβαστούμε. Έτσι πρέπει να γίνει, μας λένε. Όχι όπως το θέλουμε εμείς.» Και ποτέ δεν ξέρεις στην ουσία αν η συμβουλή που σου δίνουν είναι προς το συμφέρον σου ή προς το συμφέρον του εντολέα σου ή αν έχουν επηρεαστεί από τη βούληση του κράτους. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι δικηγόροι πρέπει να είναι ανεξάρτητοι –και η ανεξαρτησία αυτή είναι απαραίτητη για τις επιχειρήσεις.

Αυτό ήταν ένα από τα ισχυρότερα επιχειρήματα που προβάλαμε υπέρ της ανεξαρτησίας και ο Bill Robinson του Αμερικανικού Δικηγορικού Συλλόγου ήταν το καταλληλότερο άτομο να το προβάλει. Δήλωσε: «Κάθε επιχείρηση, όπως και κάθε πολίτης, χρειάζεται ανεξάρτητους δικηγόρους. Είναι αδιανόη-

το να υποστηρίζει κανείς ότι το νομοσχέδιο αυτό δεν θα έχει αρνητικό αντίκτυπο στις εταιρικές επενδύσεις στη χώρα σε μια χρονική στιγμή κατά την οποία είναι απολύτως αναγκαίες». Ήρθαμε σε επαφή και με τον επιχειρηματικό κόσμο και κυρίως με τις διεθνείς επιχειρήσεις –έχουμε τη Google και τη Microsoft στην Ιρλανδία, σε τέτοιου είδους επιχειρήσεις αναφέρομαι– σε μια προσπάθεια να τις πείσουμε για το εύλογο της ανησυχίας μας για τον αντίκτυπο του νομοσχεδίου στην ανεξαρτησία των ρυθμιστικών αρχών. Και σας διαβάζω άλλη μια δήλωση του Bill Robinson όπως δημοσιεύθηκε στους Irish Times: «Σύμφωνα με τον Πρόεδρο του Αμερικανικού Δικηγορικού Συλλόγου, εάν δημιουργηθεί η εντύπωση ότι περιορίζεται η ανεξαρτησία του δικηγορικού σώματος, θα μπορούσαν να επηρεαστούν αρνητικά οι επενδύσεις από πολυεθνικές επιχειρήσεις». Αυτό ήταν το επιχείρημα που θορύβησε την κυβέρνηση.

Όσον αφορά τη Marcella Prunbauer, έκανε κι εκείνη τον κόπο, όπως πολλοί άλλοι, να επισκεφθεί το Δουβλίνο για να μιλήσει στο συνέδριό μας με όλο το κύρος του CCBE και των 42 χωρών που εκπροσωπεί. Δήλωσε: «Η ρυθμιστική αρχή των δικηγόρων πρέπει να χαίρει ανεξαρτησίας από την εκτελεστική εξουσία του κράτους. Πρόκειται για κεντρική και θεμελιώδη αρχή του επαγγέλματος σε ολόκληρη την Ευρώπη». Το σημαντικότερο ήταν ότι όλοι αυτοί οι τεράστιοι διεθνείς οργανισμοί εξέφραζαν στην ουσία την άποψη του δικηγορικού σώματος από όλο τον κόσμο, γεγονός που ενίσχυσε την αξιοπιστία μας. Το θέμα δεν ήταν απλώς οι ιρλανδοί δικηγόροι που επιδιώκουν να προασπίσουν τα συντεχνιακά τους συμφέροντα. Το γεγονός ότι εκπρόσωποι, ηγετικές μορφές του νομικού επαγγέλματος από όλο τον κόσμο ήρθαν στην Ιρλανδία και έκαναν αυτές τις δημόσιες δηλώσεις ενίσχυσε την αξιοπιστία μας ενώπιον του Κοινοβουλίου.

Κατόπιν αξιοποιήσαμε αυτό το φυλλάδιο, στο οποίο περιέχονται συνοπτικά οι ομιλίες που εκφωνήθηκαν.

Ήρθαμε σε επαφή και με τον επιχειρηματικό κόσμο και κυρίως με τις διεθνείς επιχειρήσεις –έχουμε την Google και τη Microsoft στην Ιρλανδία, σε τέτοιου είδους επιχειρήσεις αναφέρομαι– σε μια προσπάθεια να τις πείσουμε για το εύλογο της ανησυχίας μας για τον αντίκτυπο του νομοσχεδίου στην ανεξαρτησία των ρυθμιστικών αρχών...

Το στείλαμε στα μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου καταρχάς, γιατί είναι σημαντικό να υπάρχει ένα αρραγές μέτωπο και να υποστηρίζουν την άποψή σου οι συνάδελφοι, και στη συνέχεια στείλαμε ένα αντίγραφο σε κάθε ιρλανδό βουλευτή και, φυσικά, το χρησιμοποιήσαμε και προς τα ΜΜΕ και σε άλλες εκτενείς προσπάθειες που έγιναν να επηρεάσουμε τους διαμορφωτές γνώμης –δεν θα υπεισέλθω στο θέμα αυτό εκτενώς. Το σημαντικό είναι ότι διαφαίνονται κάποιες αλλαγές.

Επίσης, επιθυμώ να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου προς το CCBE και τον Αμερικανικό Δικηγορικό Σύλλογο για την υποστήριξή τους. Η επιστολή που απεστάλη στην Κριστίν Λαγκάρντ βοήθησε πολύ, κατά την άποψη των ιρλανδών δικηγόρων (απόσπασμα σας αναγνώσθηκε ήδη όπως και απόσπασμα της απαντητικής επιστολής), πάντως αυτή η ανταλλαγή επιστολών ήταν χρήσιμη. Έχω εδώ την απαντητική επιστολή στο υπόμνημα του Αμερικανικού Δικηγορικού Συλλόγου με ημερομηνία 3η Φεβρουαρίου, η οποία γράφει ότι: «Το ΔΝΤ θεωρεί ότι το κράτος

δικαίου αποτελεί βασικό στοιχείο προώθησης θετικού επιχειρηματικού και επενδυτικού κλίματος. Αναγνωρίζει, επίσης, πως η ύπαρξη του κράτους δικαίου εδράζεται...» Επαναλαμβάνω, ο εκπρόσωπος του ΔΝΤ δηλώνει: «Από πλευράς ΔΝΤ δεν υπάρχει καμία πρόθεση υπονόμησης της ανεξαρτησίας του νομικού επαγγέλματος από κανένα από τα μέτρα που συζητούνται στα προγραμματικά έγγραφα».

Αυτή η επιστολή είχε ως αποδέκτη, προφανώς, και την ιρλανδική κυβέρνηση. Την έλαβε και ο ιρλανδός υπουργός Δικαιοσύνης. Και κανένας υπουργός των χωρών μας που λαμβάνει επιστολή από το ΔΝΤ στις μέρες μας δεν μπορεί να την αγνοήσει. Ήταν πολύτιμη, λοιπόν, η στήριξη που μας παρασχέθηκε. Επιστολή έστειλε και το CCBE. Με ρώτησαν από το CCBE: «Σε ποιον να την απευθύνουμε; Να την απευθύνουμε στον υπουργό Δικαιοσύνης». «Όχι», τους είπα, «να την απευθύνετε στον Πρωθυπουργό. Ζητήματα του είδους αυτού πρέπει να τίθενται σε αυτό το επίπεδο.» Ήμουν στο Κοινοβούλιο στη διάρκεια της συζήτησης, η οποία διήρκεσε ώρες. Πήραν το λόγο σχεδόν 40 βουλευτές, υπήρχε τεράστιο ενδιαφέρον για το συγκεκριμένο νομοσχέδιο. Και το ευχάριστο είναι, γιατί το τέλος είναι αίσιο, δεν το γνωρίζουμε ακόμη επακριβώς αλλά οι εξελίξεις εν πάση περιπτώσει είναι θετικές, ο υπουργός μοιάζει να υπαναχωρεί. Ο υπουργός δήλωσε ότι δεν είχε ποτέ την πρόθεση να υπονομεύσει την ανεξαρτησία των δικηγόρων και ότι είναι έτοιμος να επανεξετάσει και να αναθεωρήσει οποιαδήποτε διάταξη του νομοσχεδίου μπορεί να δημιουργεί αυτή την εντύπωση πριν από τη συζήτηση του νομοσχεδίου στην αρμόδια επιτροπή.

Δεν έχουμε δει ακόμη τις εν λόγω τροπολογίες, αλλά έχει δεσμευθεί δημόσια ότι θα προβεί σε αλλαγές στο θέμα αυτό. Θα αφαιρέσει τις εποπτικές αρμοδιότητες από τον υπουργό ή, εν πάση περιπτώσει, πολλές από τις βασικές εποπτικές αρμοδιότητες. Ζητήσαμε η νέα Αρχή –επιτρέψτε μου να επισημάνω

κάτι ακόμη σχετικά με την πολιτική μας τακτική. Συνειδητοποιήσαμε ότι ήταν ανάγκη να γίνουν αλλαγές. Δεν αρκούσε απλώς να λέμε ότι τα πάντα πρέπει να μείνουν ως έχουν. Εξετάσαμε λοιπόν τα βασικά προβλήματα που απασχολούν τον πολίτη σε σχέση με τους δικηγόρους και το επάγγελμα. Σας διαβάζω ένα απόσπασμα από επιστολή που έστειλε ο Δικηγορικός Σύλλογος στον υπουργό Δικαιοσύνης με ημερομηνία 30 Ιανουαρίου. «Ο Σύλλογος υποστηρίζει επί σειρά ετών ότι δύο είναι τα θέματα που απασχολούν ουσιαστικά τον πολίτη σε σχέση με το νομικό επάγγελμα στην Ιρλανδία. Πρώτον: το κόστος της δικαιοσύνης θεωρείται υπέρογκο (πιστεύω ότι αυτή είναι η άποψη των πολιτών σε κάθε χώρα) και δεύτερον: το γεγονός ότι οι καταγγελίες δικηγόρων από εντολές πρέπει να γίνονται στο Δικηγορικό Σύλλογο». Αυτή τη στιγμή ο Δικηγορικός Σύλλογος απασχολεί πάνω από 200 άτομα προσωπικό. Το ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει το επάγγελμα είναι περίπλοκο. 71 υπάλληλοι ασχολούνται αποκλειστικά με το ρυθμιστικό πλαίσιο και ανησυχούν ότι θα χάσουν τη δουλειά τους αυτή τη στιγμή που μιλάμε. «Οι καταγγελίες δικηγόρων από εντολές πρέπει να γίνονται στο Δικηγορικό Σύλλογο». Όσο κι αν προσπαθήσαμε να εξηγήσουμε ότι υπάρχει εξωτερική εποπτεία μέσω της πλειοψηφίας των μη δικηγόρων στην επιτροπή που εξετάζει τις καταγγελίες, ότι υπάρχουν μη δικηγόροι ανεξάρτητοι κριτές κλπ., ο πολίτης το βλέπει με καχυποψία και το θεωρεί αυτορρύθμιση. Είπαμε, λοιπόν, «μετά από 150 χρόνια, ο Δικηγορικός Σύλλογος προτίθεται πλέον να μην έχει αυτός την αρμοδιότητα εξέτασης των καταγγελιών». Αυτή ήταν μια σημαντική αλλαγή πλευσης από πλευράς μας, η οποία συντέλεσε στο να αρθεί το αδιέξοδο της κατάστασης με τον υπουργό. Εν κατακλείδι, δεν γνωρίζουμε ακόμη την τελική θέση της κυβέρνησης, αλλά έχουμε ενθαρρυντικά μηνύματα για αλλαγή στάσης όσον αφορά την ανεξαρτησία του επαγγέλματος.

Οι καιροί απαιτούν διεθνή αλληλεγγύη. Η διεθνής αλληλεγγύη, από την πείρα μας στην Ιρλανδία, μπορεί να φέρει καρπούς, υπό την προϋπόθεση να είστε ρεαλιστές, να μην απορρίπτετε κάθε είδους αλλαγή και να είστε έτοιμοι να κάνετε παραχωρήσεις...

25

Επιτρέψτε μου, κλείνοντας, να σας διαβάσω μια δήλωση της Επιτροπής Βίβιαν Ρέντινγκ, αρμόδιας για θέματα δικαιοσύνης. Επισκέφθηκα τις Βρυξέλλες στις αρχές Ιανουαρίου ώστε, μέσω του CCBE, να επιδιώξω μια συνάντηση με κάποιον συνεργάτη της Επιτροπής από το γραφείο της. Η Επίτροπος ήταν κεντρική ομιλήτρια σε ένα δείπνο στη Βιέννη πριν από δυο βδομάδες –μάλιστα κάποιοι από τους παριστάμενους εκπροσώπησαν το CCBE στο δείπνο αυτό– και είπε: «Οι ισχυρές χώρες που λειτουργούν εύρυθμα έχουν ανάγκη από ισχυρά δικαιοδικά συστήματα που λειτουργούν εύρυθμα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τα μέτρα δημοσιονομικής εξυγίανσης δεν μπορούν να έχουν ως τίμημα την υπονόμευση της ανεξαρτησίας των δικαστών και των δικηγόρων.» Καταχειροκροτήθηκε.

Δραττόμενος της ευκαιρίας, συζήτησα μαζί της κατ' ιδίαν για λίγα λεπτά πριν από την έναρξη του δείπνου. Της είπα: «Κυρία αντιπρόεδρε, προσπαθώ εδώ και καιρό να κανονίσω μια συνάντηση μαζί σας» και μου είπε ότι ήταν ενήμερη «αλλά το πρόβλημα έχει λυθεί», μου είπε. «Το πρόβλημα έχει λυθεί.» «Τι εννοείτε;» της είπα. «Διότι πλέον αναλαμβάνουμε εμείς τον έλεγχο όλων αυτών των θεμάτων από το ΔΝΤ», μου απάντησε. Τη ρωτώ: «Κυρία Επίτροπε, τι ακριβώς εννοείτε;» Και μου λέει: «Στο εξής δεν θα ασχολείται πλέον το ΔΝΤ με θέματα που επηρεάζουν το νομικό επάγγελμα». Μου είπε υπό μία έννοια ότι το ΔΝΤ δεν καταλαβαίνει στην ουσία τα θέματα αυτά, γνωρίζει μόνο από οικονομικά, δεν καταλαβαίνει τα περί δικαιοσύνης. Η Επιτροπή αναλαμβάνει μόνο αυτά τα θέματα. Τη ρώτησα λοιπόν: «Ποιος θα τα χειρίζεται

στην Επιτροπή; Η ΓΔ Οικονομικών Υποθέσεων; Η ΓΔ Εσωτερικής Αγοράς;» Όχι, μου είπε, θα τα χειρίζεται η ίδια, η ΓΔ Δικαιοσύνης.

Πάντως μένει να φανεί κατά πόσον έχουν αλλάξει όντως τα πράγματα. Μια τελευταία παρατήρηση θα ήθελα να κάνω: στην Ιρλανδία μας δημιουργεί ανησυχία το γεγονός –και επανέρχομαι στον προσωπικό παράγοντα– ότι πολλά από τα μέτρα αυτά λαμβάνονται με πρωτοβουλία μιας δράκας ανθρώπων από την Ιρλανδία και δεν προτείνονται ούτε από το ΔΝΤ ούτε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο υπουργός δήλωσε ενώπιον του Κοινοβουλίου την περασμένη εβδομάδα ότι τα μέτρα αυτά θα λαμβάνονταν ακόμη και χωρίς την απαίτηση της ΕΕ ή του ΔΝΤ. Τώρα, το κατά πόσον προτείνονται αποκλειστικά με δική τους πρωτοβουλία δεν είμαι σε θέση να το γνωρίζω. Επιτρέψτε μου, πάντως, για άλλη μια φορά να σας ευχαριστήσω θερμά για την πρόσκληση να σας μιλήσω. Περιμένω με μεγάλο ενδιαφέρον να ακούσω και τους άλλους ομιλητές. Είναι η πρώτη φορά που επισκέπτομαι τη Θεσσαλονίκη. Έφθασα πολύ αργά χθες το βράδυ και τώρα, με το φως της μέρας, βλέπω πόσο όμορφη είναι η πόλη σας. Σας ευχαριστώ για άλλη μια φορά για την πρόσκληση και την ευκαιρία που μου δώσατε να σας εκθέσω τη μέχρι σήμερα εμπειρία μας. Οι καιροί απαιτούν διεθνή αλληλεγγύη. Η διεθνής αλληλεγγύη, από την πείρα μας στην Ιρλανδία, μπορεί να φέρει καρπούς, υπό την προϋπόθεση να είστε ρεαλιστές, να μην απορρίπτετε κάθε είδους αλλαγή και να είστε έτοιμοι να κάνετε παραχωρήσεις.

Αυτά ως δίδαγμα από τη μέχρι σήμερα εμπειρία μας. Ευχαριστώ.

Jean-Marie Burguburu

Αντιπρόεδρος της Επιτροπής Ευρωπαϊκών και Διεθνών Σχέσεων, Εθνικό Συμβούλιο των Δικηγορικών Συλλόγων, εκλεγείς Πρόεδρος της UIA (Union Internationale des Avocats-Διεθνής Ένωση Δικηγόρων), πρώην Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Παρισιού

Κυρίες και κύριοι δικηγόροι, μπορεί τα ελληνικά μου να είναι πολύ φτωχά αλλά ο παιδικός μου έρωτας με την Ελλάδα ξεκίνησε από τότε που έκανα στο σχολείο Λατινικά και Αρχαία Ελληνικά. Και όταν είμαστε φίλοι στα καλά, πρέπει να είμαστε φίλοι και στα δύσκολα. Γι' αυτό βρίσκομαι εδώ. Είχα ετοιμάσει μια γραπτή εισήγηση αλλά θα ήθελα να πω κάποια πράγματα πιο πριν. Όπως γνωρίζετε, η γλωσσομάθεια για τους Γάλλους ήταν ανέκαθεν πρόκληση και γι' αυτό θα μιλάω αργά ώστε και η διερμηνεία να είναι καλύτερη και εσείς να με καταλαβαίνετε καλύτερα.

Πρωτοταξίδεψα στην Ελλάδα πριν από 43 χρόνια για το μήνα του μέλιτος. Θυμάμαι που πηγαίναμε από το Σύνταγμα στην Πλάκα, στην Ακρόπολη, στο Μικρολίμανο που τότε λεγόταν Τουρκολίμανο. Εδώ θέλω να σας επιστήσω την προσοχή στο όνομά μου, που δεν είναι τουρκικό αλλά βασκιό. Ο Χοσέ Μαρία ξέρει. Είμαι Γάλλος, γεννημένος στο Παρίσι, με βασκιό επίθετο. Φίλοι λοιπόν. Αυτός είναι και ο λόγος που πρέπει να βοηθάμε, όπως είπε και ο Κεν. Βοηθάμε, πρέπει να βοηθάμε, πρέπει να είμαστε μαζί σε κάθε ευρωπαϊκή χώρα. Απ' ό,τι θυμάμαι, η Ευρώπη έχει το όνομα μιας Ελληνίδας θεάς. Μαζί σε κάθε ευρωπαϊκή χώρα, λοιπόν, όπως ισχύει ανέκαθεν για το CCBE.

Σήμερα είμαι εδώ με τριπλή ιδιότητα, ως μέλος του Εθνικού Συμβουλίου Δικηγορικών Συλλόγων, ενός εθνικού φορέα που συσπειρώνει και τους 163 περίπου Δικηγορικούς Συλλόγους της Γαλλίας, από τους μικρούς των 20 μελών μέχρι το Δικηγορικό Σύλλογο Παρισιών με 24.000 δικηγόρους. Επίσης, διατέλεσα πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Παρισιών το 2004 και το 2005, ενώ θα εκτελώ χρέη προέδρου

της UIA, της Διεθνούς Ένωσης Δικηγόρων, από τον επόμενο Οκτώβριο.

Γι' αυτό και με προβληματίζει η κατάσταση τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές επίπεδο. Μέχρι στιγμής δεν αντιμετωπίζουμε άμεσο πρόβλημα στη Γαλλία, μπορεί όμως τα πράγματα να αλλάξουν στο μέλλον. Στο θέμα μου θα αναφερθώ στην Πορτογαλία και στην Ιταλία, αλλά τα ίδια προβλήματα αντιμετωπίσαμε κατά το παρελθόν και στη Γαλλία. Όσοι γνωρίζουν γαλλική ιστορία ίσως θυμούνται ότι, κατά τη Γαλλική Επανάσταση, το επάγγελμα των δικηγόρων είχε διαλυθεί από το 1791 ως το 1810, για περίπου 20 χρόνια δηλαδή, επειδή τότε οι δικηγόροι εμφανίζονταν ως οι κακοί στο θέμα της απονομής της δικαιοσύνης. Ταυτόχρονα, όμως, θα θυμάστε ότι η δικαιοσύνη τότε στη Γαλλία ήταν λίγο-πολύ η γκιλοτίνα. Ο Ναπολέων επανέφερε το δικηγορικό επάγγελμα (το 2010 διοργανώθηκαν πολλές εορταστικές εκδηλώσεις), είπε όμως επίσης ότι «όσο έχω σπαθί, θα το χρησιμοποιώ για να κόβω γλώσσες δικηγόρων που καταφέρονται εναντίον της κυβέρνησης». Ίσως η ιδέα αυτή να υπάρχει στο μυαλό και ορισμένων κυβερνήσεων ή και ευρωπαίων πολιτικών αυτή τη στιγμή. Πρέπει, λοιπόν, να αγωνιστούμε όλοι μαζί για να αποφύγουμε μια τέτοια κατάσταση.

Η Μαρσέλα και ο Κεν ήδη μίλησαν για τις θεμελιώδεις αρχές του επαγγέλματος. Το ίδιο είναι σε όλες τις χώρες. Πρώτα η ανεξαρτησία, διότι χωρίς ανεξαρτησία δεν υπάρχει πραγματικός ρόλος για τους δικηγόρους ούτε πραγματική βοήθεια για τους εντολείς. Πρώτα απ' όλα, λοιπόν, η ανεξαρτησία. Ανεξαρτησία απέναντι στους πάντες, απέναντι ακόμη και στους εντολείς αλλά και στα κρατικά όργανα, στην οικονομική εξου-

σία, στα δικαστήρια. Όπως ξέρουμε, η ανεξαρτησία είναι η πρώτη θεμελιώδης μας αξία. Η αποτελεσματική νομική συνδρομή, η εμπιστευτική επικοινωνία με τους εντολείς υπό τη μορφή του επαγγελματικού απορρήτου, η βελτίωση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, το ευεργέτημα της πενίας σε όλες τις χώρες, η αποφυγή της σύγκρουσης συμφερόντων που είναι κάτι το οποίο αντιμετωπίζουν οι δικηγόροι αλλά όχι και οι συμβολαιογράφοι, για παράδειγμα, που μπορούν να έχουν δύο πελάτες στην ίδια υπόθεση χωρίς κανένα πρόβλημα. Είχαμε κάποια προβλήματα στη Γαλλία με τους συμβολαιογράφους.

Θέλω, επίσης, να αναφερθώ στο θέμα της αυτορρύθμισης των Δικηγορικών Συλλόγων. Αυτό είναι σημαντικό ζήτημα και γνωρίζουμε πως τίθεται αυτή τη στιγμή με αφορμή το νέο πλαίσιο σε Αγγλία και Ουαλία αλλά όχι στην Ιρλανδία, όχι ακόμη και ευελπιστώ ούτε και στο μέλλον. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, όμως, δεν υπάρχει πλέον πλήρης αυτορρύθμιση 100%. Εμείς στη Γαλλία θεωρούμε ότι η ανεξαρτησία του κάθε δικηγόρου είτε ασκεί το επάγγελμα ανεξάρτητα είτε μέσω μιας μεγάλης δικηγορικής εταιρίας είναι αλληλένδετη με την ανεξαρτησία του Δικηγορικού του Συλλόγου, ο οποίος πρέπει να αυτορρυθμίζεται και όχι να ρυθμίζεται από τα δικαστήρια ούτε από την κυβέρνηση ούτε από κάποιο ειδικό σύστημα. Ο Πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Παρισίων στο γραφείο του δεν είναι τόσο ισχυρός, μπορεί όμως να συνδιαλεχθεί μόνος του με τον υπουργό Δικαιοσύνης, τον υπουργό Οικονομικών, τον Πρωθυπουργό. Ίσως να μην προσέξουν τα λεγόμενά του αλλά μπορεί να τους μιλήσει και εξ ονόματος όλων των δικηγόρων των Παρισίων, στην περίπτωση του Δικηγορικού Συλλόγου Παρισίων.

Ξέρουμε, πλέον, ότι φταίει η κρίση αλλά η κρίση έχει και καλή και κακή εξήγηση. Τα προβλήματα που συναντούμε όλοι εμείς οι δικηγόροι δε σχετίζονται πάντοτε με την οικονομική κρίση. Είναι και θέμα ανταγωνισμού με άλλα επαγγέλματα. Είναι και θέμα

Να διδάξουμε τις κυβερνήσεις ότι η επίθεση στο νομικό επάγγελμα δε συνιστά μόνο επίθεση κατά των εντολέων και των δικηγόρων, αλλά και σοβαρή επίθεση κατά της δημοκρατίας...

αλλαγών στην κοινωνία, αλλαγής των ηθών, αλλαγής των εντολέων. Ο πατέρας μου ήταν δικηγόρος με το διαμέρισμα της οικογένειάς του για γραφείο. Εγώ ήμουν δικηγόρος σε μια τεράστια γαλλική δικηγορική εταιρία με περισσότερους από 600 δικηγόρους. Μία από τις κόρες μου είναι δικηγόρος και δουλεύει μαζί με το σύζυγό της. Ασκούμε, λοιπόν, τη δικηγορία με πολλούς τρόπους αλλά παραμένουμε πάντα δικηγόροι που αφιερώνουμε το χρόνο μας, τη δουλειά μας, την εμπειρία μας, την καρδιά μας, την ψυχή μας στους εντολείς μας. Το ξέρω πως έτσι κάνουμε όλοι και δεν υπάρχει καμία δύναμη εκτός του νομικού επαγγέλματος που να μπορεί να μας αποτρέψει από αυτό, ανεξαρτήτως οικονομικής κρίσης.

Πρέπει, τώρα, να περάσω στην εισήγησή μου. Θα μιλήσω λίγο για τη Γαλλία, αλλά τα μέτρα στα οποία θα αναφερθώ αφορούν την Πορτογαλία και την Ιταλία, όπως υπήρξαν παρόμοια μέτρα και για την Ιρλανδία και ίσως και για τη χώρα σας. Δε θέλουμε να αποδεχτούμε αδιαμαρτύρητα και χωρίς εξηγήσεις τα μέτρα αυτά. Να διδάξουμε τις κυβερνήσεις ότι η επίθεση στο νομικό επάγγελμα δε συνιστά μόνο επίθεση κατά των εντολέων και των δικηγόρων, αλλά και σοβαρή επίθεση κατά της δημοκρατίας.

Η εισήγησή μου είναι πολύ μεγάλη και θα τη συντομεύσω. Δε θα τη διαβάσω. Γνωρίζουμε την Τρόικα, ο όρος είναι πλέον γνωστός σε όλους. Υπό διαφορετικές συνθήκες δε θα υπήρχαν οι τρόικες, αυτήν όμως εδώ

τη γνωρίζουμε, όπως επίσης και ότι κάποιες αλλαγές της εθνικής νομοθεσίας υποστηρίζονται από την Τρόικα που πιστεύει ότι έτσι προχωρούμε προς την έξοδο από την κρίση. Από τις αλλαγές στο νομικό επάγγελμα, ίσως να μην είναι όλες για πέταμα. Ίσως να υπάρχουν βελτιώσεις, ίσως και κάποιες σωστές λύσεις, ορισμένες όμως είναι απαράδεκτες.

Το θέμα είναι να ξέρουμε αν μιλάμε για οικονομική ή για κοινωνική, περισσότερο, κρίση. Η απονομή της δικαιοσύνης εξετάζεται πλέον από οικονομική οπτική γωνία. Ακόμη και στη Γαλλία η δικαιοσύνη κοστίζει, διότι πρέπει να καταβάλλονται τα μισθώματα για τα κτίρια των δικαστηρίων, να πληρώνονται οι δικαστές, οι δικαστικοί υπάλληλοι, τα ευεργετήματα πενίας. Όλα αυτά κοστίζουν, οι δαπάνες διαρκώς αυξάνονται, δεν είμαι όμως βέβαιος ότι αυξάνονται εξίσου και οι δικηγορικές αμοιβές. Γιατί; Επειδή οι πελάτες, ακόμη και οι μεγάλες εταιρίες, δεν μπορούν να πληρώσουν τόσα όπως πριν. Γι' αυτό δεν συμφωνώ με όσους λένε ότι για το αυξημένο κόστος φταίνει οι δικηγορικές αμοιβές. Γνωρίζουμε και πρέπει να το λέμε στις κυβερνήσεις, ταυτόχρονα όμως πρέπει να προασπίζουμε και τη θεμελιώδη μας αξία. Δεύτερη παράγραφος, αποτελεσματική νομική συνδρομή και λοιπά.

Η τρίτη παράγραφος αφορά την ανεξαρτησία. Επimένω στην ανεξαρτησία. Υπήρξα επί δεκαετία επίκουρος καθηγητής της σχολής του Δικηγορικού Συλλόγου των Παρισιών και δίδασκα τους μελλοντικούς δικηγόρους. Η ανεξαρτησία είναι νευραλγικής σημασίας. Αν είσαι καλός νομικός αλλά δεν θέλεις να είσαι ανεξάρτητος, μπορείς να γίνεις έμμισθος δικηγόρος κάποιας εταιρίας ή κάποιου δημόσιου φορέα. Στις περιπτώσεις αυτές δεν χρειάζεται να είσαι ανεξάρτητος αλλά, αν αισθάνεσαι και θέλεις να είσαι ανεξάρτητος και να δραστηριοποιείσαι ανεξάρτητα, ακόμη και εντός κάποιας δικηγορικής εταιρίας, τότε μπορείς να είσαι δικηγόρος. Αυτό είναι πολύ σημαντικό.

Ποιο είναι, λοιπόν, το πρόβλημα με την Πορτο-

γαλία και την Ιταλία; Η Πορτογαλία αντιμετώπισε το ίδιο πρόβλημα διάσωσης από το ευρωσύστημα όπως η Ιρλανδία και η Ελλάδα. Τα μέτρα στη Γαλλία τα είδαμε ήδη και υπήρξε αντιστάθμισμα για τις νομοθετικές αλλαγές που έγιναν. Μέτρα λιτότητας και απελευθέρωση της πρόσβασης και της άσκησης των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων. Το νομικό επάγγελμα δεν είναι το μόνο αυτορρυθμιζόμενο επάγγελμα, υπάρχουν και άλλα. Μπορούμε να αναφερθούμε στους γιατρούς, τους φαρμακοποιούς, τους αρχιτέκτονες κλπ. Το δικό μας επάγγελμα, όμως, είναι ένα ειδικό επάγγελμα. Δεν θα νοιώσω άσχημα αν πω ότι είναι φυσιολογικό που κερδίζουμε χρήματα από τη δικηγορία, αλλά αυτό δε μας κάνει εμπόρους. Πριν από πολλά χρόνια στη Γαλλία οι δικηγόροι ήταν οι εύποροι από εύπορες οικογένειες με χρήματα και, παρεμπιπτόντως, ήταν και δικηγόροι. Τέρμα όμως αυτό. Σήμερα, ο κάθε δικηγόρος βιοπορίζεται από τη δουλειά του για τον εαυτό του και την οικογένειά του. Είναι φυσιολογικό, λοιπόν, να αμείβεται με κανονικές αμοιβές. Διαφορετικές αμοιβές, ελεύθερες αμοιβές, αμοιβές ανάλογα με το ποσό της διαφοράς ή αμοιβές που διαμορφώνει το κράτος. Στη Γερμανία τις αμοιβές τις διαμορφώνει το δικαστήριο ανά στάδιο της διαδικασίας και πρόκειται για ένα εύρυθμο σύστημα. Εμείς στη Γαλλία δεν το γνωρίζουμε επακριβώς.

(ερώτηση εκτός μικροφώνου)

Υπάρχουν διάφορα ίσως εύρυθμα συστήματα, πάντως οι κυβερνήσεις πρέπει να αφήσουν το νομικό επάγγελμα να βιοπορίζεται μέσα από τη δουλειά που γίνεται για τους εντολείς.

Στην Πορτογαλία, η κυβέρνηση προτίθεται να μεταρρυθμίσει το τρέχον σύστημα του ευεργετήματος της πενίας μέσω της άμεσης πρόσληψης δικηγόρων που θα παρέχουν τις υπηρεσίες του ευεργετήματος αυτού. Έχει σημασία, διότι κάποιοι δικηγόροι, αν και κατά τα άλλα ανεξάρτητοι, θα εξομοιωθούν με δημοσίους υπαλλήλους –αντιλαμβάνεστε το πρόβλημα.

Μπορούμε να είμαστε ανεξάρτητοι δικηγόροι και ταυτόχρονα δημόσιοι υπάλληλοι; Τι λέτε; Δε νομίζω και είμαι σίγουρος ότι το ίδιο πιστεύετε και εσείς. Στην Ιταλία έχουν ήδη συντελεστεί μείζονες αλλαγές και θα επανέλθω αναφορικά με την επιστολή της UIA προς τον κ. Μόντι μόλις πριν από λίγες μέρες.

Περνάω τώρα σε ορισμένες λεπτομέρειες σχετικά με την Πορτογαλία και τη μεταρρύθμιση του ευεργετήματος πενίας. Η κυβέρνηση, λοιπόν, θα προσλαμβάνει δικηγόρους που, έναντι μισθού, θα γίνουν κρατικοί υπάλληλοι. Αυτό είναι απαράδεκτο. Να πω με την ευκαιρία πως πρόκειται για κάτι που ήδη υπάρχει στον Καναδά, ειδικά στο γαλλόφωνο τμήμα του, το Κεμπέκ. Οι Καναδοί φίλοι μας μάς έχουν ενημερώσει ότι το Κεμπέκ, μία από τις επαρχίες του Καναδά, προσλαμβάνει πολλούς δικηγόρους για το ευεργέτημα πενίας οι οποίοι, όμως, δεν είναι δημόσιοι υπάλληλοι διά βίου. Μπορούν να επανέλθουν στο ελεύθερο επάγγελμα. Ίσως και να γίνεται, δεν ξέρω, θέλησα όμως να πω και για τον Καναδά για να σας δώσω μια πληρέστερη εικόνα.

Ρύθμιση, λοιπόν, των νομικών υπηρεσιών στην Πορτογαλία. Όπως είπα, το νέο κανονιστικό πλαίσιο θα δώσει ένα νέο, καλύτερο και ευτυχέστερο σύστημα για την κατάργηση των περιορισμών στη χρήση της εμπορικής επικοινωνίας. Ουάου! Διαφήμιση! Η διαφήμιση υπάρχει εδώ και πολύ καιρό στις ΗΠΑ, όπως ξέρετε. Στη Γαλλία αποδεχτήκαμε την επικοινωνία αυτή που, όμως, πρέπει να διέπεται από τις θεμελιώδεις αρχές του επαγγέλματος. Μπορεί, λοιπόν, να βρείτε μια μεγάλη καταχώριση σε κάποιο δημόσιο μηνιαίο έντυπο, αλλά δεν μπορείτε να έχετε τη φάτσα σας να εμφανίζεται σε όλα τα λεωφορεία της πόλης, όπως στις ΗΠΑ, ή να βάζετε μεγάλες διαφημίσεις 4Χ3 που να λένε «Εγώ είμαι ο καλύτερος δικηγόρος διαζυγίων» κλπ. Δεν γίνεται. Η καλύτερη διαφήμιση είναι οι νομικές επιστολές, η συμμετοχή στα συνέδρια και η καλή δικηγορία. Λένε, όμως, ότι τώρα θα επιτραπεί στην Πορτογαλία.

Επανεξέταση, λοιπόν, και μικρότερος αριθμός νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων. Δεν είναι αυτό το θέμα μας. Λήψη μέτρων απελευθέρωσης της πρόσβασης και της άσκησης των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων από προσοντούχους επαγγελματίες εγκατεστημένους στην ΕΕ. Μάλιστα. Δηλαδή ελεύθερη μετακίνηση των δικηγόρων, που έτσι κι αλλιώς υπάρχει. Κάθε χώρα λίγο-πολύ προσπαθεί να πάρει μέτρα για να περιορίσει έστω και λίγο την ελεύθερη μετακίνηση των δικηγόρων που, όμως, ήδη υπάρχει. Στη Γαλλία, για παράδειγμα, έχουμε πολλούς μη Γάλλους δικηγόρους και με στενοχωρεί κάπως που δεν βλέπω πολλούς Γάλλους δικηγόρους εκτός Γαλλίας. Αυτό συμβαίνει επειδή είναι ωραίο να μένει κανείς στη Γαλλία. Γι' αυτό μας έρχονται οι δικηγόροι από τις άλλες χώρες. Έρχονται, επίσης, και για να βρουν νέους πελάτες, οι Γερμανοί δικηγόροι για τις γερμανικές εταιρίες στη Γαλλία, πολλοί Άγγλοι δικηγόροι για αγγλόφωνους πελάτες κλπ.

Εύρυθμη, λοιπόν, λειτουργία των νομοθετικά κατοχυρωμένων επαγγελμάτων μέσα από μία ενδεδειγμένη επανεξέταση των απαιτήσεων και κατάργηση όσων είναι αδικαιολόγητες ή μη αναλογικές. Αυτό μπορεί κανείς να το λέει παντού και πάντα. Να καταργηθεί το περιττό και να μείνει το αναγκαίο. Δεν ξέρω τι σημαίνουν συγκεκριμένα αυτές οι γενικολογίες. Στην Πορτογαλία, πάντως, προχωρούν περαιτέρω με το χάρτη της δικαστικής μεταρρύθμισης και τις νέες δικαστικές ενότητες. Στη Γαλλία, η υπουργός Δικαιοσύνης κ. Ρασίντα Ντατί, γνωστή για τις Λουμπουτέν γόβες της (συγγνώμη κιόλας, δεν πρόκειται για ανδρική αξιολόγηση, πολύ ωραίες γόβες είναι οι Λουμπουτέν), κατήργησε 30 περίπου δικαστήρια με κυβερνητική απόφαση χωρίς προηγούμενη διαβούλευση. Ίσως και με πολιτική απόφαση, θα έλεγα εγώ, αφού ορισμένες φορές κάποια δικαστήρια παρέμειναν επειδή κάποιος βουλευτής είχε τη δύναμη να πει «το δικό μου το δικαστήριο θα μείνει», ενώ κάποια άλλα

Η Τρόικα προτείνει να αυξηθεί το κόστος σε συσχετισμό με τον εναλλακτικό μηχανισμό επίλυσης διαφορών. Το ίδιο και στη Γαλλία. Γνωρίζουμε το μηχανισμό αυτό, η επίλυση των διαφορών είναι καλό πράγμα, αλλά πρέπει να υποκαταστήσει το 100% των δικαστικών αποφάσεων;

με περισσότερες υποθέσεις αλλά χωρίς δικό τους βουλευτή καταργήθηκαν.

Το γαλλικό δικαστικό σύστημα χρονολογείται από την εποχή του Ναπολέοντα, 200 χρόνια πριν, και άλλαξε σημαντικά επί Ντε Γκολ. Κάποιες αλλαγές είναι εφικτές και λόγω των τρένων και των δρόμων ταχείας κυκλοφορίας που μας φέρνουν από τη μίαν άκρη της χώρας στην άλλη και μπορεί και αυτό να είναι κάτι που επηρεάζει τα δικαστήρια και να προκύψουν αλλαγές. Στην Πορτογαλία, πάντως, θέλουν να ομαδοποιήσουν και να εξειδικεύσουν τα δικαστήρια, ιδέα που έχει πλέον έρθει και στη Γαλλία. Ενόψει προεδρικών εκλογών, ένας από τους υποψήφιους, όχι ο τωρινός πρόεδρος ο Σαρκοζί, κάποιος άλλος, σκέφτεται να περάσει στην ομαδοποίηση ανά επίπεδο, πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο, μόνο και μόνο για εξοικονόμηση χρημάτων. Είναι επαρκής λόγος αυτός; Αυτός είναι ο λόγος. Ίσως δεν είναι επαρκής.

Είδατε τη δεύτερη παράγραφο. Η Τρόικα προτείνει να αυξηθεί το κόστος σε συσχετισμό με τον εναλλακτικό μηχανισμό επίλυσης διαφορών. Το ίδιο και στη Γαλλία. Γνωρίζουμε το μηχανισμό αυτό, η επίλυση των διαφορών είναι καλό πράγμα, αλλά πρέπει να υποκατα-

στήσει το 100% των δικαστικών αποφάσεων; Κάποιοι θέλουν δικαστική απόφαση. Στο δικαστήριο δεν πάνε μόνο οι δικηγόροι. Και ορισμένοι πελάτες δεν θέλουν να συμβιβαστούν και θέλουν δικαστική απόφαση. Πρωτοβάθμια, προσφυγή στο Εφετείο και κατόπιν και στο Ανώτατο Δικαστήριο, αν γίνεται. Τώρα, λοιπόν, στη Γαλλία όταν υπάρχει απαίτηση με ενάγοντα και εναγόμενο, το σύστημα λέει ότι τα δικαστήρια πρέπει να προτείνουν συμβιβασμό. Ας πούμε ότι εδώ είναι το δικαστήριο, εδώ και οι δικηγόροι, το δικαστήριο τους λέει «κύριοι, παρακαλούμε να περάσετε σε συζήτηση για συμβιβασμό» και, αν γίνει ο συμβιβασμός, το δικαστήριο απλώς θα βάλει μια σφραγίδα. Τέρμα οι δικαστικές αποφάσεις. Είναι αυτό νομικό σύστημα; Είναι αυτή δικαστική διαδικασία; Οι δικηγόροι της Γαλλίας (ξέρω πως το θέμα μου είναι η Πορτογαλία και η Ιταλία αλλά να πω λίγα πράγματα και για τη Γαλλία) είναι απρόθυμοι να περάσουν στο σύστημα αυτό που δεν είναι μεν υποχρεωτικό, αλλά επικρατεί όλο και περισσότερο. Έτσι, αν πρέπει να εκδικαστούν 20 υποθέσεις και 5,6 ή 8 από αυτές κλείσουν με συμβιβασμό, το δικαστήριο θα έχει κάνει καλύτερη, ίσως, δουλειά ή γρηγορότερη δουλειά. Αυτό είναι το θέμα.

Αυτό είναι το θέμα και με το νέο νόμο περί διαιτησίας που προτείνεται στην Πορτογαλία. Σύμφωνα με την Τρόικα, όλα αυτά τα μέτρα είναι πολύ πολύ καλά και πολύ αποτελεσματικά, προσιδιάζουν απόλυτα στο να τεθεί τέρμα στην οικονομική κρίση, είναι θαυμάσια, είναι ο παράδεισος. Όχι. Οι γαλλικοί Δικηγορικοί Σύλλογοι δε συμφωνούν με τέτοιες απόψεις. Λέμε ότι υπάρχει οικονομικός προβληματισμός αναφορικά με το σεβασμό της αρχής του νομικού συστήματος και με την απονομή της δικαιοσύνης, διότι τέτοιοι κανόνες μπορεί να πλήξουν άμεσα το εχέγγυο της ανεξαρτησίας. Χωρίς ανεξαρτησία οι δικηγόροι δεν μπορούν να επιτελέσουν τον επαγγελματικό νομικό τους ρόλο.

Και λίγα λόγια για την Ιταλία. Έχουμε το εντελώς νέο, έμπνευσης κ. Μόντι, σύστημα των εναλλακτικών

επιχειρηματικών δομών, το ABS. Εμείς οι δικηγόροι γνωρίζουμε ότι το ABS δεν είναι μόνο το σύστημα αντιμπλοκαρίσματος τροχών στα φρένα των αυτοκινήτων, αλλά και οι εναλλακτικές επιχειρηματικές δομές. Τι σημαίνει αυτό; Ξέρετε. Οι δικηγόροι δεν είναι οι μόνοι ιδιοκτήτες της δικηγορικής τους εταιρίας. Μέρος του κεφαλαίου της εταιρίας δικηγόρων μπορεί να ανήκει σε μη δικηγόρους εκτός της εταιρίας, οι οποίοι θα αποκτήσουν και μέρος της λήψης αποφάσεων και μέρος αυτού που αποκαλούμε ανεξαρτησία εντός της δικηγορικής εταιρίας. Ποιοι θα είναι αυτοί οι μη δικηγόροι; Χρηματιστές; Τράπεζα; Ασφαλιστική εταιρία; Μεγάλος πελάτης της δικηγορικής εταιρίας; Γιατί όχι; Δικηγορική εταιρία που θα εξαγοράσει άλλη και θα την κάνει θυγατρική της; Γιατί όχι; Η Γαλλία απορρίπτει σταθερά το σύστημα αυτό, επιτρέποντας στους δικηγόρους μόνο να συνενώνονται μεταξύ τους για να φτιάξουν μια μεγαλύτερη δικηγορική εταιρία. Επίσης, η οικογένεια θανόντος δικηγόρου μπορεί για ορισμένο χρονικό διάστημα να κατέχει μερίδιο του κεφαλαίου δικηγορικής εταιρίας εντός της οποίας δικηγορούσε ο θανών ή η θανούσα.

Για τους Γάλλους οι εναλλακτικές επιχειρηματικές δομές είναι η αρχή του τέλους της ανεξαρτησίας. Είμαστε κάθετα αντίθετοι και σε αυτές και στους φίλους μας από το Ηνωμένο Βασίλειο που τις αποδέχτηκαν. Ακούσατε πριν από λίγο τον Κεν που αναφέρθηκε στην Αδελαΐδα και στην Αυστραλία. Εκεί δέχονται να είναι οι δικηγορικές εταιρίες και ανώνυμες εισηγμένες στο χρηματιστήριο και μετοχικές και στη Μελβούρνη και στην Καμπέρα και όπου αλλού. Εξακολουθούμε να μιλάμε για δικηγορία; Αν αποδεχτούμε τις εναλλακτικές επιχειρηματικές δομές, τέρμα η ανεξαρτησία.

Όλα ξεκίνησαν με το νέο νόμο περί σταθερότητας που ψηφίστηκε στην Ιταλία πολύ πρόσφατα και εξακολουθεί να μην είναι αποδεκτός από τους Ιταλούς δικηγόρους –ίσως μάλιστα τροποποιηθεί κατά τις επόμενες εβδομάδες ή μήνες. Με το νόμο αυτό επι-

τρέπεται οι δικηγορικές εταιρίες να έχουν οποιαδήποτε εταιρική μορφή, και ανώνυμες εισηγμένες στο χρηματιστήριο και μετοχικές. Δεν ξέρω αν υπάρχει Ιταλός δικηγόρος ανάμεσά μας, υποθέτω όχι, άρα μπορώ να πω άφοβα ότι με το σύστημα αυτό μπορεί κάλλιστα μια εταιρία που συνεργάζεται με τη μαφία να ιδρύσει τη δική της δικηγορική εταιρία. Γιατί όχι; Δεν θα το κάνει ο μαφιόζος άμεσα, θα το κάνει μια εταιρία και θα καταλήξουμε με ιδιοκτήτη της δικηγορικής εταιρίας τον αρχιμαφιόζο. Τέρμα η ανεξαρτησία. Ο κίνδυνος είναι πολύ μεγάλος.

Ωστόσο, ακόμη και με τέτοιες δικηγορικές εταιρίες, ο αποκλειστικός σκοπός πρέπει να είναι η άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένων τυχόν πολυεπαγγελματικών εταιριών, όπου οι εταίροι/μέτοχοι να είναι επαγγελματίες και μέλη των αντίστοιχων επαγγελματικών οργανώσεων, εντάξει, πολίτες άλλων κρατών-μελών της ΕΕ με τα αναγκαία επαγγελματικά προσόντα, εντάξει. Λογικό είναι, Μαρσέλα, αλλά και μη επαγγελματίες για κατάλογο τεχνικών υπηρεσιών ή για επενδυτικούς σκοπούς; Εδώ δεν καταλαβαίνω τι λένε ούτε στα αγγλικά, ούτε στα Ιταλικά ούτε στα Γαλλικά. Αυτό σημαίνει ότι η κυριότητα ακόμη και κατά πλειοψηφία από εξωτερικές οντότητες είναι πλέον κάτι επιτρεπτό. Αυτό είναι απαράδεκτο. Αντιλαμβάνεστε.

Ίσως να υπάρξουν και περαιτέρω μεταρρυθμίσεις, όπως η κατάργηση του πίνακα αμοιβών και η αντικατάστασή του με κανονισμό του υπουργείου Δικαιοσύνης. Δηλαδή το υπουργείο Δικαιοσύνης θα καθορίζει τις αμοιβές των δικηγόρων. Αν αληθεύει αυτό, τότε τέλος η ανεξαρτησία για ακόμη μια φορά. Ο χαμένος θα πληρώνει τα δικαστικά έξοδα, αυτό είναι μια πιθανότητα.

Περνάω τώρα στο θέμα της κατάρτισης των δικηγόρων, όπου ήδη έχουμε αλλαγές στη Γαλλία. Αλλάξαμε το σύστημά μας πολλές φορές και, πλέον, αφού κανείς περάσει επιτυχώς τις εξετάσεις του Δικηγορικού Συλ-

Δεν υπάρχει σχέση αιτίου-αιτιατού μεταξύ της ανεξαρτησίας του νομικού επαγγέλματος και της οικονομικής κρίσης. Ένα είναι βέβαιο, ότι για την οικονομική κρίση δεν ευθυνόμαστε εμείς οι δικηγόροι. Δεν οφείλουμε να πληρώσουμε εμείς για εκείνους που είναι υπόλογοι...

λόγου και γίνει μέλος, μπορεί την επόμενη μέρα να αρχίσει τη δικηγορία ως ανεξάρτητος επαγγελματίας. Δείχνει πολύ επικίνδυνο στη Γαλλία αυτό. Στην εποχή μου, όταν εγώ έγινα μέλος Δικηγορικού Συλλόγου, δηλαδή πολλά χρόνια πριν, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι δεν είχαν σχολές κατάρτισης και το μόνο που υπήρχε ήταν το πτυχίο Νομικής και η εγγραφή στο Δικηγορικό Σύλλογο μετά από εξετάσεις μίας μέρας, τις οποίες ακολουθούσε διετής περίοδος άσκησης σε εταιρία. Ήσουν μεν δικηγόρος αλλά έπρεπε να έχεις και αφεντικό στην εταιρία, δεν μπορούσες να ανοίξεις το δικό σου γραφείο μόνος σου. Ήταν καλό το σύστημα αυτό, γιατί δούλευες και μάθαινες. Μάθαινες τους νόμους στο πανεπιστήμιο και τη δουλειά με τους πελάτες στην εταιρία. Φαντάζομαι ότι σε λίγα χρόνια θα επανέλθουμε στο σύστημα αυτό.

Πολλές είναι οι αντιδράσεις με όλα αυτά τα συστήματα. Αντέδρασε και το CCBE και ακούσαμε τι μας είπε και η πρόεδρος. Αντέδρασε και το Consiglio Nazionale Forense d'Italia, όπως επίσης και η UIA με επιστολή της προς τον κ. Μόντι λίγες μέρες πριν. Η επιστολή είναι τρισέλιδη, δεν θέλω να σας τη διαβάσω όλη εκτός από μερικές παραγράφους. Ελπίζω να τη διαβάσει

ο κ. Μόντι, έτυχε ευρείας δημοσιότητας. «Η διάταξη του περί σταθερότητας νόμου για τις εναλλακτικές επιχειρηματικές δομές επιτρέπει σε μη δικηγόρους να ασκήσουν έλεγχο επί των επιχειρηματικών δομών και να παράσχουν νομικές υπηρεσίες όπως αυτές των δικηγορικών εταιριών χωρίς εχέγγυα προστασίας τέτοιων θεμελιωδών αξιών (που περιγράφονται στην παράγραφο του Προέδρου) και καθηκόντων του νομικού επαγγέλματος όπως η ανεξαρτησία, το επαγγελματικό απόρρητο, η ακεραία συμπεριφορά προς το συμφέρον του εντολέα. Θεωρούμε ότι οι αλλαγές στο νομικό επάγγελμα που επιφέρει ο περί σταθερότητας νόμος συνιστούν μείζονα παράβαση των ευρωπαϊκών και διεθνών προδιαγραφών άσκησης του επαγγέλματος, όπως και της βασικής αρχής του ΟΗΕ περί του ρόλου των δικηγόρων». Και η επιστολή κλείνει ως εξής: «Δεν υπάρχει σχέση αιτίου-αιτιατού μεταξύ της ανεξαρτησίας του νομικού επαγγέλματος και της οικονομικής κρίσης». Ένα είναι βέβαιο, ότι για την οικονομική κρίση δεν ευθυνόμαστε εμείς οι δικηγόροι. Δεν οφείλουμε να πληρώσουμε εμείς για εκείνους που είναι υπόλογοι. Είναι κάτι που πρέπει να αντιμετωπίσουμε ως ιδέα σε οποιαδήποτε χώρα, στη δική σας, στη δική μου και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Η επιστολή αναφέρει επίσης πως «μη οικονομικοί λόγοι υπαγορεύουν την ανάγκη η δικηγορία να παραμείνει εκτός εναλλακτικών δικηγορικών δομών». Κάποιοι ιταλοί φίλοι μου είπαν πως ίσως αλλάξει ο νόμος. Όλη η Ευρώπη παρακολουθεί την Ελλάδα. Πρόσφατα, σε μια γαλλική εφημερίδα εμφανίστηκε αυτή εδώ η καταχώριση. «Δώστε μια ευκαιρία στην Ελλάδα». Give a chance to Greece. Μπήκε από Έλληνες για να τη διαβάσουμε εμείς. Ξέρετε, διάβασα και πάνω στην Ακρόπολη το «Κάτω η δικτατορία των μονοπωλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Εύκολα διαβάζεται και από μη ελληνόφωνους. Θα κλείσω εδώ λέγοντας και, ελπίζω να το πω σωστά, «Είμαστε όλοι Έλληνες».

Ευχαριστώ πολύ.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΙΣΠΑΝΙΚΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

33

José María Davó Fernández
εκπρόσωπος της ισπανικής αντιπρο-
σωπείας στο CCBE, τέως Πρόεδρος
του CCBE

Οργάνωση του επαγγέλματος

Το ισπανικό Σύνταγμα του 1978 περιέχει τέσσερις αναφορές στο δικηγορικό επάγγελμα και στο δικαίωμα της υπεράσπισης:

Δύο κανόνες ουσιαστικού δικαίου:

Άρθρο 17 παράγραφος 3: Ο συλληφθείς ενημερώνεται αμέσως και κατά τρόπο κατανοητό σε αυτόν για τα δικαιώματά του και το λόγο της σύλληψης και δεν μπορεί να υποχρεωθεί σε κατάθεση. Ο συλληφθείς έχει τη συνδρομή δικηγόρου στη διάρκεια της αστυνομικής προανάκρισης και ενώπιον των δικαστικών αρχών, όπως ο νόμος ορίζει.

Άρθρο 24: 1. Καθένας έχει δικαίωμα να λαμβάνει αποτελεσματική δικαστική προστασία κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του και την επιδίωξη των νομίμων συμφερόντων του και σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να μην έχει υπεράσπιση. 2. Ομοίως, καθένας έχει δικαίωμα πρόσβασης σε τακτικό δικαστή όπως ο νόμος ορίζει, δικαίωμα σε υπεράσπιση και συνδρομή δικηγόρου, δικαίωμα να μάθει τις εναντίον του κατηγορίες, δικαίωμα σε δημόσια δίκη χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση και με πλήρεις εγγυή-

σεις, δικαίωμα να χρησιμοποιήσει κάθε πρόσφορο αποδεικτικό μέσο για την υπεράσπισή του, δικαίωμα να μην προβαίνει σε αυτοενοχοποιητικές δηλώσεις, δικαίωμα να μην ομολογεί την ενοχή του και δικαίωμα στο τεκμήριο της αθωότητας.

Νόμος ορίζει σε ποιες περιπτώσεις, λόγω συγγένειας ή επαγγελματικού απορρήτου, δεν είναι υποχρεωτικό να εξετάζονται μάρτυρες σχετικά με εικαζόμενες αξιόποινες πράξεις.

Υπάρχουν δύο ακόμη αναφορές στο δικηγορικό επάγγελμα σε σχέση με το διορισμό των μελών του Δικαστικού Συμβουλίου και του Συνταγματικού Δικαστηρίου.

Η άσκηση του επαγγέλματος του δικηγόρου (abogado) ρυθμίζεται περαιτέρω από τον οργανικό νόμο περί Δικαστικού Σώματος (Ley orgánica del Poder Judicial) της 1ης Ιουλίου 1995 (όπως τροποποιήθηκε τελευταία με τον νόμο 5 της 5ης Ιουνίου 2006¹ και ιδίως από τον Κώδικα Δικηγόρων (Estatuto General de la Abogacía). Τις τελευταίες δεκαετίες είχε εγκριθεί ένας Κώδικας Δικηγόρων με το βασιλικό διάταγμα 2090 της 24ης Ιουλίου 1982. Λόγω των πολύ σημα-

¹ Δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως στις 6 Ιουνίου 2006. Τα άρθρα που αφορούν το επάγγελμα είναι τα άρθρα 542 έως 546 -τα τρία τελευταία αφορούν τους δικηγόρους (abogados) και τους δικολάβους/δικαγωγούς (procuradores).

34 Οι Δικηγορικοί Σύλλογοι (ως «επαγγελματικές ενώσεις») ενεργούν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους υπέρ του δημοσίου συμφέροντος, διαθέτουν δε πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, ανεξαρτησία και νομική προσωπικότητα δυνάμει του δημοσίου δικαίου (σε αντίθεση με τις ενώσεις προσώπων που ενεργούν προς το συμφέρον των μελών τους και διέπονται από το ιδιωτικό δίκαιο)...

ντικών εξελίξεων και των αλλαγών της νομοθεσίας, ο Κώδικας εκείνος καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από νέο με το βασιλικό διάταγμα 658 της 22ας Ιουνίου 2001 με πρωτοβουλία του Δικηγορικού Σώματος. Επί του παρόντος εκπονείται και πάλι νέος Κώδικας ούτως ώστε το ρυθμιστικό πλαίσιο να προσαρμοσθεί σε πλήθος εξελίξεις της νομοθεσίας οι οποίες έχουν ήδη τεθεί σε ισχύ (πρόσβαση στο επάγγελμα, ειδικές εργασιακές σχέσεις, νέες μορφές «επαγγελματικών εταιριών», οδηγία για τις υπηρεσίες κλπ.).

Ο Κώδικας Δικηγόρων (Estatuto General de la Abogacía) ρυθμίζει λεπτομερώς την άσκηση του δικηγορικού επαγγέλματος σε εθνικό επίπεδο. Το Γενικό Συμβούλιο Δικηγόρων (Consejo General de la Abogacía), ως ανώτατο όργανο του Δικηγορικού Σώματος, ενεργεί ως συννομοθέτης καταρτίζοντας το αρχικό σχέδιο του Κώδικα, το οποίο υποβάλλεται στο Υπουργείο, είτε ιδία πρωτοβουλία είτε κατά παραγγελία του Υπουργείου. Μάλιστα, το Δικηγορικό Σώμα έχει την αρμοδιότητα, μεταξύ άλλων, να θεσπίζει κανόνες για την άσκηση του επαγγέλματος, περιλαμβανομένων όσων σχετίζονται με θέματα επαγγελματικής δεοντολογίας, όπως τον Κώδικα Δεοντολογίας των Δικηγόρων και τον Κανονισμό Πειθαρχικής Διαδικασίας. Τέλος, οι κατά τόπους Δικηγορικοί Σύλλογοι θεσπίζουν τους δικούς τους κανόνες όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των δικηγόρων που ασκούν το επάγγελμα στην περιφέρειά τους. Οι Δικηγορικοί Σύλλογοι

λειτουργούν ως νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου με αρμοδιότητες που τους ανατίθενται από το κράτος. Ο Πρόεδρος και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου κάθε Συλλόγου εκλέγονται με δημοκρατικές διαδικασίες από τα μέλη του. Οι Δικηγορικοί Σύλλογοι (ως «επαγγελματικές ενώσεις») ενεργούν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους υπέρ του δημοσίου συμφέροντος, διαθέτουν δε πλήρη δικαιοπρακτική ικανότητα, ανεξαρτησία και νομική προσωπικότητα δυνάμει του δημοσίου δικαίου (σε αντίθεση με τις ενώσεις προσώπων που ενεργούν προς το συμφέρον των μελών τους και διέπονται από το ιδιωτικό δίκαιο). Τα όργανα του Δικηγορικού Συλλόγου είναι το Γενικό Συμβούλιο και το Εκτελεστικό Συμβούλιο, τα οποία συγκροτούνται από αιρετούς εκπροσώπους. Προϋπόθεση για την άσκηση της δικηγορίας είναι ο δικηγόρος να είναι εγγεγραμμένος σε κάποιο τοπικό Δικηγορικό Σύλλογο. Οι Δικηγορικοί Σύλλογοι χρηματοδοτούνται κυρίως από τις ετήσιες εισφορές των μελών τους.

Το Γενικό Συμβούλιο Δικηγόρων (Consejo General de la Abogacía) είναι το συντονιστικό, εκτελεστικό και αντιπροσωπευτικό όργανο του συνόλου των Δικηγορικών Συλλόγων και απαρτίζεται από την Ολομέλεια στην οποία συμμετέχουν οι πρόεδροι των 83 τοπικών Δικηγορικών Συλλόγων, τη Μόνιμη Επιτροπή και τον Πρόεδρο.

Όσον αφορά πειθαρχικά ζητήματα, επιλαμβάνεται σε πρώτο βαθμό το Πειθαρχικό Συμβούλιο του

τοπικού Δικηγορικού Συλλόγου, ενώ οι Περιφερειακοί Σύλλογοι και το Γενικό Συμβούλιο Δικηγόρων (Consejo General de la Abogacía) είναι το δευτεροβάθμιο όργανο.

Στην Ισπανία, με τις δικονομικές πτυχές ασχολείται ένα άλλο νομικό επάγγελμα, οι δικολάβοι/δικαγωγοί (procuradores de los tribunales), που διέπονται από το βασιλικό διάταγμα 2046/1982 με το οποίο θεσπίζεται ο αντίστοιχος Κώδικας (Estatuto General de los Procuradores).

Πρόσβαση στο επάγγελμα

Στο παρελθόν, με την απόκτηση του πτυχίου Νομικής (licenciatura en derecho), το οποίο απονέμεται εξ ονόματος του Βασιλέα, ο πτυχιούχος μπορούσε αμέσως να εγγραφεί στον τοπικό Δικηγορικό Σύλλογο και να αποκτήσει επαγγελματική έδρα. Η πρόσβαση στο επάγγελμα ήταν ένα θέμα που συζητήθηκε επί μακρόν, από τις αρχές του 20ου αιώνα αλλά και μετά την προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση, υπό το φως των κανόνων των άλλων κρατών μελών της ΕΕ. Έτσι προέκυψε ο ισχύων νόμος 34 περί πρόσβασης στο δικηγορικό επάγγελμα (Abogacía και Procura), που ψηφίστηκε από το Κοινοβούλιο τον Οκτώβριο 2006 (βλ. ανωτέρω). Ο νέος αυτός νόμος συνάδει επιτέλους με τη διαδικασία της Σορβόνης – Μπολόνιας αλλά και με τους όρους που ισχύουν στις άλλες ευρωπαϊκές χώρες, καθώς θεσπίζει την απαίτηση κατοχής πτυχίου και μεταπτυχιακού τίτλου, καθώς και επιτυχούς συμμετοχής σε κρατικές εξετάσεις και περίοδο άσκησης. Το νέο πλαίσιο εκπαίδευσης θα έχει ως αποτέλεσμα η επαγγελματική κατάρτιση των δικηγόρων να γίνεται από κοινού από τα Πανεπιστήμια και τις Σχολές Δικηγορίας των Δικηγορικών Συλλόγων. Μέχρι σήμερα, ωστόσο, δεν έχουν θεσπιστεί περαιτέρω κανόνες σχετικά με την εξειδίκευση ή την υποχρεωτική μετεκπαίδευση, με εξαίρεση τους δικηγόρους που συμμετέχουν σε συγκεκριμένα προγράμματα τα οποία υλοποιούνται από το

Δικηγορικό Σύλλογο ως εξουσιοδοτημένη αρχή.

Άσκηση του επαγγέλματος

Στην Ισπανία, οι δικηγόροι μέλη των Δικηγορικών Συλλόγων ξεπερνούν τους 160.000. Ειδικότερα, δύο είναι οι κύριες κατηγορίες δικηγόρων οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στους Δικηγορικούς Συλλόγους, οι δικηγόροι που ασκούν το επάγγελμα (abogados ejercientes) και οι δικηγόροι που δεν ασκούν το επάγγελμα (abogados no ejercientes): οι πρώτοι ασκούν πλήρως τη δικηγορία και ανέρχονται σε περίπου 120.000, ενώ οι δεύτεροι δεν ασκούν το επάγγελμα αλλά επωφελούνται από τη συμμετοχή τους στο Δικηγορικό Σύλλογο (Colegio de Abogados).

Ο abogado (τίτλος που δηλώνει αποκλειστικά και μόνο το δικηγόρο που ασκεί τη δικηγορία) ασκεί το επάγγελμα με πλήρη ελευθερία και ανεξαρτησία και παρέχει γενικές συμβουλές και/ή υπηρεσίες νομικής συνδρομής προς τους καταναλωτές, συμμετέχει σε διαδικασίες διαιτησίας, διαμεσολαβεί για τη συμβιβαστική επίλυση διαφορών, συντάσσει συμφωνητικά και παρόμοιες πράξεις, γνωμοδοτεί, εκπροσωπεί τον εντολέα του ενώπιον της Δημόσιας Διοίκησης, παρέχει συμβουλές και συντάσσει συμβόλαια και άλλες νομικές πράξεις. Αυτό δε σημαίνει, σε αντίθεση με πρόσφατη μελέτη σχετικά με τις δραστηριότητες περιορισμένης πρόσβασης που εκπονήθηκε κατά παραγγελία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ότι οι εν λόγω δραστηριότητες ασκούνται αποκλειστικά και μόνο από δικηγόρους.

Ένα άλλο ζήτημα είναι αυτό της εγκατάστασης. Ο δικηγόρος μπορεί να ασκεί το επάγγελμα στο σύνολο της ισπανικής επικράτειας, πλην όμως υποχρεούται να φαίνεται ότι κατοικεί στην περιφέρεια του Δικηγορικού Συλλόγου στον οποίο έχει την κύρια επαγγελματική του έδρα. Ως εκ τούτου, συνδυάζοντας τις υφιστάμενες δυνατότητες αυτή τη στιγμή, προκύπτει ένα φάσμα που καλύπτει από την πλέον συνηθισμένη

Στο άρθρο 28 του Κώδικα
Δικηγόρων (Estatuto General)
προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης
του επαγγέλματος από ενώσεις
δικηγόρων, ακόμη και από
πολυεπαγγελματικές εταιρίες...

περίπτωση του «δικηγόρου ασκούντος το επάγγελμα και εγκατεστημένου» (abogado ejerciente residente) έως την περίπτωση του «μέλους του Δικηγορικού Συλλόγου μη ασκούντος το επάγγελμα και μη εγκατεστημένου» (colegiado no ejerciente no residente).

Τέλος, στην Ισπανία υπάρχουν και δικηγόροι οι οποίοι εργάζονται με σχέση έμμισθης εντολής και οι οποίοι έχουν ουσιαστικά τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις με τους λοιπούς δικηγόρους. Οι εν λόγω δικηγόροι μπορεί να απασχολούνται από εμπορική εταιρία ή ακόμη και από δικηγορική εταιρία, με σχέση εργασίας (η οποία διέπεται από νομοθετικό διάταγμα περί «ειδικής σχέσης εργασίας δικηγόρων») η οποία δεν τους στερεί το δικαίωμα να υπερασπίζονται τρίτους και κατοχυρώνει ορισμένες ιδιαιτερότητες του επαγγέλματος.

Η αρχή της εδαφικότητας δυνάμει της οποίας οι δικηγόροι μπορούσαν να ασκήσουν το επάγγελμα μόνο εντός της περιφέρειας του Δικηγορικού Συλλόγου στον οποίο ήταν εγγεγραμμένοι καταργήθηκε πριν από αρκετά χρόνια. Αυτό είχε ως συνέπεια να γίνει πιο δυσχερής ο έλεγχος τήρησης της δεοντολογίας και οι Δικηγορικοί Σύλλογοι αναγκάστηκαν να εντείνουν τη μεταξύ τους συνεργασία. Οι δικηγόροι υπάγονται επίσης σε μια σειρά ασυμβίβαστα, τα οποία επί του παρόντος επανεξετάζονται τόσο από τα δικηγορικά όργανα όσο και από τρίτους, ιδίως από εταιρίες που

δραστηριοποιούνται στην αγορά του ελέγχου επιχειρήσεων. Η ελεύθερη κυκλοφορία και η ελεύθερη άσκηση του επαγγέλματος είναι κατοχυρωμένες στην Ισπανία σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΕ και ουσιαστικά δεν υπάρχουν αφανή εμπόδια (π.χ. υψηλά ασφάλιστρα αποζημίωσης) ούτε υπέρμετροι διοικητικοί φραγμοί. Ενδεικτικό είναι ότι, πριν τεθεί σε ισχύ ο νόμος για την πρόσβαση στο επάγγελμα, αρκετές χιλιάδες Ιταλοί απόφοιτοι Νομικής αναγνώρισαν τον τίτλο σπουδών τους και απέκτησαν την ιδιότητα του «licenciado» στην Ισπανία και στη συνέχεια απευθείας του «abogado» με εφαρμογή των κανονισμών περί ελεύθερης κυκλοφορίας.

Σημαντικός είναι και ο αριθμός των αλλοδαπών δικηγόρων που συνεχίζουν να ασκούν το επάγγελμα στην Ισπανία με τον τίτλο της χώρας προέλευσης, ιδίως σε περιοχές όπως η Μαδρίτη, η Βαρκελώνη, η Πάλμα ντε Μαγιόρκα και η Μάλαγα.

Η άσκηση του επαγγέλματος από ενώσεις

Στο άρθρο 28 του Κώδικα Δικηγόρων (Estatuto General) προβλέπεται η δυνατότητα άσκησης του επαγγέλματος από ενώσεις δικηγόρων, ακόμη και από πολυεπαγγελματικές εταιρίες (βλ. άρθρο 29). Οι δικηγόροι δύνανται να συστήνουν προσωπικές ή και μετοχικές εταιρίες, ακόμη και πολυεπαγγελματικού χαρακτήρα (υπό τον όρο τα σχετικά επαγγέλματα να μην είναι ασυμβίβαστα μεταξύ τους): αποκλειστικός σκοπός πρέπει να είναι η άσκηση επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Σύμφωνα με το νόμο περί επαγγελματικών εταιριών (Ley de Sociedades Profesionales), που ψηφίστηκε το 2007, ποσοστό ενός τετάρτου (25%) του κεφαλαίου μπορεί να ανήκει σε τρίτους («κεφαλαιακοί εταίροι»). Παρά ταύτα, στα όργανα διοίκησης και λήψης αποφάσεων συμμετέχουν αποκλειστικά και μόνο οι ασκούντες νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα («επαγγελματικοί εταίροι», φυσικά πρόσωπα που πληρούν τις προϋποθέσεις άσκησης του

Κατά κανόνα, ο δικηγόρος δεσμεύεται να τηρεί το επαγγελματικό απόρρητο εσαεί όσον αφορά κάθε είδους πληροφορίες που περιέρχονται σε γνώση του από τον εντολέα, τον αντίδικο ή συνάδελφο δικηγόρο κατά την άσκηση του επαγγέλματος. Προβλέπεται εξαίρεση σε δύο περιπτώσεις: α) όταν ο δικηγόρος δεν ενεργεί ως δικηγόρος αλλά διαπράττει αξιόποινη πράξη ή συνεργεί στη διάπραξή της και β) σε υποθέσεις τρομοκρατίας...

επαγγέλματος). Οι νέες αυτές εταιρίες (και όχι μόνο οι επαγγελματίες εταίροι τους), ως νομικά πρόσωπα, υπόκεινται σε έλεγχο τήρησης της δεοντολογίας και κυρώσεις από τους Δικηγορικούς Συλλόγους.

Επαγγελματικό απόρρητο

Κατά κανόνα, ο δικηγόρος δεσμεύεται να τηρεί το επαγγελματικό απόρρητο εσαεί όσον αφορά κάθε είδους πληροφορίες που περιέρχονται σε γνώση του από τον εντολέα, τον αντίδικο ή συνάδελφο δικηγόρο κατά την άσκηση του επαγγέλματος. Προβλέπεται εξαίρεση σε δύο περιπτώσεις: α) όταν ο δικηγόρος δεν ενεργεί ως δικηγόρος αλλά διαπράττει αξιόποινη πράξη ή συνεργεί στη διάπραξή της και β) σε υποθέσεις τρομοκρατίας. Είναι αμφιλεγόμενο το κατά πόσον ορισμένες δυσανάλογες ρυθμίσεις της νομοθεσίας για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος έρχονται σε σύγκρουση με το δικηγορικό απόρρητο όπως κατοχυρώνεται συνταγματικά.

Διαφήμιση

Κατά κανόνα επιτρέπεται η διαφήμιση σύμφωνα με τη γενική νομοθεσία περί εμπορικής επικοινωνίας. Παρά ταύτα, προβλέπεται μικρός αριθμός περιορισμών οι οποίοι αντικατοπτρίζουν τις ιδιαιτερότητες του επαγγέλματος, π.χ. διαφήμιση που προσβάλλει την αξιοπρέπεια του προσώπου ή θίγει συνταγματικά

δικαιώματα και αρχές, αθέμιτη διαφήμιση ή διαφήμιση που αντιβαίνει στην καλή πίστη, διαφήμιση που παραβιάζει το επαγγελματικό απόρρητο ή διαφήμιση που χρησιμοποιεί εμβλήματα ή σύμβολα του Δικηγορικού Συλλόγου.

Αστική επαγγελματική ευθύνη και ασφάλιση

Ο δικηγόρος δεν υποχρεούται από το νόμο να ασφαρίζεται για αστική επαγγελματική ευθύνη, ωστόσο ο Κώδικας Δεοντολογίας προβλέπει ότι: «Ο δικηγόρος πρέπει να καλύπτεται για αστική ευθύνη με ίδια μέσα ή με ασφαλιστήριο συμβόλαιο για ποσό αντίστοιχο με τη φύση και το μέγεθος των κινδύνων. Ο δικηγόρος που παρέχει επαγγελματικές υπηρεσίες σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από αυτό στο οποίο είναι εγγεγραμμένος τηρεί τις διατάξεις του κράτους μέλους και του Συλλόγου υποδοχής όσον αφορά την ασφάλιση αστικής ευθύνης».

Για το λόγο αυτό, η πλειονότητα των Δικηγορικών Συλλόγων παρέχει ομαδικά ασφαλιστήρια τα οποία καλύπτουν την επαγγελματική δραστηριότητα των μελών τους.

Αμοιβές

Οι αμοιβές στην Ισπανία καθορίζονται ελεύθερα με συμφωνία των μερών. Ο εντολέας μπορεί να ζητήσει «δελτίο ανάθεσης» (*hoja de encargo*), κάτι ανάλογο

με προϋπολογισμό. Στο δελτίο περιγράφονται οι προβλεπόμενες ενέργειες για την υπεράσπιση και το πιθανό κόστος τους για τον εντολέα. Ο δικηγόρος έχει δικαίωμα από το νόμο να ζητήσει, και συχνά ζητά, προκαταβολή από τον εντολέα του για να καλυφθούν τα έξοδα της υπόθεσης.

Δεοντολογία

Οι δικηγόροι υπάγονται σε πειθαρχική δικαιοδοσία όταν δεν τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από τον Κώδικα Δεοντολογίας και τον Κώδικα Δικηγόρων. Η πειθαρχική δικαιοδοσία των Δικαστηρίων επί των δικηγόρων υπάγεται στο δικονομικό δίκαιο. Οι πειθαρχικές κυρώσεις που επιβάλλονται από τα Δικαστήρια στους δικηγόρους καταχωρούνται στον προσωπικό τους φάκελο, εφόσον αφορούν άμεσα παραβάσεις του Κώδικα Συμπεριφοράς που πρέπει να τηρείται κατά την παράσταση ενώπιον Δικαστηρίου.

Εξάλλου, πειθαρχικές κυρώσεις επιβάλλονται και από το Δικηγορικό Σύλλογο στα μέλη του και καταχωρούνται στον προσωπικό φάκελο του δικηγόρου. Κυρώσεις επιβάλλονται στους δικηγόρους από τα πειθαρχικά τους όργανα για παραβάσεις των δικηγορικών καθηκόντων ή της δεοντολογίας, εφόσον αυτές πλήττουν το δικηγορικό λειτούργημα. Οι κυρώσεις που μπορούν να επιβληθούν είναι οι ακόλουθες: α) κατ' ιδίαν επίπληξη, β) έγγραφη προειδοποίηση, γ) προσωρινή παύση από το δικηγορικό λειτούργημα για μέγιστο χρονικό διάστημα δύο ετών, δ) οριστική παύση και διαγραφή από το Δικηγορικό Σύλλογο.

Συμπέρασμα

Η ισπανική εμπειρία συνοψίζεται σε τέσσερις άξονες:

- Συνεχής κανονιστική αυτοκριτική του Δικηγορικού Σώματος και ισχυρή προσήλωση στο κράτος δικαίου, τμήμα του οποίου είναι και το δίκαιο του

ανταγωνισμού (κάθε Κώδικας χρειάστηκε κατά μέσο όρο μία δεκαετία περίπου για να τεθεί σε ισχύ).

- Ενεργός συμμετοχή σε όλες τις διαπραγματεύσεις με τα αρμόδια Υπουργεία με στόχο την προάσπιση και την προώθηση του σεβασμού των θεμελιωδών αξιών, με μια προσέγγιση που χαρακτηρίζεται από ευελιξία, αίσθημα ευθύνης και σκοπούμενα αποτελέσματα αναλόγως της εκάστοτε πολιτικής συγκυρίας.
- Ισχυρή προσήλωση στο ρόλο του Δικηγόρου στην κοινωνία, ιδίως μέσω των πολύ καλών επιδόσεων τόσο των δικηγόρων όσο και των Δικηγορικών Συλλόγων σε θέματα ευεργετήματος της πενίας.
- Καινοτομία και ανταγωνιστικότητα μέσω βελτίωσης της επαγγελματικής κατάρτισης που παρέχεται από τους Δικηγορικούς Συλλόγους και των εργαλείων πληροφορικής για δικηγόρους.

ΑΠΟΦΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΙΝΔΥΝΟ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

39

Δρ. Péter S. Szabó

Εκπρόσωπος της ουγγρικής αντιπροσω-
πείας στο Συμβούλιο των Δικηγορικών
Συλλόγων Ευρώπης (CCBE)

Αποτελεί τιμή για μένα η συμμετοχή μου σε αυτή τη σύνοδο με εποικοδομητική ανταλλαγή πραγματικών απόψεων.

Παρακολουθούμε με μεγάλη συμπάθεια τον αγώνα των Ελλήνων, Ιρλανδών, Πορτογάλων και Ολλανδών συναδέλφων μας ενάντια στα μέτρα που απειλούν την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και του νομικού επαγγέλματος στις χώρες τους, καθώς και η Ουγγαρία θα έρθει αντιμέτωπη με το δανεισμό από ΕΕ και ΔΝΤ στο άμεσο μέλλον.

Όλοι γνωρίζουμε πως επιθυμία των κυβερνήσεων είναι να κυβερνούν και πως η έλλειψη κονδυλίων εν μέσω κρίσης τις ενθαρρύνει να περικόπτουν τους προϋπολογισμούς ενισχυτικών της δημοκρατίας φορέων, δεδομένου ότι η καθημερινή πρακτική της δημοκρατίας δεν είναι φθηνή ως προς τη συντήρησή της. Τα ανεξάρτητα δικαιοδικά συστήματα, το συνταγματικό δικαστήριο, τα γραφεία των συνηγόρων του πολίτη κ.τ.λ. απαιτούν πολλά χρήματα. Όπως όμως γνωρίζουμε όλοι, η απουσία του κράτους δικαίου κοστίζει πολύ περισσότερα! Επιπρόσθετα, οι επικριτικές φωνές ενισχύονται μέσα από προφανείς αστοχίες του δικαιοδοτικού συστήματος.

Το νομικό επάγγελμα σαφώς και έχει επίγνωση αυτών των, συχνά επαναλαμβανόμενων, επικριτικών φωνών που, πολλές φορές, προέρχονται είτε από (α) τις κυβερνήσεις όταν, σε αρκετές περιπτώσεις, η δημοκρατική δομή του κράτους και του κράτους δι-

καίου είναι, κατά κάποιον τρόπο, επισφαλείς είτε από (β) τις αρχές ανταγωνισμού που, σε μεγάλο βαθμό, ωθούνται από την αρχή του 'ανταγωνισμού με κάθε τίμημα', ανεξαρτήτως δημοσίου συμφέροντος ή σεβασμού για τις θεμελιώδεις αρχές ενός ανεξάρτητου νομικού επαγγέλματος.

Το ανεξάρτητο νομικό επάγγελμα αποτελεί στοιχείο της αρχής του κράτους δικαίου. Είναι ευθύνη του κράτους να παράσχει στους πολίτες του ασφαλή και εφικτή πρόσβαση στο νομικό του σύστημα. Εντός του συστήματος αυτού, ο κάθε πολίτης πρέπει να μπορεί να αναζητήσει τη συμβουλή ειδικών όχι μόνο επί ουσιωδών δικαιωμάτων αυτών καθαυτών αλλά και επί δικονομικών δικαιωμάτων και επί της προσωπικής ανεξαρτησίας. Κάτι τέτοιο προϋποθέτει την ειδήμονα και ανεξάρτητη νομική συμβουλή από κάποιον που είναι σε θέση να βοηθήσει κάθε πολίτη να ασκήσει τα ανωτέρω δικαιώματα όντας, ταυτόχρονα, υπόλογος έναντι του εντολέα του για τις επαγγελματικές του συμβουλές.

Κατά συνέπεια, η οποιαδήποτε άποψη για το νομικό επάγγελμα δεν μπορεί να αρθρώνεται αποκλειστικά με όρους ανταγωνισμού. Πρέπει, επίσης, να συνεκτιμάται το γεγονός ότι το επάγγελμα αυτό θεωρείται στοιχείο της αρχής του κράτους δικαίου, οπότε απαιτείται ισχυρότερο ρυθμιστικό πλαίσιο από εκείνο του οποιουδήποτε ελεύθερου επαγγέλματος ή επιχείρησης. Η ανεξέλεγκτη απελευθέρωση των κα-

Η παροχή νομικών υπηρεσιών, η προστασία του δημοσίου συμφέροντος και η άρθρωση ανεξάρτητης φωνής σε μία δημοκρατική κοινωνία δε συνιστούν αμιγώς εμπορικές πράξεις...

νόμων που διέπουν την είσοδο στο νομικό επάγγελμα θα οδηγήσει αναμφίβολα σε χειρότερης ποιότητας υπηρεσίες. Ένας νομικός ανεπαρκών προσόντων θα βλάψει όχι μόνο τον εντολέα του αλλά και την κοινωνία εν γένει λόγω, π.χ. των άκυρων δικαιοπραξιών που θα προκύψουν.

Κατά την άποψή μας, κάθε προσέγγιση αδιαφορίας για το επάγγελμα και τις θεμελιώδεις αξίες του ενέχει κίνδυνο για το δημόσιο συμφέρον, υπονομεύοντας το ζωτικό ρόλο ενός ανεξάρτητου νομικού επαγγέλματος. Κάθε μελλοντικό κανονιστικό πλαίσιο που δε θα εστιάζει ισότιμα στις ιδιαιτερότητες και στο ρόλο του επαγγέλματος καθίσταται δύναμει βλαπτικό για τους καταναλωτές και το συμφέρον τους από μία καλύτερη παροχή συμβουλών και εκπροσώπησης.

Μάλιστα, το νομικό επάγγελμα είναι διττού χαρακτήρα ως (α) στοιχείο μεν του νομικού συστήματος αλλά ανεξάρτητο από τη δικαστική και εκτελεστική εξουσία και (β) ως επάγγελμα του κλάδου των υπηρεσιών που προϋποθέτει πελάτες και την ικανοποίηση των αναγκών τους. Όπως προκύπτει από πολλά σχετικά παραδείγματα, είτε οι κυβερνήσεις ευνοούν την αφαίρεση ρυθμιστικών αρμοδιοτήτων από τις επαγγελματικές οργανώσεις είτε οι αρχές ανταγωνισμού τείνουν να αμφισβητούν την κατοχύρωση των επαγγελματικών οργανώσεων απλά και μόνο στη βάση του ανταγωνισμού, αδιαφορώντας για τον ανεξάρτητο χαρακτήρα, το ρόλο και τις θεμελιώδεις

αξίες του επαγγέλματος αυτού σε μία δημοκρατική κοινωνία.

Το νομικό επάγγελμα υπήρξε ανέκαθεν ιδιαίτερα ανταγωνιστικό. Δεν αληθεύει ότι τα νομικά επαγγέλματα δεν υπόκεινται στις ίδιες ή σε παρόμοιες ανταγωνιστικές δυνάμεις όπως αυτές που διέπουν τους λεγόμενους εμπορικούς τομείς της οικονομίας. Διαφωνούμε με κάθε γενικό συμπέρασμα ότι οι κανόνες εισόδου στην αγορά των νομικών υπηρεσιών, συμπεριφοράς και εταιρικών μορφών εντός αυτής ενδέχεται να περιορίζουν κατά περιττό και δυσανάλογο τρόπο τον ανταγωνισμό. Τυχόν περιττοί περιορισμοί που δε δικαιολογούνται για λόγους δημοσίου συμφέροντος (και, πρωτίστως, προστασίας των εντολέων) πρέπει να επανεξετάζονται και να αντιμετωπίζονται κατά περίπτωση. Στα περισσότερα δικαιοδοτικά συστήματα η είσοδος στην εν λόγω αγορά αποτελεί αντικείμενο προσεκτικής ρύθμισης ή, αν μη τι άλλο, εποπτείας από το κράτος ώστε να διασφαλίζεται η παροχή νομικών υπηρεσιών αποκλειστικά από εκείνους που διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα.

Για να ασκήσουμε το επάγγελμά μας πρέπει να γίνουμε επιχειρηματίες, πάροχοι νομικών υπηρεσιών (για να χρησιμοποιήσω ορολογία την οποία απεχθάνομαι!). Ο δικηγόρος αντιμετωπίζεται πλέον αποκλειστικά ως ένα είδος επιχειρηματία και το επάγγελμά μας έγινε κλάδος με πληθώρα κανονιστικών ρυθμίσεων, επηρεαζόμενος αντίστοιχα από τις κυβερνήσεις των χωρών μας.

Κάθε φορά που υψώνουμε φωνή προάσπισης των αξιών μας, οφείλουμε ταυτόχρονα να αποδεχόμαστε όλοι πως οι νέες εποχές δεν έφεραν μαζί τους μόνο νέες προκλήσεις αλλά και την ανάγκη για νέες απαντήσεις.

Αποδεχόμαστε τις αλλαγές αλλά δεν μπορούμε να αποδεχτούμε μέτρα που θα περιορίσουν τη δυνατότά μας να εξυπηρετούμε τους εντολείς μας, άρα

και να υπηρετούμε το κράτος δικαίου. Απορρίπτουμε τις αλλαγές που ακυρώνουν την κοινωνική θέση των δικηγόρων εν μία νυκτί.

Η παροχή νομικών υπηρεσιών, η προστασία του δημοσίου συμφέροντος και η άρθρωση ανεξάρτητης φωνής σε μία δημοκρατική κοινωνία δε συνιστούν αμιγώς εμπορικές πράξεις. Κατά συνέπεια, δε θα έπρεπε να επιτραπεί σε μη δικηγόρους να περιλαμβάνονται μεταξύ των ιδιοκτητών δικηγορικών εταιριών ή, αν τελικά επιτραπεί, να υπόκειται σε ιδιαίτερα αυστηρές προϋποθέσεις και ασφαλιστικές δικλείδες.

Εδώ και πολλά χρόνια ο ουγγρικός δικηγορικός σύλλογος έχει απορρίψει κάθε θεωρία περί ρύθμισης των αμοιβών και περιορισμού της εισόδου στην αγορά νομικών υπηρεσιών, μαχόμενος ταυτόχρονα ενάντια σε κάθε προσπάθεια αμφισβήτησης της ανεξαρτησίας του δικαστικού και του δικηγορικού σώματος.

Ήδη από το 1994, με μια πολύ σημαντική απόφασή του, το συνταγματικό δικαστήριο της Ουγγαρίας χαρακτηρίζει το νομικό επάγγελμα ως ελεύθερο επάγγελμα, διακριτό από τη δημόσια εξουσία για λόγους

ασφάλειας και εγγύησης δικαίου το οποίο αποτελεί, ως ανεξάρτητη ιδιωτική δραστηριότητα, στοιχείο ισορροπίας, προστασίας και επαγγελματισμού απέναντι στην κρατική εξουσία και τους φορείς της. Οι ανεξάρτητοι δικηγορικοί σύλλογοι παρέχουν αυτές τις αξίες ως θεσμικά εχέγγυα προς τους εντολείς. Αυτό το σκοπό υπηρετεί η λειτουργία των δικηγορικών συλλόγων και αυτές είναι οι προϋποθέσεις άσκησης του επαγγέλματος κατά την έννοια του κράτους δικαίου.

Τα προφανή λειτουργικά προβλήματα του δικαίου συστήματος και/ή των δικηγορικών συλλόγων δεν μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα οποιονδήποτε περιορισμό του κράτους δικαίου. Στις αξίες του επαγγέλματός μας περιλαμβάνονται η προώθηση του κράτους δικαίου και η προάσπιση της ασφάλειας δικαίου και της εύρυθμης απονομής της δικαιοσύνης. Επιθυμούμε να τονίσουμε τη σημασία αυτών των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του επαγγέλματός μας και υψώνουμε φωνή υπεράσπισής τους.

Ιωάννης Παπαζαχαρία
Πρόεδρος του Δικηγορικού
Συλλόγου Πάφου

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Η κατοχύρωση των θεμελιωδών ελευθεριών και δικαιωμάτων του ατόμου και η απονομή δικαιοσύνης αποτελεί διαχρονικά το στόχο και οι αρχές που θεσπίστηκαν καθοδηγούν τη λειτουργία της σύγχρονης δημοκρατικής κοινωνίας των εθνών για την κατάκτησή

του. Απαιτείται εγρήγορση και επιφυλακή από τους φορείς που έχουν αναλάβει το καθήκον εφαρμογής του νόμου και την αποτροπή οποιασδήποτε αυθαιρεσίας ή διακύβευσης της ανθρώπινης ελευθερίας.

Οι κανόνες λειτουργίας των θεσμών δεν είναι στατικοί και άκαμπτοι. Είναι θεμιτές και αναγκαίες

μεταρρυθμίσεις που προσαρμόζονται σε νέες ανάγκες με οδηγό πάντοτε την καλύτερη εξυπηρέτηση του στόχου.

Το ερώτημα που τίθεται αβίαστα στην παρούσα δυσχερή οικονομική θέση της Ελλάδος είναι:

Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις είναι επιβεβλημένες μέσα από την εμπειρία εφαρμογής των κανόνων ή καθοδηγούνται από την εξυπηρέτηση οικονομικών δεικτών και συμφερόντων των δανειστών της χώρας.

Ο δικηγορικός κόσμος δικαιολογημένα προβληματίζεται και ανησυχεί για την επιβολή μεταρρυθμίσεων οι οποίες επιβουλεύονται ή συρρικνώνουν την απονομή δικαιοσύνης και την ανεξαρτησία των δικηγόρων ως συλλειτουργών της δικαιοσύνης

Καταθέτω επί τούτου τις ακόλουθες σκέψεις και απόψεις.

Οι μεταρρυθμίσεις που μεταθέτουν αρμοδιότητα σε θέματα που αφορούν τους δικηγόρους σε φορείς της εκτελεστικής εξουσίας του κράτους αποτελούν άμεση προσβολή της ανεξαρτησίας του δικηγορικού λειτουργήματος. Εδώ περιλαμβάνεται και η πλήρης αυτοτέλεια και ελεύθερη λειτουργία των δικηγορικών συλλόγων. Στην Κύπρο η λειτουργία των τοπικών συλλόγων στους οποίους είναι μέλη οι δικηγόροι είναι κατοχυρωμένη δια νόμου και ο Παγκύπριος Δικηγορικός Σύλλογος είναι το αντιπροσωπευτικό όργανο των δικηγόρων με ευρείες εξουσίες διαχείρισης των θεμάτων μας. Προτεινόμενες νομοθετικές μεταρρυθμίσεις που μας αφορούν γίνονται μόνο από το Σύλλογό μας.

Η εφαρμογή αυξημένου ΦΠΑ 23% στις υπηρεσίες, οι έκτακτες συνεισφορές, οι αυξημένες ασφαλιστικές συνδρομές των δικηγόρων είναι όντως δυσβάστακτες και μετακυλούνται φυσιολογικά στον πολίτη και επηρεάζουν άμεσα την ελεύθερη πρόσβαση στην δικαιοσύνη. Το κόστος προσφυγής στο Δικαστήριο στην Κύπρο είναι προσιτό και τα δικαστικά τέλη σε δι-

αδικασίες ειδικά του Διοικητικού Δικαίου των οποίων μάλιστα επιλαμβάνεται το Ανώτατο Δικαστήριο είναι μηδαμινό όπως και το κόστος για την καταχώρηση έφεσης εναντίον απόφασης κατώτερου Δικαστηρίου. Οι μεθοδεύσεις που έχουν τροχοδρομηθεί από την Τρόικα για ριζικές αλλαγές στα πιο πάνω θέματα δικαιολογούν απόλυτα τη σθεναρή αντίδραση των δικηγόρων.

Κάποια άλλα ζητήματα θα πρέπει να τα αντιμετωπίσουμε κατά τη γνώμη μου με περισσότερη ψυχραιμία και να τα δεχτούμε ως αναπόφευκτη εξέλιξη.

Αναφέρομαι στην ενοποίηση των περιφερειών και κατάργηση της νομιμοποίησης και ελεύθερη άσκηση της δικηγορίας σε όλη την επικράτεια. Ο πολίτης έχει το αναφαίρετο δικαίωμα εκλογής δικηγόρου για την αντιπροσώπευση του. Στους δικηγόρους των Επαρχιών που ενδεχόμενα επηρεάζονται περισσότερο, επαφίεται να πείσουν τον πολίτη να τους προτιμήσει.

Στην Κύπρο η ελεύθερη προσφορά δικηγορικών υπηρεσιών σε όλη τη χώρα από την ίδρυση της Δημοκρατίας δεν επηρέασε ουσιαστικά τους τοπικούς Συλλόγους. Θεωρώ επίσης την ίδρυση δικηγορικών εταιρειών που ισχύει στην Κύπρο από το 2008 ως θετική εξέλιξη ως προς την καταβολή μειωμένης φορολογίας και τελικά δεν μπορεί παρά να επικρατήσει ακόμα και αν συνοδεύεται από αρνητικά στοιχεία.

Τελειώνοντας επισημαίνω την ανάγκη να στηριχτεί στο μεγαλύτερο βαθμό η δικαστική λειτουργία η οποία αποτελεί το σημαντικότερο μηχανισμό ανάσχεσης της κρατικής αυθαιρεσίας και επιβεβαίωσης και ακύρωσης πιθανών αντισυνταγματικών προνοιών των «Μνημονίων» και των απαιτήσεων της Τρόικα.

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΠΡΟΕΔΡΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ

43

Οι Ερωτήσεις που τέθηκαν μετά τις εισηγήσεις και οι απαντήσεις των εισηγητών

1. Πώς αντιμετώπισαν οι πολιτείες σας το ζήτημα της απελευθέρωσης γιατί άκουσα ότι το έχετε ήδη λύσει εδώ και κάποιες δεκαετίες.

2. Πώς αντιμετωπίζουν οι Δικηγορικοί Σύλλογοι της χώρας σας τις νομοθετικές πρωτοβουλίες των κυβερνήσεών σας; Δηλαδή κάνουν αποχές; Κάνουν καταλήψεις; Δίνουν συναυλίες; Κάνουν διαβουλεύσεις; Τι γίνεται;

3. Υπάρχει κοινότητα προβλημάτων; Εμείς νομίζουμε ότι έχουμε μόνο κοινά προβλήματα με την Ιταλία. Όλοι οι άλλοι, απ' ό,τι κατάλαβα, εξαιρούνται.

4. Ποια είναι η πρόθεση της CCBE για υποστήριξη των θέσεών μας; Υπάρχει; Για παράδειγμα, σκέφτεται ο Δικηγορικός Σύλλογος της Αθήνας, του Βόλου και της Καλαμάτας να προσφύγει στα ευρωπαϊκά δικαστήρια γιατί απερρίφθη η προσφυγή μας για το Μνημόνιο. Θα κάνετε παρέμβαση στηρίζοντας τις θέσεις μας αυτές; Ενεργά, δηλαδή, πράγματα.

5. Με δεδομένο ότι δεν λειτουργεί στην Ελλάδα το

κτηματολόγιο δυστυχώς, στην Αλβανία λειτουργεί εδώ και δύο χρόνια, στην αγοραπωλησία απαιτείται δικηγόρος και για τα δύο μέλη; Μας καίει πάρα πολύ. Εσείς τι θεωρείτε τη σύμβαση της πώλησης; Πρέπει να εξασφαλίζονται και τα δύο μέρη; Τι γίνεται στις χώρες σας;

6. Όλοι κάνατε λόγο για αμοιβές. Πώς λειτουργούν οι αμοιβές; Μπορείτε να μας βοηθήσετε και να μας γνωρίσετε και τους τρόπους που λειτουργούν οι αμοιβές στις χώρες σας;

7. Δεχτήκατε, απ' ό,τι άκουσα, κι εσείς οι δικηγόροι το ΦΠΑ. Με το να δεχτείτε τον ΦΠΑ δεν νοθεύτηκε ουσιαστικά ο θεσμικός μας ρόλος εδώ και χρόνια για σας και μας τώρα πρόσφατα;

8. Τι γίνεται με την αποσυμφόρηση των δικαστηρίων και την απονομή της δικαιοσύνης; Τι έχετε να μας πείτε γι' αυτά; Πετυχαίνει η πολιτεία, τα κράτη σας, τον ανταγωνισμό έχοντας περάσει όλες τις υποθέσεις, όπως λέγαμε, στους φίλους συμβολαιογράφους;

Jean-Marie Burguburu

Είμαι έτοιμος να απαντήσω στην ερώτηση υπ' αριθμόν 7, διότι είχαμε το πρόβλημα του ΦΠΑ και στη Γαλλία. Όταν ήμουν νέος δικηγόρος, πολλά χρόνια πριν, δεν είχαμε ΦΠΑ και όταν αποφασίστηκε η επιβολή του τέθηκε θέμα απεργίας σε μία προσπάθεια να τον αποφύγουμε, επειδή ο ΦΠΑ δείχνει να είναι για εμπορικές πράξεις και όχι για το δικηγορικό επάγγελ-

μα. Τώρα είναι σαφές πως ήταν αδύνατο να αποφευχθεί ο ΦΠΑ. Έχουμε δύο συντελεστές, τον κανονικό που είναι 19,6% για κάθε επιχείρηση και αμοιβή, είτε αφορά διαπραγμάτευση είτε δικαστική διαφορά, και τον συντελεστή του ευεργετήματος πενίας που είναι μόνο 5%. Επίσης, αν οι συνολικές ετήσιες αμοιβές μας δεν υπερβαίνουν ένα συγκεκριμένο ποσό, απαλλασσόμεθα του ΦΠΑ. Το ποσό αυτό είναι πολύ

Όταν ο αντίδικος καταδικάζεται από το δικαστήριο να καταβάλει την αμοιβή του δικηγόρου, το Δικαστήριο υποχρεούται, πριν προσδιορίσει την αμοιβή, να ζητήσει από το Δικηγορικό Σύλλογο να ορίσει τα κριτήρια. Οι Δικηγορικοί Σύλλογοι, επομένως, διαθέτουν προς το σκοπό αυτό κάποιου είδους συμβουλευτικό πίνακα αμοιβών, και μάλιστα βάσει αυτού καθορίζουμε κι εμείς συνήθως την αμοιβή μας...

μικρό, περίπου 150.000 φράγκα, πόσο βγαίνει με τη μετατροπή σε ευρώ δεν ξέρω, πάντως αν κανείς δεν δουλεύει πολύ δεν έχει ΦΠΑ, κατά κανόνα όμως έχει. Θα κλείσω με το βελγικό σύστημα. Οι συνάδελφοί μας από το Βέλγιο είναι πολύ έξυπνοι, διότι έχουν μεν υποχρεωτικό ΦΠΑ αλλά με μηδενικό συντελεστή. Όχι τώρα πια, επειδή και αυτό έχει αλλάξει. Σε ευχαριστώ Μαρσέλα, η Πρόεδρος ξέρει. Τον είχαν πριν και εξέδιδαν αποδείξεις με μηδενικό συντελεστή ΦΠΑ και εξέπιπτε ο ΦΠΑ των αγορών τους. Καλό σύστημα ήταν αλλά, κατά τα φαινόμενα, δεν υπάρχει πλέον.

Τέλος, να προφέρω σωστά αυτή τη φορά την πρόταση που σας είπα στα ελληνικά. Είμαστε όλοι Έλληνες. Ευχαριστώ πολύ.

Δρ. Marcella Prunbauer-Glaser

Μιας και αναφερθήκατε ειδικά στο CCBE, μπορώ να σας διαβεβαιώσω ότι το CCBE προασπίζει τα κοινά μας συμφέροντα, εξ ου και η παρουσία μου εδώ σήμερα. Σε περίπτωση προσφυγής στο δικαστήριο της ΕΕ, ισχύουν οι ειδικές αρχές που το CCBE θέσπισε εδώ και πολύ καιρό, τις οποίες γνωρίζει η αντιπροσωπεία σας, δηλαδή να υποβληθεί αίτημα από εθνική αντιπροσωπεία, να είναι θέμα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, να δοθεί ομόφωνα θετική ψήφος από όλες τις αντιπροσωπείες και να πρόκειται για ευρωπαϊκή υπόθεση. Σαφώς, αν υποβληθεί τέτοιο αίτημα στο CCBE, θα το εξετάσουμε και θα το συζητήσουμε εις βάθος. Θα πρότεινα, όμως, αντί να ξεκινήσετε με το ευρωπαϊκό δικαστήριο, να εξετάσετε μήπως ενώνοντας τις δυνάμεις μας, σε ό,τι αφορά τις επερχόμενες και συζητούμενες αλλαγές, μπορούμε να αλλάξουμε και να ισορροπήσουμε τα πράγματα κατά τρόπο αναλογικό και σύμφωνα με τα παραπάνω.

José María Davó Fernández

Δεν θυμάμαι αν ήταν η δεύτερη ή η πέμπτη ερώτηση, πάντως αφορά τις αμοιβές. Μέχρι πριν από περίπου 5 ή 7 χρόνια ίσχυε και στην Ισπανία πίνακας αμοιβών δικηγόρων, αλλά καταργήθηκε. Πλέον εφαρμόζεται ένα σύστημα απόλυτης ελευθερίας. Να σας εξηγήσω πώς ορίζονται τώρα συνήθως οι αμοιβές: καταρτίζουμε προϋπολογισμό από κοινού με τον εντολέα, ο οποίος μάλιστα συνήθως είναι γραπτός, ώστε αν ο δικηγόρος δεν πληρωθεί, τουλάχιστον να έχει στα χέρια του μια σύμβαση παροχής υπηρεσιών στην οποία να αναγράφεται ότι ο πελάτης συμφώνησε να τον πληρώσει για συγκεκριμένες υπηρεσίες.

Υπάρχει μία μόνο εξαίρεση. Όταν ο αντίδικος καταδικάζεται από το δικαστήριο να καταβάλει την αμοιβή του δικηγόρου, το Δικαστήριο υποχρεούται, πριν προσδιορίσει την αμοιβή, να ζητήσει από τον Δικηγορικό Σύλλογο να ορίσει τα κριτήρια. Οι Δικηγο-

ρικοί Σύλλογοι, επομένως, διαθέτουν προς τον σκοπό αυτό κάποιου είδους συμβουλευτικό πίνακα αμοιβών, και μάλιστα βάσει αυτού καθορίζουμε κι εμείς συνήθως την αμοιβή μας. Αυτό, βεβαίως, απαγορεύεται, εμείς ωστόσο δεν βλέπουμε κανένα λόγο να μην αποδεχθούμε τα κριτήρια του Δικηγορικού Συλλόγου και βάσει αυτών συνήθως ορίζουμε την αμοιβή μας. Εξαρτάται επίσης και από την υπόθεση, γιατί ο δικηγόρος μπορεί να συμφωνήσει να λάβει ένα κατ' αποκοπήν ποσό ή ποσοστά ανάλογα με την έκβαση ή και τα δύο. Υπάρχουν πολλές δυνατότητες. Πάντως υποχρεούμαστε να μην έχουμε κατώτατη αμοιβή.

Ken Murphy

Αν δεν απατώμαι, άκουσα να λέτε ότι είστε από νησί. Κι εγώ από νησί είμαι, αλλά εντελώς διαφορετικό.

Να σας διαβάσω κάτι που διάβαζα χθες στο αεροπλάνο στους Financial Times, κάτι που θεωρώ ενδιαφέρον. Ο David Gardner, ο οποίος αρθρογραφεί τακτικά στους Financial Times, συνέκρινε σε ένα άρθρο του την κατάσταση που επικρατούσε τον περασμένο Οκτώβριο όταν η ελληνική κυβέρνηση ανακοίνωσε την πρόθεσή της να κάνει δημοψήφισμα, και την αντίδραση στην οποία δεν χρειάζεται να υπεισέλθουμε, και τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίστηκε η Ιρλανδία που ανακοίνωσε πριν από δύο μέρες ότι θα κάνει δημοψήφισμα για τα ευρωπαϊκά μέτρα και η αντίδραση ήταν εντελώς διαφορετική.

Τι εννοούσα όμως όταν έλεγα για τα εντελώς διαφορετικά νησιά; Κάνατε μια ερώτηση σχετικά με τη στάση που κράτησαν οι Δικηγορικοί Σύλλογοι απέναντι στα μέτρα απελευθέρωσης που ψηφίστηκαν όλα αυτά τα χρόνια και κατά πόσον αντιδράσαμε ή κάναμε αποχή. Η απάντηση είναι γενικά όχι, κι αυτό οφείλεται καθαρά στη διαφορά νοοτροπίας. Το νησί από το οποίο κατάγομαι εγώ έχει πολύ διαφορετική κουλτούρα. Κι όπως λένε εδώ οι Financial Times «δεδομένης της κλίμακας της κρίσης –αναφέρονται στην

Ιρλανδία– η οποία είχε ως συνέπεια τη βίαιη μείωση του ΑΕΠ της χώρας κατά 15%, η ιρλανδική κοινωνία λόγω της συνοχής και της ενότητάς της έχει μέχρι στιγμής επιδείξει αυτοσυγκράτηση, αντοχή και ρεαλισμό όσον αφορά την κατάσταση της χώρας».

Στην Ιρλανδία, όπως γνωρίζετε, δεν έγιναν διαδηλώσεις στους δρόμους ενάντια στα μέτρα, τα οποία είναι πολύ αυστηρά και πολύ επώδυνα. Περικοπές στο σύστημα υγείας, στην παιδεία... Νομίζω ότι ο λόγος είναι πολύ απλά η διαφορά νοοτροπίας. Εμείς αναγκαστικά το πήραμε απόφαση. Εγώ ξεκίνησα να ασκώ τη δικηγορία το 1981, τη χρονιά που επιβλήθηκε ΦΠΑ στις υπηρεσίες δικηγόρων στην Ιρλανδία. Εμείς έχουμε ΦΠΑ 30 χρόνια τώρα. Είναι ένα θέμα με το οποίο δεν ασχολείται κανείς στην Ιρλανδία. Η δε απελευθέρωση όσον αφορά π.χ. τη διαφήμιση έγινε κατά κύριο λόγο στην Ιρλανδία τη δεκαετία του 1980. Σας αναφέρω αυτά τα παραδείγματα για να δείξω ότι είχαμε πολύ χρόνο στη διάθεσή μας για να εξοικειωθούμε με την ιδέα της απελευθέρωσης των νομικών υπηρεσιών.

Πιστεύω ότι το τρομερό στη δική σας περίπτωση είναι ότι σας επιβάλλονται τεράστιες αλλαγές σχεδόν εν μία νυκτί, χωρίς να σας δίνεται το παραμικρό περιθώριο να τις αφομοιώσετε ή να τις συνηθίσετε και κατανοώ απόλυτα τη θέση στην οποία βρίσκεστε. Κανείς δεν θα έπρεπε να μπαίνει σε αυτή τη θέση και είναι ιδιαίτερα λυπηρό ότι εσείς βρίσκεστε εκεί. Εμείς στην Ιρλανδία ανέκαθεν υιοθετούσαμε πρωτίστως τα πρότυπα του Ηνωμένου Βασιλείου, για ιστορικούς και πολιτισμικούς λόγους, όπου επικρατεί καθεστώς πλήρους απελευθέρωσης, και πολλές από τις αλλαγές αυτές έγιναν ακόμη και επί κυβερνήσεως Blair. Δεν τις αμφισβητεί κανείς στην Ιρλανδία, οι ιρλανδοί δικηγόροι έχουν προσαρμοστεί σε αυτές.

Όσον αφορά τα μέτρα στα οποία αντιδρούμε σήμερα, επικεντρώσαμε την προσοχή μας (και το έλεγα προηγουμένως στη Μαίρη, υπάρχουν πολλές διατά-

ξεις στο νομοσχέδιο που κατατέθηκε τον περασμένο Οκτώβριο που δεν μας ικανοποιούν, πολλές), στρατηγική μας επιλογή όμως ήταν να επικεντρώσουμε την προσοχή μας μόνο σε μία. Επιλέξαμε να επικεντρωθούμε μόνο στο ζήτημα της ανεξαρτησίας του επαγγέλματος, γιατί κατά την άποψή μας πρόκειται όντως για κεντρική αξία, πολύ σημαντικότερη από ο,τιδήποτε άλλο, και είναι πολύ πιο εύκολο να ξεκινήσεις μια εκστρατεία για ένα ζήτημα παρά για δέκα. Επιλέξαμε λοιπόν να προβάλουμε μόνο ένα θέμα. Και νομίζω ότι η προσπάθειά μας στέφθηκε με επιτυχία. Ο υπουργός δήλωσε ότι αναγκαστικά θα υπαναχωρήσει στο θέμα αυτό.

Εμείς κάναμε άλλες παραχωρήσεις. Στη συνέχεια έκανε κι εκείνος άλλες παραχωρήσεις προς εμάς. Υπάρχει ένα δούναι και λαβείν και πιστεύω ότι το αποτέλεσμα της όλης διαδικασίας θα είναι τελικά ανεκτό. Η αποχή των δικηγόρων είναι κάτι παντελώς ξένο προς την ιρλανδική νοοτροπία. Ποτέ δεν έχουμε κάνει αποχή. Προφανώς το πολιτισμικό πλαίσιο από το οποίο προέρχομαι εγώ είναι διαφορετικό. Στην Ιρλανδία θα ήταν σαφώς παράνομη μια αποχή των δικηγόρων, θα συνιστούσε στρέβλωση του ανταγωνισμού. Αλλά και σε μας έχουν γίνει αλλαγές –και θα απαντήσω ευθέως στο ερώτημά σας για το πώς τις αντιμετωπίσαμε. Υπάρχουν δύο διαφορές: πρώτον οι αλλαγές έγιναν σταδιακά επί σειρά ετών και δεύτερον δεν είναι στη φύση μας να απέχουμε σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τέτοιου είδους μέτρα. Και εδώ υπεισέρχεται η διαφορά κουλτούρας. Διαφορετικά νησιά, διαφορετικές χώρες, διαφορετικά άκρα της ευρωπαϊκής ηπείρου. Πάντως εμείς κινηθήκαμε με τις δικές μας διαδικασίες κατά των προτάσεων του υπουργού και φαίνεται ότι θα καταλήξουμε τελικά σε συμβιβαστική λύση. Αυτά έχω να σας πω εκ πείρας. Το πώς θα χειριστείτε εσείς την κατάσταση που αντιμετωπίζετε είναι θέμα καθαρά δικής σας απόφασης, του ελληνικού λαού και των ελλήνων δικηγόρων.

Ερώτηση προς τον εκπρόσωπο της Ισπανίας και της Γαλλίας: συνηθίζεται η απεργία στις χώρες σας για τέτοια θέματα όπως αυτά που αντιμετωπίζουμε. Για την αποχή των δικηγόρων, φυσικά, γι' αυτό μιλάμε.

José María Davó Fernández

Όχι. Σαφώς είναι η έσχατη λύση, όταν δεν βλέπουμε κανέναν άλλο τρόπο επίλυσης του προβλήματος και συνήθως έχει προηγηθεί μακρά διαπραγμάτευση με την κυβέρνηση. Αν όμως δεν επιτύχουμε τίποτε, θα κατέβουμε και σε απεργία. Μάλιστα θυμάμαι ότι επί θητείας μου ως Προέδρου στον Δικηγορικό μου Σύλλογο είχαμε κηρύξει αποχή από τα καθήκοντά μας λόγω δυσλειτουργίας του συστήματος παροχής του ευεργετήματος της πενίας. Το υπουργείο έκανε προσφυγή και χάσαμε γιατί θεωρήθηκε ότι το ευεργέτημα της πενίας είναι θεμελιώδες δικαίωμα του πολίτη.

Jean-Marie Burguburu

Η γαλλική εμπειρία είναι παρόμοια. Η απεργία δεν συνηθίζεται, μπορεί να προκηρυχθεί, γενικά όμως δεν αποδίδει. Αρκετές φορές συγκεντρωθήκαμε φορώντας τις τηβέννους μας και βαδίσαμε από το Δικαστικό Μέγαρο μέχρι το υπουργείο Δικαιοσύνης. Όταν εκατοντάδες δικηγόροι, σοβαροί άνθρωποι ενδεδυμένοι την τήβεννο, κατεβαίνουν στο δρόμο στο Παρίσι, υπάρχει τηλεοπτική κάλυψη, είναι επικοινωνιακό θέμα και, φτάνοντας στην Πλας Βαντόμ, στο υπουργείο Δικαιοσύνης, ζητούμε συνάντηση με τον υπουργό που, γενικά, αρνείται να μας συναντήσει. Το ίδιο έκαναν και οι δικαστές. Μια φορά ήταν τόσο εξοργισμένοι που έκαναν το ίδιο πράγμα, συγκεντρώθηκαν φορώντας τις τηβέννους τους και κατευθύνθηκαν στο υπουργείο Δικαιοσύνης. Είναι πράγματι θέμα επικοινωνίας.

Ερώτηση προς τον εκπρόσωπο της Γαλλίας: αφού πρώτα μας πει τον αριθμό των δικηγόρων που έχει το

Στη Γαλλία η κλασική εταιρία είναι ένα αφεντικό με δύο εταίρους, με οικογενειακή μεταξύ τους σχέση ή όχι και έναν, δύο ή τρεις συνεργάτες. Κλασική εταιρία με κλασικές δουλειές. Όταν λέω κλασικές εννοώ αστικό δίκαιο και εταιρικό δίκαιο για μικρές εταιρίες –και είναι πολύ δύσκολες οι μικρές εταιρίες γιατί πρέπει να τα ξέρεις όλα: από κοινωνικό δίκαιο, εταιρικό, οικονομικό κ.ο.κ...

Παρίσι και τον αριθμό των δικηγόρων που υπάρχουν στη Γαλλία ώστε να καταλάβουμε τα μεγέθη, και ταυτόχρονα να μας πει, άκουσα ότι εργάζεται σε μια εταιρία που απασχολούνται 600 συνάδελφοι δικηγόροι. Αυτή η εταιρία στο Παρίσι είναι μεσαίου μεγέθους ή υπάρχουν κι άλλες πολύ μεγαλύτερες εταιρίες;

Jean-Marie Burguburu

Θα απαντήσω ξεκάθαρα. Η Γαλλία έχει περίπου 54.000 δικηγόρους εκ των οποίων οι 24.000 περίπου είναι στο Παρίσι, δηλαδή σχεδόν το 50%. Οι υπόλοιποι Δικηγορικοί Σύλλογοι έχουν από 20-30 μέχρι 2.000 δικηγόρους. Οι μεγαλύτεροι Δικηγορικοί Σύλλογοι δεν απέχουν πολύ από το Παρίσι, είναι στην περιοχή της Λα Ντεφάνς και ακολουθούν η Λυών και η Μασσαλία. Η εταιρία στην οποία ήμουν εγώ ήταν η απόλυτη γαλλική εξαίρεση. Ξεκίνησα εκεί ως ασκούμενος αφού πέρασα τις εξετάσεις του Συλλόγου και αποχώρησα ως bâtonnier, δηλαδή ως πρώην πρόεδρος του Δικηγορικού Συλλόγου Παρισίων, βάσει του εσωτερικού μας κανονισμού που ορίζει ότι «στα 65 σας παρακαλούμε να αποχωρήσετε». Τώρα είμαι σε μία αμερικανική εταιρία. Η γαλλική εταιρία για την οποία σας μίλησα, η Gide Loyrette Nouel, ήταν σαφώς εξαίρεση, πρέπει να πω, διότι ήταν 100% γαλλική, όχι αγγλική, όχι αμερικανική, με τους μισούς της δικηγόρους στα κεντρικά της στο Παρίσι και 20

ακόμη γραφεία σε ολόκληρο τον κόσμο, από τη Νέα Υόρκη μέχρι το Τόκιο και την Ανατολική Ευρώπη, τις χώρες του Μαγκρέμπ κλπ. και, πλέον, και στην Κίνα με γραφεία στο Πεκίνο, στη Σαγκάη και στο Χονγκ-Κονγκ. Η εταιρία αυτή ασχολείται με το δίκαιο των επιχειρήσεων. Δεν κάναμε ούτε διαζύγια ούτε τροχαία, μόνο εταιρικό δίκαιο, οικονομικό δίκαιο και διαφορές. Εγώ ασχολούμαι με τις διαφορές. Παρίσταται στα γαλλικά δικαστήρια αλλά και ενώπιον αλλοδαπών δικαστηρίων. Ήμασταν, λοιπόν, μια ένωση, μια εταιρία με 100-110 εταίρους στον καιρό το δικό μου και 500-550 συνεργάτες.

Η μέση γαλλική εταιρία είναι –στο Παρίσι, για παράδειγμα, οι μισοί δικηγόροι είναι ανεξάρτητοι αλλά έχουμε και εταιρίες τριών δικηγόρων. Ακόμη και στις ΗΠΑ με το 1 εκατομμύριο δικηγόρων, άνω του 50% είναι ανεξάρτητοι. Υπάρχουν εταιρίες τεράστιες και εταιρίες μεσαίου μεγέθους. Στη Γαλλία η κλασική εταιρία είναι ένα αφεντικό με δύο εταίρους, με οικογενειακή μεταξύ τους σχέση ή όχι και έναν, δύο ή τρεις συνεργάτες. Κλασική εταιρία με κλασικές δουλειές. Όταν λέω κλασικές εννοώ αστικό δίκαιο και εταιρικό δίκαιο για μικρές εταιρίες –και είναι πολύ δύσκολες οι μικρές εταιρίες γιατί πρέπει να τα ξέρεις όλα: από κοινωνικό δίκαιο, εταιρικό, οικονομικό κ.ο.κ. Εγώ δεν μπορώ να το κάνω αυτό γιατί είναι πολύ δύσκολο. Προτιμώ να δουλεύω ως μέλος ομάδας. Στην προη-

γούμενη εταιρία μου δούλευα με 6, 8 ή 10 δικηγόρους στην ίδια υπόθεση επί μήνες. Δούλευα με δικηγόρους του αστικού δικαίου γιατί αυτό είχε ανάγκη ο πελάτης. Ξέρω ότι δεν είναι αυτός ο συνήθης τρόπος δουλειάς. Για τη Γαλλία, λοιπόν, πρέπει να σας πω ότι η εταιρία αυτή ήταν η απόλυτη εξαίρεση. Τώρα πολλές εταιρίες έχουν 40 ή 60 δικηγόρους, δηλαδή 10-20 εταίρους συν τους συνεργαζόμενους, οπότε η κυρίαρχη τάση είναι προς μεγαλύτερες εταιρίες, αλλά εξακολουθούν να υπάρχουν και τα ατομικά γραφεία. Για παράδειγμα, οι καλοί και άπληστοι μεγαλοποινικολόγοι είναι πάντα πολύ μικρές εταιρίες, με αφεντικό το μεγαλοδικηγόρο συν δύο εταίρους. Δε νομίζω να διαφέρουν πολύ τα πράγματα σε σύγκριση με τη δική σας χώρα.

Ερώτηση: Από πού προέρχονται τα έσοδα των Δικηγορικών Συλλόγων; Δηλαδή, πώς συντηρούνται οι Δικηγορικοί Σύλλογοι; Ποια είναι τα έσοδά τους;

Ερώτηση: Είναι όλοι οι δικηγόροι μέλη των Δικηγορικών Συλλόγων; είναι δηλαδή υποχρεωτικό ο δικηγόρος να είναι γραμμένος σε κάποιον Δικηγορικό Σύλλογο;

Jean-Marie Burguburu

Μέχρι πριν από μερικά χρόνια, έπρεπε όλοι οι δικηγόροι μιας εταιρίας να είναι του ίδιου Συλλόγου. Η εταιρία με έδρα το Παρίσι έπρεπε να έχει μόνο δικηγόρους-μέλη του Δικηγορικού Συλλόγου Παρισίων. Εδώ και περίπου δέκα χρόνια, οι δικηγόροι των εταιριών μπορούν να προέρχονται από διαφορετικούς Συλλόγους. Μπορείς, λοιπόν, να έχεις στο Παρίσι δικηγόρο από άλλο Σύλλογο και, επίσης, μπορούσε μια δικηγορική εταιρία από το Παρίσι να ανοίξει και οπουδήποτε αλλού ανά τον κόσμο βάσει της κατά τόπους νομοθεσίας, αλλά όχι σε άλλη γαλλική πόλη. Τώρα, όμως, επιτρέπεται. Μια εταιρία από το Παρίσι μπορεί να έχει γραφείο και στο Μπορντώ, τη Λυών ή τη Μασσαλία. Στην προηγούμενη εταιρία μου είχαμε

20 γραφεία σε όλον τον πλανήτη, αλλά κανένα στη Γαλλία εκτός από το Παρίσι. Έτσι, λοιπόν, μια μέση εταιρία με πελάτες ασφαλιστικές εταιρίες που δραστηριοποιείται σε διάφορες πόλεις μπορεί να ιδρύσει θυγατρικές. Δεν είναι τόσο συχνό, αλλά είναι πλέον νόμιμο.

Η εγγραφή στο Δικηγορικό Σύλλογο είναι υποχρεωτική, διαφορετικά δεν μπορείς να ασκήσεις το επάγγελμα. Μία ευρωπαϊκή χώρα ξέρω που δεν είναι υποχρεωτική, τη Γενεύη στην Ελβετία. Στην Ελβετία το κάθε καντόνι έχει τη δική του νομοθεσία και στο καντόνι της δημοκρατίας της Γενεύης δεν είναι υποχρεωτικό να είσαι μέλος του *Ordre des Avocats de Genève*. Όπως μου έχουν πει, το 10% των δικηγόρων της Γενεύης, γιατί έχει πολλούς, δεν είναι μέλη, αλλά και αυτοί ακόμη πηγαίνουν και ζητούν τη βοήθεια του *Ordre des Avocats* σε περίπτωση που αντιμετωπίσουν πρόβλημα με κάποιον πελάτη. Δεν είναι, λοιπόν, μέλη αλλά χρειάζονται τη βοήθεια του συλλόγου. Καλό είναι αυτό.

Δρ. Marcella Prunbauer-Glaser

Θα ήθελα να προσθέσω κάποια πράγματα για δύο θέματα, ξεκινώντας με την υποχρεωτική εγγραφή στους Συλλόγους. Νομίζω πως αυτό είναι το γενικό ευρωπαϊκό μοντέλο και σωστά ο Ζαν Μαρί ανέφερε ότι μόνο δύο εξαιρέσεις υπάρχουν. Η Ελβετία, όπου η συμμετοχή στην Ελβετική Ένωση Δικηγορικών Συλλόγων είναι ελεύθερη αλλά μπορείς να δικηγορείς χωρίς να είσαι μέλος της, και η Φινλανδία. Στη Φινλανδία δε χρειάζεται να είσαι δικηγόρος και μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου για να παραστείς στο δικαστήριο. Στο δικαστήριο μπορείς να εκπροσωπηθείς από οποιονδήποτε, ακόμη και από μη δικηγόρο. Όμως, για να αυτοαποκαλείσαι δικηγόρος πρέπει να είσαι μέλος του Συλλόγου και η αγορά της Φινλανδίας το λαμβάνει υπόψη της αυτό, διότι οι ασφαλιστικές εταιρίες που καλύπτουν την αστική ευθύνη προτιμούν οι

πελάτες να εκπροσωπούνται από δικηγόρους μέλη του Συλλόγου. Αυτή τη στιγμή η Φινλανδία κινείται προς την κατεύθυνση της θέσπισης κανόνων και κατευθυντηρίων γραμμών από το Σύλλογο ακόμη και για δικηγόρους μη μέλη του, ώστε να παρίστανται και αυτοί.

Ρωτήσατε, επίσης, και για τις εισφορές στους συλλόγους. Γι' αυτό θα σας παραπέμψω στα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου που έστειλε στις αντιπροσωπείες μέλη του το CCBE μετά το αίτημα ενημέρωσης από τη ΓΔ Εσωτερικής Αγοράς αναφορικά με την κατάσταση στην Ελλάδα. Το ερωτηματολόγιο υπήρξε πολύ διαφωτιστικό, αν και δεν απάντησαν ακόμη όλες οι αντιπροσωπείες. Απ' ό,τι βλέπω λοιπόν, όλοι οι σύλλογοι είναι αυτοχρηματοδοτούμενοι από τα μέλη του νομικού επαγγέλματος. Από κει και πέρα, αλλού υπάρχει πάγια εισφορά, αλλού ποικίλλει ανάλογα με τον κύκλο εργασιών ή είναι συνδυασμός των δύο. Διαφέρει, λοιπόν, κατά περίπτωση και ανάλογα και με τις διαφορετικές προσεγγίσεις για το κατά πόσο καταβάλλεις ταυτόχρονα ένα μέρος για το συνταξιοδοτικό σου ταμείο ή το ταμείο κοινωνικής ασφάλισης ή οποιονδήποτε άλλο φορέα.

José María Davó Fernández

Όπως και στη Γαλλία, έτσι και στην Ισπανία η εγγραφή σε Δικηγορικό Σύλλογο είναι υποχρεωτική. Μάλιστα ο δικηγόρος πρέπει να είναι μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου της έδρας του. Αν δηλαδή ανοίξει γραφείο στη Μαδρίτη, πρέπει να εγγραφεί στο Δικηγορικό Σύλλογο της Μαδρίτης, παρότι έχει δικαίωμα να ασκήσει τη δικηγορία στο σύνολο της επικράτειας. Η διαφορά με σας είναι ότι για να είσαι μέλος καταβάλλεις υποχρεωτικά εισφορά συγκεκριμένου ύψους στο Σύλλογο, σε μηνιαία ή ετήσια βάση. Αυτό που κάνουμε προς διευκόλυνση των μελών μας είναι να τους παρέχουμε πολλές υπηρεσίες. Έχουμε για παράδειγμα το Δικηγορικό Σύλλογο Μαδρίτης με

περισσότερα από 40.000 μέλη ή της Βαρκελώνης με 23.000 μέλη, αλλά υπάρχουν και σύλλογοι που είναι τόσο μικροί που ο κάθε δικηγόρος έχει τα κλειδιά του Συλλόγου. Αυτό που κάναμε ήταν να δημιουργήσουμε ένα άψογο τεχνολογικό σύστημα οργάνωσης των Συλλόγων και παροχής του ευεργετήματος της πενίας. Το σύστημα αναπτύχθηκε από το Γενικό Συμβούλιο –ένα μέρος από τις εισφορές των δικηγόρων στους τοπικούς Συλλόγους πηγαίνει στο Γενικό Συμβούλιο, το οποίο έχει αναπτύξει χωρίς υπερβολή μια από τις καλύτερες τεχνολογικές υπηρεσίες στην Ευρώπη.

Εγώ έχω έδρα τη Μάλαγα γιατί είναι λίγο φθηνότερα εκεί, αν και αυτό δεν είναι σίγουρο πλέον γιατί η Αρχή Ανταγωνισμού μας ζητά η εισφορά που πληρώνουμε να είναι συνάρτηση των εσόδων μας από την παροχή νομικών υπηρεσιών. Πάντως φροντίζουμε να τηρούμε την αρχή της αλληλεγγύης. Πληρώνω περίπου 100 ευρώ το τρίμηνο, ένα τέτοιο ποσό.

Jean-Marie Burguburu

400 ευρώ το χρόνο; Εγώ πληρώνω 4.000 ευρώ το χρόνο στο Παρίσι. Σκανδαλώδες!

José María Davó Fernández

Όχι, αλλά ενεργούμε με γνώμονα την αρχή της αλληλεγγύης. Παρέχουμε για παράδειγμα πρόσβαση στο διαδίκτυο σε όλους τους Δικηγορικούς Συλλόγους μέσω αυτού του κεντρικού συστήματος, επομένως κάθε δικηγόρος έχει δωρεάν ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και άλλες υπηρεσίες του είδους αυτού, και φυσικά επιμορφωτικά σεμινάρια κλπ.

Ken Murphy

Ευχαριστώ. Για να επανέλθω στο θέμα του μεγέθους των δικηγορικών εταιριών. Στην Ιρλανδία ποσοστό 48% του συνόλου των δικηγορικών γραφείων είναι ατομικές επιχειρήσεις, ανήκουν σε έναν δικηγόρο (αναφέρομαι στους solicitors). Στο 72% έχουμε είτε

έναν είτε δύο δικηγόρους. Κατά κανόνα, λοιπόν, όπως και στον υπόλοιπο κόσμο, τα δικηγορικά γραφεία είναι πολύ μικρές επιχειρήσεις, με έναν, δύο, τρεις δικηγόρους. Το γραφείο στο οποίο εργαζόμουν εγώ παλαιότερα είναι μεγάλο, αλλά τα περισσότερα είναι πολύ μικρά.

Να σας πω τώρα για τις εισφορές που καταβάλλουν οι δικηγόροι στην Ιρλανδία σε ετήσια βάση προκειμένου να λάβουν πιστοποιητικό άσκησης επαγγέλματος και, χαίρομαι πολύ που είστε καθισμένοι, γιατί η ετήσια εισφορά στον οργανισμό που εγώ εκπροσωπώ, τη Law Society, η ετήσια εισφορά που πρέπει να καταβάλει κάθε δικηγόρος για να λάβει πιστοποιητικό άσκησης επαγγέλματος ανέρχεται σε 2.500 ευρώ. Κάνουμε τη διάκριση ανάμεσα στο πιστοποιητικό άσκησης επαγγέλματος...

Οι barristers έχουν δικό τους σύστημα, ξεχωριστό. Για να ασκήσει κάποιος τη δικηγορία στην Ιρλανδία πρέπει να διαθέτει ισχύον πιστοποιητικό άσκησης επαγγέλματος, μια άδεια που ισχύει για ένα έτος και χορηγείται κάθε χρόνο από τη Law Society, έναντι 2.500 ευρώ περίπου. Η Law Society παρέχει βεβαίως κάθε είδους επιμόρφωση και κατάρτιση, ασχολείται με το ρυθμιστικό πλαίσιο, ανέφερα προηγουμένως ότι απασχολεί πάνω από 200 υπαλλήλους, και έχει ετήσιο κύκλο εργασιών περίπου 30 εκατ. ευρώ. Πρόκειται για μεγάλο οργανισμό.

Παρά ταύτα, γίνεται διάκριση της έννοιας του μέλους. Η εγγραφή στη Law Society είναι προαιρετική. Ο δικηγόρος αν θέλει πληρώνει 80 ευρώ ετησίως για να είναι μέλος και οι περισσότεροι δικηγόροι το κάνουν. Σε αντάλλαγμα τους παρέχονται κάποιες υπηρεσίες, π.χ. μηνιαίο ενημερωτικό δελτίο και άλλα παρόμοια. Αλλά για να έχει ο δικηγόρος δικαίωμα άσκησης του επαγγέλματος καταβάλλει πολύ μεγαλύτερο ποσό, στο οποίο περιλαμβάνεται και εισφορά ύψους 600 ευρώ προς το ταμείο αποζημιώσεων, ένα ταμείο από το οποίο αποζημιώνονται θύματα απιστίας δικηγό-

ρων. Το κόστος, λοιπόν, είναι πολύ μεγαλύτερο.

Το ποσό καταβάλλεται κάθε χρόνο. Αυτό δεν είναι κάτι πρωτόγνωρο. Στην Αγγλία και την Ουαλία γνωρίζω ότι πριν από δύο χρόνια έγινε μια αλλαγή, αναφέρθηκε σε αυτό και η Μαρσέλα. Για τον υπολογισμό του ποσού που καταβάλλεται για το πιστοποιητικό άσκησης του επαγγέλματος λαμβάνεται πλέον υπόψη και συνεκτιμάται και ο κύκλος εργασιών της επιχείρησης. Στην Ιρλανδία αυτό δεν ισχύει ακόμη.

Jean-Marie Burguburu

Θα ήθελα εν συντομία να εξηγήσω το σύστημα χρηματοδότησης των γαλλικών Δικηγορικών Συλλόγων. Στο Παρίσι, για παράδειγμα, μόνο το ένα τρίτο των πόρων του Δικηγορικού Συλλόγου προέρχεται από τις ετήσιες εισφορές. Τα υπόλοιπα δύο τρίτα προέρχονται από το CARPA, ένα σύστημα υποχρεωτικό για όλους τους δικηγόρους. Ειδικά στο Παρίσι, είναι πολύ επιτυχής η τοποθέτηση του CARPA σε μία τράπεζα, όλων δηλαδή των χρημάτων από πελάτες προς πελάτες. Δε μιλάμε για δικηγορικές αμοιβές αλλά για ποσά από διαπραγμάτευση, από διαφορά, από συμβιβασμό. Τις πιο πολλές φορές πρόκειται για μικροποσά, 100 ευρώ, 200 ευρώ, 1000 ευρώ. Τα μικροποσά, όμως, μαζεύονται και δίνουν ένα τεράστιο άθροισμα πολλών εκατομμυρίων ευρώ που τοκίζονται υπέρ του Δικηγορικού Συλλόγου, διότι οι τόκοι αυτοί είναι τόσο μικροί που δεν αποφέρουν τίποτε στον πελάτη. Αν υπάρξει κάποιο μεγάλο ποσό, ο πελάτης μπορεί να πει «στοπ, τον θέλω τον τόκο από το ποσό αυτό».

Τις περισσότερες φορές, όμως, έχουμε ένα τεράστιο άθροισμα πολύ μικρών ποσών συν τόκους της τάξης των 10 ή 20 εκατομμυρίων ευρώ το χρόνο και, για το λόγο αυτό, διαχειριστής είναι ο Δικηγορικός Σύλλογος που προσφέρει ένα ευρύ φάσμα υπηρεσιών στους δικηγόρους μέλη του. Το σύστημα αυτό ξεκίνησε το 1957 από το Δικηγορικό Σύλλογο και πλέον είναι υποχρεωτικό βάσει διατάγματος για κάθε

Jean-Marie Burguburu,
Δρ. Marcella Prunbauer-
Glaser και Ken Murphy

δικηγόρο στη Γαλλία. Το CARPA Παρισίων έχει πολλά χρήματα. Για μικρές πόλεις και Δικηγορικούς Συλλόγους τα χρήματα είναι λιγότερα, πάντως υπάρχουν. Ως Γάλλοι δικηγόροι θα θέλαμε να δούμε το CARPA και εκτός Γαλλίας, διότι είναι αυστηρά ειδικό. Γνωρίζουμε ότι πολλοί δικηγόροι βγάζουν χρήματα από τα χρήματα που πηγαίνουν από πελάτη σε πελάτη, τοποθετώντας τα στον προσωπικό τους λογαριασμό. Βέβαια, τα χρήματα αυτά πηγαίνουν για αυτούς και ίσως και οι συμβολαιογράφοι να κάνουν το ίδιο με την τράπεζα.

Όπως είπα, το σύστημα αυτό δεν αφορά τις αμοιβές που πάνε κατευθείαν στον τραπεζικό μας λογαριασμό. Κανένα πρόβλημα. Ας σκεφτούμε, όμως, λίγο πώς από την καθημερινή μας δουλειά προκύπτουν 1000, 2000, 10000 ευρώ από μία διαφορά για την οποία το δικαστήριο έχει επιδικάσει αυτή την αποζημίωση. Το ποσό αυτό πρέπει να το βάλουμε στην τράπεζα και να μείνει εκεί περιμένοντας μια υπογραφή, ώστε να πάρει τα χρήματά του ο πελάτης. Ίσως για μια βδομάδα, ίσως για δυο βδομάδες ή για ένα μήνα. Οι τόκοι δεν είναι πολύ μεγάλα ποσά, αν αθροιστούν όμως το ποσό για το Δικηγορικό Σύλλογο είναι μεγάλο.

Τώρα, πλέον, είναι νόμιμο το σύστημα αυτό και ούτε μας έχει σταματήσει η Ευρώπη. Είναι νόμιμο επειδή ο πελάτης δεν χάνει τίποτε, δεν στερούμε από τους πελάτες τα χρήματά τους.

Δρ. Péter S. Szabó

Στην Ουγγαρία επίκειται η εφαρμογή του CARPA και έχουμε ήδη συζητήσει με τους Γάλλους συναδέλφους σχετικά. Είχαμε πολλά προβλήματα με τα υπό μεσεγγύηση χρήματα που, κάποιες φορές, εξαφανίζονταν και αυτό είναι, βέβαια, ένα τεράστιο πρόβλημα εμπιστοσύνης που πλήττει όλο το επάγγελμα. Προφανώς παντού υπάρχουν ορισμένοι δικηγόροι που δεν φέρονται υπεύθυνα με τα χρήματα αυτά, οπότε το CARPA θα βοηθήσει και στην περίπτωση που τεθεί θέμα διαφθοράς. Αυτό είναι χειρότερο και από τη διαφθορά, είναι έγκλημα και, βέβαια, μια εναλλακτική λύση θα ήταν κάποιου είδους ταμείο για τους πελάτες ή ταμείο εγγυήσεων. Το συγκεκριμένο σύστημα λειτουργεί υπέρ των δικηγόρων, το σύνολο των δαπανών κατάρτισης μπορεί να καλυφθεί με αυτόν τον τρόπο. Δεν ξέρουμε στο μέλλον πόσα χρήματα θα μαζευτούν έτσι στην Ουγγαρία. Επίσης, από τα χρή-

Φοβόμασταν πολύ πριν την εισαγωγή του ΦΠΑ, αυτό όμως ήταν 10-15 χρόνια πριν και ούτε προκάλεσε σοβαρά προβλήματα. Ορισμένες φορές τα προβλήματα φαντάζουν πολύ μεγαλύτερα εκ των προτέρων απ' ό,τι εκ των υστέρων...

ματα του CARPA μπορούμε να πληρώσουμε και την επαγγελματική ασφάλιση. Πιστεύω πως πρόκειται για ένα πολύ καλό σύστημα και για κάτι λογικό.

Αν εξακολουθώ να έχω το λόγο, θα ήθελα να πω και κάτι για το προηγούμενο ερώτημα. Στην Ουγγαρία ο ΦΠΑ είναι 27%, ο υψηλότερος στην Ευρώπη μαζί με τη Λετονία. Ο ΦΠΑ είναι το σημαντικότερο έσοδο του κράτους, άρα και θέμα κλειδί για την κυβέρνηση. Δεν υπάρχει περιθώριο διαπραγμάτευσης και τα πάντα είναι στο 27% εκτός από τα βασικά είδη διατροφής που έχουν χαμηλότερο συντελεστή. Φοβόμασταν πολύ πριν την εισαγωγή του ΦΠΑ, αυτό όμως ήταν 10-15 χρόνια πριν και ούτε προκάλεσε σοβαρά προβλήματα. Ορισμένες φορές τα προβλήματα φαντάζουν πολύ μεγαλύτερα εκ των προτέρων απ' ό,τι εκ των υστέρων.

Δρ. Marcella Prunbauer-Glaser

Προσπάθησα, νομίζω, να τονίσω ότι ένας από τους βασικούς προβληματισμούς του CCBE και των αντιπροσωπειών μελών του αναφορικά με τα προβλήματα της Τρόικα είναι πως πρέπει, επίσης, να υπάρξει και μια δίκαιη νομοθετική δημοκρατική διαδικασία άξια του χαρακτηρισμού αυτού και όχι μόνο νομοθετήματα εν μία νυκτί που, όπως άκουσα από την παρουσίαση του κ. καθηγητή, είναι πολύ συχνά κακά νομοθετήματα διότι γίνονται βιαστικά χωρίς να έχουν συνεκτιμηθεί πλήρως όλες οι συνέπειες για το νομικό σύστημα ούτε και το ιστορικό. Αυτός είναι ένας από τους προβληματισμούς μας. Στρατηγική: το θέτουμε ως θέμα και

το στηρίζουμε.

Όπως προανέφερα στην ομιλία μου, το CCBE έχει ήδη κάνει παρέμβαση σε προσωπικό επίπεδο στην επίτροπο κ. Ρέντινγκ και στο προσωπικό του γραφείου της. Έχουμε ήδη επικοινωνήσει και με τις υπόλοιπες συναρμόδιες ΓΔ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, επειδή προσωπικά δεν έχω βεβαιωθεί ακόμη για το ποιος ακριβώς είναι ο κινητήριος παράγοντας πίσω από όλα αυτά. Ακούσατε από την Ιρλανδία ότι, κατά τα φαινόμενα, μάλλον επρόκειτο για ιρλανδική ώθησης πρωτοβουλία που εκφράστηκε μέσω της Κομισιόν και του ΔΝΤ. Απευθυνθήκαμε, λοιπόν, και στο ΔΝΤ και σας είπα τι μας απάντησαν, απάντηση που μπορείτε να βρείτε και στην ιστοσελίδα του CCBE. Για το ιταλικό πρόβλημα απευθύνθηκα και στον κ. Μόντι και στον Ιταλό υπουργό Δικαιοσύνης. Προχθές έλαβα μία πραγματικά επί της ουσίας επιστολή του ιταλού υπουργού Δικαιοσύνης, που αναφέρει και αυτός ότι αναγνωρίζουν τους προβληματισμούς που θέσαμε και ότι θα προσπαθήσουν να τους αντιμετωπίσουν στο πλαίσιο μιας πιο εποικοδομητικής συζήτησης με το νομικό κλάδο.

Αυτά λοιπόν, συνεχίζουμε τις προσπάθειές μας και σας καλώ πραγματικά να εξηγήσετε τις ιδιαιτερότητες του ελληνικού προβλήματος. Δεν είναι ένα θέμα μόνο, θέσατε πολλά θέματα και νομίζω ότι πολλά εξ αυτών ίσως πρέπει να ειπωθούν στο ευρωπαϊκό επίπεδο από διαφορετικές οπτικές γωνίες. Δεν υπάρχει, λοιπόν, μια ενιαία λύση για όλα τα προβλήματα. Όπου, όμως, υπάρχει κοινό στοιχείο για το ευρωπαϊκό επάγγελμα

και το κράτος δικαίου και το συμφέρον των δικηγόρων, τότε οπωσδήποτε το CCBE θα το στηρίξει και θα σας βοηθήσει από κάθε άποψη.

Ερωτήσεις: 1. Εκτός από το ποσοστό 27% και το ποσοστό 25% εξ όσων γνωρίζω που ισχύει στη Δανία, στα υπόλοιπα μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ποιο είναι το ποσοστό ΦΠΑ και σε κάθε περίπτωση αν ο ΦΠΑ υπάγεται στην ανώτερη κλίμακα της χώρας των μελών μας, της ΕΕ εννοώ.

2. Υπάρχει ο θεσμός των συμβολαιογράφων δικηγόρων; οι δικηγόροι υπογράφουν συμβάσεις που αφορούν ακίνητα ή και εταιρικά ανωνύμων εταιριών και μεγάλων εταιριών, τις αντίστοιχες δηλαδή ΕΠΕ δικές μας που ο νόμος απαιτεί συμβολαιογραφικό έγγραφο;

3. Υπάρχουν νομικές υπηρεσίες που ασκούνται από μη νομικά πρόσωπα; και δεν αναφέρομαι μόνο για το legal aid, αλλά και για τις ΜΚΟ τις δικές μας και άλλες εταιρίες αυτού του είδους.

4. Προς τον εκπρόσωπο της Ιρλανδίας: Είπατε ότι πέντε άτομα είχαν την πρωτοβουλία να προτείνουν αυτό το νομοσχέδιο για την ενιαία ρυθμιστική αρχή. Αν ξέρετε, ποια ήταν αυτά τα πέντε άτομα και ποιος είναι ο στόχος κατά την άποψή σας αυτής της ενιαίας ρυθμιστικής αρχής;

5. Προς τον εκπρόσωπο της Ισπανίας. Είπατε ότι έχετε κεφαλαιουχικές εταιρίες που ουσιαστικά 25% συμμετέχουν ξένοι μη δικηγόροι μέσα στην κεφαλαιουχική εταιρία. Σε αυτό το 25% μπορούν να συμμετέχουν και τράπεζες;

6. Οι μεμονωμένοι δικηγόροι, ανεξάρτητοι, μπορούν να έχουν υποκαταστήματα ή γραφεία σε διαφορετικά μέρη στις χώρες τους;

7. Ακούσαμε ότι υπήρξε κατάργηση των ελαχίστων ορίων αμοιβών στις χώρες σας. Αυτή η κατάργηση υπήρξε κατ' επιλογή των Δικηγορικών σας Συλλόγων ή σας επιβλήθηκε;

8. Υπήρξαν τροποποιήσεις όσον αφορά τη λειτουργία και την οργάνωση των δικηγορικών εταιριών. Αυτές πάλι οι τροποποιήσεις γίνανε κατ' επιλογή μέσα στα πλαίσια της αυτορρύθμισης του δικηγορικού λειτουργήματος;

9. Άκουσα την κυρία Πρόεδρο που είπε ότι θα πρέπει να έχουμε εμπιστοσύνη στα ευρωπαϊκά όργανα, θα ήθελα να ρωτήσω πώς είναι δυνατόν εμείς ως Έλληνες να έχουμε εμπιστοσύνη στα ευρωπαϊκά όργανα όταν στην Τρόικα συμμετέχει θεσμικό όργανο ευρωπαϊκό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τις ευλογίες της οποίας γίνονται βεβαίως όλες αυτές οι μεταρρυθμίσεις που αφορούν το δικηγορικό λειτουργήμα που ουσιαστικά με αυτές επιχειρείται η αποδόμηση του κράτους δικαίου, του ενωσιακού κεκτημένου αλλά και των κατακτήσεων του νομικού πολιτισμού.

10. Ποιες είναι οι εργασίες της συνεδρίασης που έχει η Επιτροπή σχετικά με τις μεταρρυθμίσεις στα τέλη Μαρτίου που μας είπατε στις Βρυξέλλες;

11. Το κόστος για την κάλυψη της νομικής βοήθειας στους Δικηγορικούς Συλλόγους των χωρών σας προέρχεται εξ ολοκλήρου από τον κρατικό προϋπολογισμό;

Ken Murphy

Πρόεδρε, νομίζω ότι σημείωσα όλες τις ερωτήσεις αλλά αν κάποια μου έχει διαφύγει παρακαλώ να μου την υπενθυμίσετε. Ο συντελεστής ΦΠΑ στις υπηρεσίες δικηγόρων στην Ιρλανδία είναι 21,5%. Αυξήθηκε στον προϋπολογισμό από 19% σε 21,5%. Από την εποχή που καθιερώθηκε κυμαίνεται λίγο πολύ σε αυτό το επίπεδο. Στην Ιρλανδία εφαρμόζεται ενιαίος συντελεστής ΦΠΑ στις υπηρεσίες που υπάγονται, δεν υπάρχει υψηλός και χαμηλός. Όπως προαναφέρθηκε, ο ΦΠΑ αποτελεί σημαντική πηγή εισοδήματος για το κράτος. Από πολλές απόψεις, είναι ένας από τους σημαντικότερους φόρους και σπανίως αμφισβητείται. Θεωρείται δεδομένος.

Υπάρχουν συμβολαιογράφοι στην Ιρλανδία; Η απάντηση είναι ότι είναι σχεδόν ανύπαρκτοι. Οι συμβολαιογράφοι έχουν εξαιρετικά περιορισμένο ρόλο: θεωρούν έγγραφα που προορίζονται για χρήση στην αλλοδαπή, τέτοια πράγματα. Πάντως αντιπροσωπεύουν ένα απειροελάχιστο κλάσμα, το 1%, και είναι ουσιαστικά ασήμαντοι στην ιρλανδική νομική πραγματικότητα.

Ως εκ τούτου, ο κύριος όγκος των συναλλαγών ακινήτων εξυπηρετείται από εμάς τους δικηγόρους, τους solicitors. Δεδομένου ότι στο παρελθόν οι μεταβιβάσεις ακινήτων ανθούσαν και σήμερα είναι σχεδόν ανύπαρκτες στην Ιρλανδία, τα εισοδήματα των ιρλανδών δικηγόρων μειώθηκαν κατακόρυφα και ο κλάδος υποφέρει λόγω της κατάρρευσης αυτής. Πάντως συμβολαιογράφους δεν έχουμε. Όλες οι νομικές πράξεις που σχετίζονται με τα ακίνητα γίνονται από δικηγόρους.

Όσον αφορά τα πρόσωπα της Ρυθμιστικής Αρχής, δεν είμαι βέβαιος ότι έχω αντιληφθεί σωστά την ερώτηση. Αυτό που προτείνεται από την κυβέρνηση στο νομοσχέδιο είναι η Αρχή να απαρτίζεται από 11 μέλη, τα οποία θα διορίζονται από τον υπουργό Δικαιοσύνης. Όπως αποκαλύφθηκε, έγινε με πρωτοβουλία της Αρχής Ανταγωνισμού, η οποία είχε εκδώσει μια σύσταση να εφαρμοστεί το σύστημα που εφαρμόστηκε στην Αγγλία και την Ουαλία, του Clementi. Ο υπουργός Δικαιοσύνης, ο νέος υπουργός που είναι δικηγόρος και έχει πολύ άκαμπτες απόψεις περί του νομικού επαγγέλματος επέβαλε στην ουσία τις προσωπικές του προτεραιότητες. Κι αυτό δεν το λέω πίσω από την πλάτη του. Το έχω πει και στον ίδιο και το έχω πει και δημόσια. Κατά τη γνώμη μου, πρόκειται για τις προσωπικές προτεραιότητες ενός συγκεκριμένου υπουργού. Ευτυχώς υπάρχουν και άλλοι υπουργοί και προς αυτούς στρεφόμαστε.

Ως προς τις αμοιβές, δεν ισχύουν κατώτατες αμοι-

βές στην Ιρλανδία, ούτε συνιστώμενες αμοιβές ούτε πίνακας αμοιβών. Η αμοιβή του δικηγόρου καθορίζεται από τις δυνάμεις της αγοράς, την προσφορά και τη ζήτηση, τη διαπραγμάτευση και τη συμφωνία μεταξύ δικηγόρου και εντολέα. Η αγορά είναι πολύ ανταγωνιστική, υπάρχουν 2.200 δικηγορικά γραφεία τα οποία έχουν, στο σύνολό τους, δικαίωμα παροχής υπηρεσιών σε όλη τη χώρα και ανταγωνίζονται μεταξύ τους για τις δουλειές. Έτσι διαμορφώνεται η αγορά.

Ως προς τα δικαστικά έξοδα, στο δικό μας σύστημα ο διάδικος που χάνει τη δίκη καταβάλλει τα έξοδα του νικητή, άρα πρέπει να υπάρχει ένα κρατικό σύστημα που θα κάνει την εκτίμηση. Το σύστημα αυτό έχει αναπτυχθεί από το κράτος και αυτή τη στιγμή τελεί υπό μεταρρύθμιση.

Όσον αφορά το θέμα της εμπιστοσύνης, τέθηκε το ερώτημα «μπορούμε να εμπιστευθούμε την Επιτροπή;». Κατά τη γνώμη μου τίθεται το ζήτημα, και το συζητούσα με την Μαρσέλα στο διάλειμμα, του ποιος επιλαμβάνεται στην Επιτροπή. Είχαμε και οι δύο την ευκαιρία να το συζητήσουμε με την Επίτροπο Ρέντινγκ πριν από δύο εβδομάδες κι εκείνη λέει ότι η ίδια είναι πλέον αρμόδια. Οφείλω να ομολογήσω ότι θεωρώ ότι αρμόδιος είναι ο Όλι Ρεν, αλλά φαίνεται να τρέχει και να μη φτάνει, ο καημός του είναι να σώσει το ευρώ αυτή τη στιγμή κι αυτό έχει μεγαλύτερη προτεραιότητα από ο,τιδήποτε άλλο. Εσωτερικοί πολιτικοί ανταγωνισμοί υπάρχουν σε κάθε οργανισμό, υπάρχουν και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πάντως, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ΓΔ Ανταγωνισμού ενδιαφέρεται για τη ρύθμιση του νομικού επαγγέλματος στην Ευρώπη.

Όσον αφορά το ευεργέτημα της πενίας, σε ποινικές υποθέσεις στην Ιρλανδία η αμοιβή του δικηγόρου καταβάλλεται βάσει καθορισμένης κλίμακας και καλύπτεται από τα γενικά φορολογικά έσοδα. Είμαστε σε συνεχή αντιπαράθεση με την κυβέρνηση που

επιδιώκει τη μείωση των αμοιβών, πάντως καταβάλλονται από τα κονδύλια της γενικής κυβέρνησης. Σε αστικές υποθέσεις το ευεργέτημα της πενίας παρέχεται στοιχειωδώς, αποκλειστικά και μόνο σε υποθέσεις οικογενειακού δικαίου και σε άτομα με πάρα πολύ χαμηλά εισοδήματα. Ευχαριστώ.

Δρ. Marcella Prunbauer-Glaser

Σας ευχαριστώ. Με τόσες ερωτήσεις θα έπρεπε να κάνουμε συνέδρια πολλών ημερών, είναι πολύ σημαντικές.

Για τον ΦΠΑ, είναι πολύ δύσκολο να δώσει κανείς γενική ευρωπαϊκή εικόνα. Μπορώ να σας πω για τη δική μου χώρα, την Αυστρία. Ο ΦΠΑ για δικηγορικές υπηρεσίες εδώ και πολύ καιρό είναι 20%. Απ' όσο καταλαβαίνω, αλλά και σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό κανονισμό περί ΦΠΑ, δεν μπορεί να υπάρχουν περισσότεροι από δύο συντελεστές σε κάθε χώρα. Στην Αυστρία ο υψηλότερος συντελεστής είναι 20% και ο μειωμένος 10%. Δεν υπήρξε ποτέ η πολιτική δυνατότητα να υπαχθούν οι δικηγορικές αμοιβές στο χαμηλότερο συντελεστή και, όπως ήδη είπαμε, το CCBE προσπάθησε επανειλημμένα και ενόψει των τελευταίων αλλαγών στις οδηγίες της ΕΕ για τον ΦΠΑ να πετύχει είτε εξαίρεση είτε, αν μη τι άλλο, μια σαφή δήλωση υπέρ του μειωμένου συντελεστή. Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχει κανένα τέτοιο ρεαλιστικό πολιτικό ενδεχόμενο.

Ένα άλλο θέμα που θέσατε είναι η συμμετοχή των συμβολαιογράφων στη σύσταση εταιριών. Και πάλι, νομίζω ότι η κατάσταση ποικίλλει ανά χώρα. Στις χώρες της λατινικής συμβολαιογραφίας πολύ συχνά είναι υποχρεωτική η συμμετοχή των συμβολαιογράφων. Στην Αυστρία η σύσταση εταιρίας περιορισμένης ευθύνης γίνεται υποχρεωτικά με συμβολαιογραφική πράξη, αλλά αυτό δεν ισχύει για τις μετοχικές εταιρίες. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο συζητείται αυτή τη στιγμή το

Στις χώρες της λατινικής συμβολαιογραφίας πολύ συχνά είναι υποχρεωτική η συμμετοχή των συμβολαιογράφων. Στην Αυστρία η σύσταση εταιρίας περιορισμένης ευθύνης γίνεται υποχρεωτικά με συμβολαιογραφική πράξη, αλλά αυτό δεν ισχύει για τις μετοχικές εταιρίες. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο συζητείται αυτή τη στιγμή το κατά πόσο και σε ποιο βαθμό θα πρέπει να εμπλέκονται υποχρεωτικά οι συμβολαιογράφοι στη σύσταση εταιριών...

κατά πόσο και σε ποιο βαθμό θα πρέπει να εμπλέκονται υποχρεωτικά οι συμβολαιογράφοι στη σύσταση εταιριών. Για την Αυστρία, η ΕΠΕ είναι δυνάμει πεδίο άσκησης του νομικού επαγγέλματος αλλά όχι και η μετοχική εταιρία.

Ανά την Ευρώπη, λοιπόν, έχουν δοθεί διαφορετικές λύσεις. Ορισμένες χώρες προσαρμοσαν τις γενικές μορφές βάσει του εμπορικού δικαίου και του δικαίου των επιχειρήσεων και τις διαθέσιμες εταιρικές μορφές, αλλάζοντάς τις ανάλογα με τις ανάγκες των δικηγόρων, μπήκαν δηλαδή περιορισμοί ως προς το ποιοι μπορούν να είναι μέτοχοι, ποιοι θα επηρεάζουν τη διοίκηση κλπ. Σε άλλες χώρες όπως η Γαλλία, απ'

ό,τι κατάλαβα, υπάρχουν συγκεκριμένοι κανόνες που διέπουν τις δικηγορικές εταιρίες. Και πάλι όμως, το πλαίσιο διαφέρει κατά περίπτωση και πρέπει κανείς πάντοτε να βλέπει και το ιστορικό της υπόθεσης σε κάθε χώρα.

Αναφερθήκατε, επίσης, στις ελάχιστες αμοιβές. Δε νομίζω να υπήρχαν σε όλες τις χώρες. Πολλές χώρες ασχολήθηκαν με το θέμα των αμοιβών γενικά, με πίνακες αμοιβών και με τη διάρθρωσή τους. Μετά την πρώτη πρωτοβουλία απελευθέρωσης από πλευράς ΓΔ Ανταγωνισμού με επίτροπο τον κ. Μόντι, οι Δικηγορικοί Σύλλογοι άρχισαν να εξετάζουν κατά πόσο το σύστημα των αμοιβών τους θα μπορούσε να δικαιολογηθεί σύμφωνα με τη νομολογία του δικαστηρίου, δηλαδή κατά πόσο υπάρχει υπέρτερο δημόσιο συμφέρον. Στην Αυστρία δεν είχαμε ποτέ κατώτατες αμοιβές. Πίνακας ποσών υπάρχει μόνο για τα έξοδα που πρέπει να καταβάλει ο διάδικος που χάνει. Δεν πρόκειται, λοιπόν, για κάτι που έχει θεσπίσει το δικηγορικό επάγγελμα, αλλά για μια βάση υπολογισμού

που χρησιμοποιεί το Δικαστήριο προκειμένου να επιδικάσει το ποσό, διότι εμείς έχουμε την αρχή που λέει ότι ο διάδικος που χάνει πληρώνει και ο διάδικος που κερδίζει έχει επιστροφή εξόδων.

Περνάω τώρα στο ευεργέτημα πενίας που είναι ένας από τους βασικούς τομείς ενδιαφέροντος του CCBE, όπως επίσης και της επιτρόπου κ. Ρέντινγκ, ιδίως αναφορικά με τις ποινικές υποθέσεις. Πέρυσι στην Κοπεγχάγη, αν θυμάμαι καλά, κάναμε ένα μεγάλο συνέδριο και, ως CCBE, ασχολούμαστε και πάλι με το ίδιο θέμα. Τα συστήματα ευεργετήματος πενίας διαφέρουν πάρα πολύ από χώρα σε χώρα. Στο συνέδριο αυτό η επίτροπος κ. Ρέντινγκ αναγνώρισε πως δεν θα ήταν εφικτή η εναρμόνισή τους, αλλά η θέσπιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο ορισμένων ελάχιστων προδιαγραφών για το ευεργέτημα της πενίας το οποίο βεβαίως, κατά την άποψή μου, πρέπει να παρέχεται από το κράτος και να βαρύνει το γενικό προϋπολογισμό. Στην Αυστρία έχουμε ένα πολύ συγκεκριμένο σύστημα για το ευεργέτημα της πενίας. Αν κάποιος

από σας θέλει περισσότερες λεπτομέρειες, μπορούμε να τα πούμε στη συνέχεια. Κάθε δικηγόρος που μετέχει στο σύστημα αυτό αμείβεται έμμεσα μόνο και όχι άμεσα από το κράτος.

Με ρωτήσατε, επίσης, για τα θέματα συζήτησης κατά την επόμενη συνεδρίαση της διαρκούς επιτροπής το Μάρτιο. Η ημερήσια διάταξη έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του CCBE. Βέβαια, ένα από τα θέματα της επιτροπής για το δίκαιο του ανταγωνισμού –επειδή το δίκαιο περί ανταγωνισμού είναι, κατά την άποψή μου, ένας από τους κινητήριους παράγοντες πίσω από αυτές τις εξελίξεις- θα είναι η Ελλάδα, βάσει των στοιχείων που θα μας δώσει η ελληνική αντιπροσωπεία. Όπως είπαμε, χρειαζόμαστε μια περισσότερο εκ του σύνεγγυς και πληρέστερη κατανόηση των ποικίλων και διαφορετικών και πολύπτυχων ζητημάτων που έχετε εδώ. Προβλέψεις δεν μπορώ να κάνω!

Τέλος, μιλήσατε για εμπιστοσύνη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Στην Ευρώπη ζούμε, πρέπει να στηρίζουμε τις συνθήκες και να δούμε πώς θα αντιμετωπίσουμε τα θέματα. Η δική μου η αίσθηση, πάντως, είναι πως καλύτερα να εμπιστευτούμε τη νέα Επίτροπο για θέματα δικαιοσύνης παρά οποιονδήποτε άλλο. Εμένα μου είπε «έχει λυθεί το πρόβλημα». Δεν είμαι ακόμη εντελώς βέβαιη, επειδή θα πρέπει να το αντιμετωπίσει και σε εσωτερικό επίπεδο. Έχουμε, λοιπόν, πολλή δουλειά και τη δουλειά αυτή πρέπει να την κάνουμε μαζί με όλες τις δυνάμεις μας ενωμένες.

Δρ. Péter S. Szabó

Πολύ σύντομα, σχετικά με τα ερωτήματά σας. Δε θα μπω σε λεπτομέρειες, γιατί τα εξήγησαν ήδη οι συνάδελφοι. Στην Ουγγαρία το ευεργέτημα πενίας καλύπτεται μεν από τον κρατικό προϋπολογισμό, το πρόβλημα όμως δεν είναι εκεί. Το πρόβλημα είναι το ποσό, που είναι σχεδόν μηδαμινό. Αυτό είναι το πρόβλημα.

Για το όριο των αμοιβών, στην Ουγγαρία δεν υπάρχουν καθόλου όρια. Δύο Δικηγορικοί Σύλλογοι προσπάθησαν να ορίσουν ελάχιστες αμοιβές, οι οποίες όμως ακυρώθηκαν πάραυτα από την Αρχή Ανταγωνισμού.

Επιτρέψτε μου τώρα ένα γενικό σχόλιο. Καταλαβαίνω πολύ καλά τι λέτε και ίσως τα συναισθήματά σας να είναι ανάμεικτα. Από τη μία είναι πολλές οι αλλαγές που θα αναγκαστείτε να εισαγάγετε στο επάγγελμά σας σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα, ενώ ορισμένες ή οι περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες τις έχουν ήδη εισαγάγει. Αυτό είναι ιδιαίτερα επώδυνο και πολύ δύσκολο, πιστεύω, να γίνει τόσο γρήγορα και διά μιας.

Ο άλλος λόγος για τον οποίο νιώθω πραγματικά μεγάλη συμπάθεια είναι πως, αυτή την εντύπωση έχω, βλέπετε και ξέρετε τη χώρα σας πολύ καλύτερα από οποιονδήποτε άλλο. Βλέπετε τις δυσλειτουργίες του δικαστικού συστήματος και ίσως αισθάνεστε, τουλάχιστον εγώ καταλαβαίνω ότι έτσι αισθάνεστε, πως τώρα σας καθιστούν υπόλογους για άλλες αστοχίες του συστήματος, κάτι που δεν αληθεύει στην πραγματικότητα και που εμείς στους διεθνείς οργανισμούς πρέπει να αντιπαλέψουμε. Στο σημείο αυτό νομίζω ότι είναι πολύ σημαντική η στήριξη του CCBE και άλλων διεθνών οργανισμών.

José María Davó Fernández

Ρωτήσατε για τον ΦΠΑ. Στην Ισπανία είναι 18%. Η νέα κυβέρνηση ανακοίνωσε πρόσφατα ότι δεν πρόκειται να τον αυξήσει, αλλά αυτό μένει να φανεί. Αν είχαμε εμπιστοσύνη στην κυβέρνηση, δεν θα υφίστατο ζήτημα. Στο πλαίσιο του συστήματος παροχής του ευεργετήματος της πενίας, η αμοιβή του δικηγόρου δεν υπάγεται σε ΦΠΑ και καλύπτεται από το κράτος. Αυτό που γίνεται, όμως, για να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία είναι το εξής: τα κονδύλια που λαμβάνουμε για το ευεργέτημα της πενίας ορίζονται με κοινή συμφωνία

Πριν από χρόνια είχαμε και στην Ισπανία κατώτατες αμοιβές αλλά υποχρεωθήκαμε να τις καταργήσουμε από τον Κώδικα Δεοντολογίας. Οι κατώτατες αμοιβές είχαν θεσπιστεί για να προστατεύονται οι νέοι δικηγόροι, οι οποίοι εξαναγκάζονταν από τράπεζες κυρίως και άλλες χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις όχι απλώς να μοιράζονται τις αμοιβές τους με την εταιρία, αλλά και να καταβάλλουν τα δικαστικά έξοδα από την τσέπη τους...

μεταξύ κυβέρνησης και περιφερειακού ή τοπικού Δικηγορικού Συλλόγου και στη συνέχεια ο Δικηγορικός Σύλλογος καταβάλλει την αμοιβή κάθε δικηγόρου. Ναι, το ποσό αυτό το διαχειριζόμαστε εμείς, ώστε να μην υπάρχει περιθώριο κρατικής παρέμβασης όσον αφορά την παροχή του ευεργετήματος της πενίας ή το ύψος της αμοιβής του δικηγόρου.

Με τους συμβολαιογράφους παρατηρείται ο ίδιος ανταγωνισμός που αναφέρατε κι εσείς εδώ στην Ελλάδα. Το πρόβλημα είναι ότι στην Ισπανία, στο παρελθόν, οι συμβολαιογράφοι είχαν τεράστια έσοδα λόγω της ανοικοδόμησης. Τώρα που έσκασε η φούσκα των ακινήτων ζούμε πολύ δύσκολες εποχές. Ο νέος υπουργός τους υποσχέθηκε ότι θα τους δώσει το δικαίωμα να παρεμβαίνουν σε υποθέσεις διαζυγίων, όπως ακούσαμε κι εδώ, αλλά η κοινή γνώμη δεν το δέχεται γιατί ο πολίτης πιστεύει ότι το κόστος θα είναι μεγαλύτερο και δεν θα υπάρχουν δικαστικές εγγυήσεις.

Και οι δικηγόροι αντιμετωπίζουμε μεγάλες δυσκολίες με την κατάρρευση του κατασκευαστικού τομέα. Αυτό που κάνουμε είναι να προωθούμε τη λεγόμενη εναλλακτική επίλυση διαφορών, μέσω διαφορετικής οδού ούτως ειπείν, γιατί και τα δικαστήριά μας έχουν καταρρεύσει. Προωθούμε, λοιπόν, έντονα τη διαιτησία και τη διαμεσολάβηση, όχι μόνο σε αστικές αλλά και σε ποινικές υποθέσεις. Με τον νέο νόμο δίνεται και στους συμβολαιογράφους η δυνατότητα να ενεργούν ως διαιτητές, αλλά μέχρι στιγμής δεν το πράττουν

γιατί δεν είναι εξοικειωμένοι με τις διαδικασίες. Έχουν γνώση του αστικού ή του εμπορικού δικαίου, όχι όμως του δικονομικού δικαίου. Μέχρι στιγμής δεν μας έχουν δημιουργήσει πρόβλημα.

Ρωτήσατε για το 25% και αν μπορεί να κατέχεται από τράπεζες. Ναι. Δεν τίθεται περιορισμός ως προς τους τρίτους που μπορεί να είναι κάτοχοι του 25%. Κι αυτό γιατί δεν παρεμβαίνουν καθόλου στη διαχείριση της επαγγελματικής εταιρίας. Το Διοικητικό Συμβούλιο απαρτίζεται μόνο από επαγγελματίες, κι αυτό δεν ισχύει μόνο για τις δικηγορικές αλλά και για τις άλλες επαγγελματικές εταιρίες.

Μην ξεχνάτε ότι σε έλεγχο τήρησης της δεοντολογίας υπόκεινται όχι μόνον οι δικηγόροι, αλλά και οι δικηγορικές εταιρίες. Προβλέπεται ακόμη και διαγραφή από τον Δικηγορικό Σύλλογο σε περίπτωση παράβασης καθηκόντων, όχι μόνον για τους δικηγόρους, τα φυσικά πρόσωπα, αλλά και για τις εταιρίες. Και δεν υπάρχει δυνατότητα να διευρυνθεί αυτό το 25% γιατί, ακόμη και σε περίπτωση θανάτου του δικηγόρου, τα τέκνα του δεν κληρονομούν την έδρα του παρά μόνον εάν είναι δικηγόροι. Αυτό γίνεται για να διασφαλίζεται ο έλεγχος της εταιρίας.

Τέλος, πριν από χρόνια είχαμε και στην Ισπανία κατώτατες αμοιβές αλλά υποχρεωθήκαμε να τις καταργήσουμε από τον Κώδικα Δεοντολογίας. Οι κατώτατες αμοιβές είχαν θεσπιστεί για να προστατεύονται οι νέοι δικηγόροι, οι οποίοι εξαναγκάζονταν

από τράπεζες κυρίως και άλλες χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις όχι απλώς να μοιράζονται τις αμοιβές τους με την εταιρία, αλλά και να καταβάλλουν τα δικαστικά έξοδα από την τσέπη τους. Προσπαθήσαμε να προλάβουμε τέτοιου είδους καταστάσεις αλλά δεν το καταφέραμε. Το δικαστήριο έκρινε ότι αυτές οι προστατευτικές διατάξεις συνιστούσαν στρέβλωση του ανταγωνισμού. Έτσι, δεν έχουμε πλέον τη δυνατότητα να θεσπίσουμε την ελάχιστη προστασία μέσω των κατώτατων αμοιβών.

Παπαζαχαρία

Ο ΦΠΑ στην Κύπρο από χτες έχει αυξηθεί από 15% σε 17% που είναι ο ψηλότερος συντελεστής και είναι, όμως, σημαντικό να πούμε ότι ισχύει στην Κύπρο μια βασική πρόνοια από την οποία επωφελούνται όλοι οι εμπορευόμενοι, υπηρεσίες και αγαθά και αυτή είναι πως η υποχρέωση εγγραφής στο μητρώο ΦΠΑ αρχίζει για τις επιχειρήσεις οι οποίες κάνουν ελάχιστη εισπραξη ετήσια γύρω στις 16.000 ευρώ. Αν ξεκινήσει μια επιχείρηση και προβλέπεται να μην ξεπεράσει αυτό το ποσό για το χρόνο, τότε δεν υπάρχει υποχρέωση εγγραφής. Δεν είναι μόνο για τους δικηγόρους, είναι για όλους. Για τους δικηγόρους, ασφαλώς, υποβοηθούνται οι νέοι δικηγόροι που ξεκινούν στα πρώτα τουλάχιστον 5 χρόνια που δεν έχουν εισοδήματα γιατί δεν είναι μόνο το να καταβάλεις ΦΠΑ, είναι και να τηρείς λογαριασμούς, να είσαι οργανωμένος

για να μπορείς να εισπράττεις και να καταβάλεις το ΦΠΑ. Επομένως, είναι πολύ σημαντικό και θα ήταν μια καλή εισήγηση.

Ερώτηση προς τον εκπρόσωπο της Ιρλανδίας. Στην Ιρλανδία, η οποία ομοίως είχε την «τύχη» δυστυχώς να εισέλθει στο ΔΝΤ, φορολογούνται οι ελεύθεροι επαγγελματίες μεταξύ αυτών και οι δικηγόροι με κριτήρια αντικειμενικά; Άσχετα δηλαδή με το τι δηλώνει ο καθένας;

Ken Murphy

Σας απαντώ ευθέως, όχι. Δεν έχουν ψηφιστεί τέτοια μέτρα στην Ιρλανδία. Οι παρεμβάσεις της ΕΕ και του ΔΝΤ στο φορολογικό σύστημα ήταν σχετικά περιορισμένες. Το πρόβλημα στην Ιρλανδία είναι πρωτίστως και θεμελιωδώς το τραπεζικό σύστημα. Το ιρλανδικό τραπεζικό σύστημα είναι παντελώς αφερέγγυο, γιατί οι τράπεζες δανείζονταν χρήματα από το εξωτερικό για να τα διοχετεύσουν σε κερδοσκοπικά κατασκευαστικά έργα. Αυτό είναι το πρόβλημα, όχι η φορολογία.

Ο ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Τα πρόσωπα και το φόντο

Νίκος Β. Αγγέλης
Επιτ. δικηγόρος

Διαβάσαμε στις εφημερίδες τελευταία ότι «σε προεκλογικούς ρυθμούς κινούνται οι δικαστές για την ανάδειξη νέων μελών στην Ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων». Πάνω από είκοσι οι υποψήφιοι για το Δ.Σ. και περισσότεροι από σαράντα για την εξελεγκτική επιτροπή. Πάντοτε ο συνδικαλισμός στη Δικαιοσύνη δημιουργούσε μέσα μου έναν έντονο προβληματισμό, που εξακολουθεί να υπάρχει μέχρι σήμερα αλλά και πολλές απεικονίσεις και αντανakλάσεις συχνά επαναληπτικές, ιδιαίτερα από τις συνεντεύξεις των μελών του Δ.Σ. στις εφημερίδες, πολλές από τις οποίες έχω κρατημένες.

Ότι είναι σημαντικό, στα καταστατικά των ενώσεων (αλλά και στις συνεντεύξεις) βρίσκεται έξω απ' αυτά, καθώς στην ουσία παρέχει το πρόσχημα ή την αφορμή για τη στιγμή της συζήτησης. Ιδιαίτερα το χρόνο που γίνεται αυτή και παραμένει ένα αμφιλεγόμενο θέμα όπως για παράδειγμα η «έξοδος» των δικαστών, ή όπως γράφτηκε στις εφημερίδες: Οι «δικαστές στο δρόμο».

Κάποιος είπε ότι ο συνδικαλισμός των δικαστών όπως εξελίσσεται ο συνδικαλισμός στην Ελλάδα γίνεται επικίνδυνος για τον κλάδο των λειτουργών

της δικαιοσύνης, ιδιαίτερα αν βρεθούν αναγκαστικά στη δίνη εξελίξεων ή μιμηθούν τα συνδικαλιστικά στερεότυπα των άλλων κλάδων.

Παλαιά άποψη, θεσμοθετημένη ήδη από τα πρώτα χρόνια της δικηγορίας: Όταν μιλούσαμε για τη δικαιοσύνη νιώθαμε βαθύτατο σεβασμό. Μια ακλόνητη πεποίθηση και μάλιστα χωρίς ελπίδα μελλοντικής ανταμοιβής. Η μοναδική ανταμοιβή ήταν η ικανοποίηση ενίοτε της εκπλήρωσης ενός αυστηρού καθήκοντος. Σήμερα διαβάζουμε στο περιοδικό Ελληνική Δικαιοσύνη (τομ. 42 σ. 19) στο άρθρο του Ευα. Κρουσταλάκη τότε Εφέτη Αθηνών: «Η συνδικαλιστική ελευθερία στο χώρο της Δικαιοσύνης», ότι:

«Το συνδικαλιστικό χρώμα των ενώσεων αυτών δεν αποκλείεται από το Σύνταγμα, αλλά και δεν πρέπει να αποκρουσθεί στα πράγματα, γιατί και οι δικαστικοί λειτουργοί είναι άνθρωποι, με μύριες ανάγκες οικογενειακές, ατομικές, κλπ. Η παλαιά ιδέα ότι ο δικαστής είναι «άγγελος» ή «ιεραπόστολος» είναι σήμερα πια ξεπερασμένη. Δεν είναι καθόλου αντίθετη με την υπεύθυνη και με αυτοθυσία εκτέλεση του καθήκοντος ή διεκδίκηση και των δικαιωμάτων του δικαστή».

Δεν πρέπει να αναζητούμε στις αρετές ή στις ατέ-

λειτουργίες το κίνητρο της έλξης μας ή της αποστροφής για τον έναν ή για τον άλλο κλάδο, αλλά στις ιδιότητες και τους σκοπούς, που επιδιώκονται.

Για παράδειγμα τι θα συμβεί όταν ένας διαδηλωτής συμβασιούχος από εκείνους, που συμπαραστάθηκαν ειρηνικά, στην «έξοδο» των δικαστών, τείνει το χέρι του στο διαμαρτυρόμενο δικαστή με το πρόσχημα ότι αυτός, που έχει δίπλα του περιβάλλεται με μεγάλη εξουσία; Η ακόμα αν πρόκειται για κάποιον διαδηλωτή πολιτικού κόμματος, τα οποία κατά κανόνα ασκούν θετική πολιτική δράση. Ή για άτομο για το οποίο η κοινωνία πιστεύει ότι ασκεί θετική αντιπολιτική δηλ. αρνητική πολιτική; (αγκαζέ με ένα κουκουλοφόρο); Τότε η ανθρώπινη ιδέα του συνδικαλισμού των δικαστών δεν θα έχει τον χαρακτήρα χρήσιμου εργαλείου αλλά μιας δράσης κι ενός πολέμου με άλλες μεταβαλλόμενες ιδέες οι οποίες αλληλοεξοντώνονται και εξοντώνουν τον εαυτό τους;

Φαντάζεται κάποιος ότι θα υπάρχει ένας αριθμός δικαστών οι οποίοι αισθάνονται ότι ο συνδικαλισμός δεν πρόκειται να τους προσφέρει πολλά πράγματα ακόμα και τίποτα, οι οποίοι μέσα τους αισθάνονται ένα ιδιαίτερο καθήκον για τον υποδειγματικό αγώνα,

που κάνουν, όπως οι περισσότεροι, για βελτίωση και ανύψωση της δικαιοσύνης, που θεωρούν ως μια συνεχώς ανανεούμενη αναγκαιότητα:

Ρώτησα έναν δικαστή αν σ' αυτή την κίνηση μπορεί να διακρίνει κάποιος μια εντεινόμενη αίσθηση ότι αυτή η διαμαρτυρία θα μπορούσε να εξελιχθεί σε κάτι πολύ μεγαλύτερο. Δεν θέλησε ν' απαντήσει.

Αναρωτήθηκε κάποιος δικηγόρος: Μήπως διανύουν, το στάδιο του ερασιτέχνη στον συνδικαλισμό, αντίθετα με τους επαγγελματίες, που έχουν μια αυτοσυνείδηση όχι μόνο λόγω της μακράς θητείας τους σ' αυτό που κάνουν; Αυτή η άποψη δεν ευσταθεί γιατί οι δικαστές συνδικαλίζονται από το 1927 (Βλ. ΘΕΜΙΣ, τόμο ΛΗ 1927 σελ 239), όπου διαβάζουμε ότι με την υπ' αριθ. 5345/1926 απόφαση του Πρωτοδικείου Αθηνών συνεστήθη σύνδεσμος Ελλήνων Δικαστών. Και όλα αυτά δεν έχουν και πολύ σχέση με την ώθηση στη μάθηση, τη γνώση, στην εμπειρία και την ετοιμότητα – εντιμότητα που διακρίνει πολλούς από τους λειτουργούς, ιδίως όταν υπάρχει η φωνή που ψιθυρίζει το εσωτερικό τους ότι η ζωή τους είναι σ' ένα κόσμο, στον οποίο αξίζει να πράττουν, απονέμοντας δικαιοσύνη. Είναι λάθος να πιστεύει κανείς ότι

ο συνδικαλισμός των δικαστών είναι κάτι το ιδιαίτερο, το απόλυτο, (χωρίς να το συσχετίζει με το ατομικό και κοινωνικό γίγνεσθαι) και αποσπασμένος από κάθε πραγματικότητα. Και σε μια σύγκρουση «νομικού ορθολογισμού» με την εργαλειακή ορθολογικότητα των αποφάσεων των ενώσεων; Κι αν ακουσθεί η «φωνή του ιδιωτικού συμφέροντος την οποία όλοι πάντοτε ακούν», όπως λέει και ο Cesare Μπεκαρία; Τότε η μορφή αυτής της αντιπροσώπευσης μοιάζει με μηχανική αναπαραγωγή ιδιωτικών συμφερόντων. Μήπως έτσι θα έρθουν αντιμέτωποι με καταστάσεις, που ξεφεύγουν από τους κανόνες, που διέπονται από νομικές έννοιες, οι οποίες σε μία εξαιρετική περίπτωση, μπορεί να καλυφθούν με μία απόφαση; Όπως για παράδειγμα η υπ' αριθμ. 1-3/2006 απόφαση του Μισθοδικείου; Ενός παράδοξου φαινομένου, που δεν εμποδίστηκε από τη στιγμή που επιδιώχθηκε; Αυτό θα πρέπει να το δούν με πολύ μεγάλη προσοχή οι ενώσεις, όχι μόνο εξαιτίας του ότι εκκρεμεί, καθώς υπάρχουν πληροφορίες, αναφορά συνταξιούχου δικηγόρου, σχετικώς. Αλλά γιατί ο απλός πολίτης αξιώνει να εκφράζουν τις σκέψεις τους με καθαρότητα και δικαιοσύνη που δεν μπορεί ν' αμφισβητηθεί. Όπως θα ήταν ακατανόητο ν' αμφισβητηθεί οι δικαστικοί λειτουργοί να μην εκφράζουν άποψη και να μην έχουν γνώμη για τα προβλήματα που τους απασχολούν πχ για το «κούρεμα» στις αποδοχές τους.

Πως μιλάμε για βιβλία που δεν έχουμε διαβάσει

Για να μη βρεθεί κάποιος να πει: «πως μιλάμε για βιβλία που δεν έχουμε διαβάσει», σύμφωνα με το ομότιπλο βιβλίο του Ρ. Βαγιά λέμε ότι ενδιαφέροντα κείμενα για το συνδικαλισμό των δικαστών αλλά και ποιους σκοπούς πρέπει να επιδιώκει η ένωση Δικαστών και Εισαγγελέων αλλά και οι άλλες ενώσεις που υφίστανται σήμερα Διοικητικών Δικαστών

κλπ, θα βρείτε στην Ελληνική Δικαιοσύνη τομ. 24 και 42/1989, στη Δικ.Δικ. 4/1998, όπου υπάρχουν αποφάσεις του Άνω Δικαστ. Συμβ. Δοικ. Δικαιοσύνης και της Ολομέλειας του ΣτΕ. Τέλος στο βιβλίο του Σ. Βλαστού το «Δίκαιο Σωματείων, Συνδικαλιστικών και Εργοδοτικών Οργανώσεων» στη σελ. 591 παρ. 531 Εκδ. Σάκουλα 2007. Οι πιο πάνω μελέτες και άρθρα πραγματεύονται τον συνδικαλισμό των δικαστικών λειτουργών χωρίς να τον καταδικάζουν. Μιλούν γιατί οι δικαστές δεν μπορούν ν' απεργήσουν η γιατί πρέπει ν' απεργούν (Βλ. άρθρο Βασ. Πρωτονοτάρη, εφέτη, Ελλην Δικ, 24/1983 σ.94). Πράγμα που θεωρούν ότι είναι «ζήτημα πολύ μεγάλο» και η λύση του «θέλει και χρόνο πολύ και μελέτη βαθιά». Μ' αυτό τον τρόπο αποφεύγει κάποιος τη συνοπτική θεώρηση ότι μιλάει για ένα θέμα, που δεν έχει μελετήσει, σχηματίζοντας μια πρώιμη γνώμη από την εικόνα που του παρείχε η «έξοδος» των δικαστών.

Αποτελεί και μία παρότρυνση να διαβαστούν οι παραπάνω μελέτες από πολλούς δικηγόρους ώστε να μην καλλιεργείται μια ιδανική και απρόσιτη εικόνα.

«Πιστεύω», διαβάζουμε στο συμπέρασμα της μελέτης του Ε. Κρουσταλάκη τότε Εφέτη Αθηνών, «πως η ύπαρξη των ενώσεων των δικαστικών λειτουργών είναι αναγκαία στην εποχή μας. Ζούμε σε μια εποχή, που όλοι εκφράζουν τις απόψεις τους για τα ζητήματα που τους αφορούν. Θα ήταν ακατανόητη μείωση των δικαστικών λειτουργών, να μην έχουν γνώμη για τα προβλήματα της δικαιοσύνης και τα ζητήματά τους».

Μόνο ένας δογματικός δεν θα συμφωνούσε με τις απόψεις αυτές όταν ιδιαίτερα οδηγούν στην ιδέα της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. «Η γνώμη των άλλων βασανίζει λέει ο Μπεκαρία, και το σοφό και τον αμόρφωτο. Η εκτίμηση των άλλων έγινε έτσι, όχι μόνο χρήσιμη αλλά και απαραίτητη προκειμένου να διατηρήσει κανείς τη θέση του στη Κοινωνία. Αν ο

Η καλοπροαίρετη παρατήρηση, αν συμβαίνει να είναι και καλοδεχούμενη γίνεται επικοδομητική περισσότερο αν δούμε σ' αυτήν εκείνο που αμελεί το βλέμμα μας επικεντρωμένο καθώς είναι στη μορφή του δικού μας συνόλου...

φιλόδοξος την κατακτά γιατί του είναι χρήσιμη, αν ο ματαιόδοξος την ζητιανεύει ως απόδειξη της αξίας του, ο έντιμος την απαιτεί ως αναγκαία».

Κάθε άνθρωπος σε διαφορετικές εποχές έχει μια διαφορετική οπτική. Από τη στιγμή, που έγιναν οι ενώσεις των δικαστών η επιστροφή σε μια μορφή απομόνωσης δεν είναι δυνατή. Πόσο αυτή, η με περιορισμένα όπλα μάχη, προσέφερε υπαρξιακό νόημα και ικανοποίηση στα μέλη των ενώσεων είναι ένα ακόμη ερώτημα. Χρειάζονται άραγε οι δικαστές έναν έξω χώρο, συνδικαλιστικό, που θα προσφέρεται για κατάκτηση; Αλλά και ποια τότε θα είναι τα εσωτερικά σύνορα των ενώσεων; Και τι θα συμβεί όταν αποφασισθεί, όταν ριχθεί η ιδέα να υπάρχει και μια νέα ένωση γιατί οι άλλες δεν μπορούν ν' ανεχθούν τον εαυτό τους; Και ποιος είναι ο θεωρητικός τους αντίπαλος; Ακόμη τι πολιτικό στοχασμό αποπνέουν ανεξαρτήτως των ειδικότερων πολιτικών προτιμήσεων τους η πόση αληθινή ενότητα θα έχουν;

Δεν νομίζω ότι θα πάρουμε ακόμα καθαρές απαντήσεις, άποψη και από τη νέα διοίκηση, που θα προκύψει μετά τις εκλογές. Ένα είναι βέβαιο ότι θα υπάρξει μία περίοδος μακράς προσαρμογής. Άλλωστε ποιοι είμαστε, παρά απλοί εξωτερικοί παρατηρητές, με βαθείς ωστόσο ανησυχίες σε μια κοινωνικο-οικονομική και πολιτισμική αλλαγή μεγάλης κλίμακας που ζούμε. Εκτός εάν υπάρχει η άποψη ότι η τηλεόραση, προβάλλοντας τα θέματά τους, θα λύσει όλα τα προβλήματα,

δημοσιοποιώντας τις απόψεις τους. Κάτι σαν «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα». Αλοίμονο! Η τηλεόραση τέτοιου είδους, δεν αφήνει περιθώρια για τίποτε άλλο εκτός από την απόλαυση του τηλεοπτικού σώου!

Μήπως θα πρέπει τελικά να επαναλάβουμε αυτό, που αναφέρει στο άρθρο του (Δ.38, 845) ο κ. Μπέης «Η έννομη τάξη ως φενάκη».

«Αν δεν είναι υποκριτικό, οπωσδήποτε όμως είναι αβάσιμο το να δυσανασχετούμε για την αναξιοπιστία των θεσμών στον τόπο μας. Έχουμε τη «Δικαιοσύνη» που μας ταιριάζει, όμοια όπως έχουμε την παιδεία, τη διακυβέρνηση, το σύστημα δημόσιας υγείας, το κατ' ευφημισμό σωφρονιστικό σύστημα, το εκκλησιαστικό κατεστημένο, την έννομη τάξη, τα πυρπολημένα δάση, τις κρατικές προμήθειες, τα δημόσια έργα, την αποπνικτική ρύπανση του περιβάλλοντος και τόσα άλλα που χαρακτηρίζουν στη χώρα μας το αντίθετο εκείνου που συνιστά την ποιότητα ζωής στις χώρες της κεντρικής και βόρειας Ευρώπης».

«Οι αλήθειες»

Εκτιμώ την παρατήρηση. Όχι πάντοτε την κριτική. Η καλοπροαίρετη παρατήρηση, αν συμβαίνει να είναι και καλοδεχούμενη γίνεται επικοδομητική περισσότερο αν δούμε σ' αυτήν εκείνο που αμελεί το βλέμμα μας επικεντρωμένο καθώς είναι στη μορφή του δικού μας συνόλου. Έτσι είναι πολύ αξιόλογες οι «αλήθειες» που παραθέτει στο άρθρο του ο τότε

εφέτης Βασ. Πρωτονοτάριος, υπογραμμίζοντας ότι : «οι άξιοι και ικανοί νομικοί σπάνια έρχονται στο δικαστικό σώμα και πολλοί άξιοι δικαστικοί λειτουργοί θέλουν να φύγουν από τη Δικαιοσύνη, γιατί αυτή έχει μόνο βάρη και τίποτε καλό». Αντιγράφουμε ορισμένες «Είναι αλήθεια ότι η δικαστική εξουσία τείνει να απορροφηθεί από την εκτελεστική εξουσία. Αυτό το μαρτυρεί το γεγονός ότι εδώ και χρόνια εκδίδονται πολλές αποφάσεις που είναι σύμφωνες με τις επιθυμίες και τους σκοπούς της εκάστοτε Κυβέρνησης. Είναι αλήθεια ότι οι περισσότεροι δικαστικοί λειτουργοί αντιμετωπίζουν εξουθενωτικές συνθήκες εργασίας, πράγμα που έχει κακό αντίκτυπο στην απόδοσή τους και μειώνει το αίσθημα της ανεξαρτησίας τους και ακόμη αποτρέπει τους άξιους νομικούς να έρθουν στη Δικαιοσύνη. Είναι αλήθεια ότι πολλοί δικαστικοί λειτουργοί δεν αισθάνονται ανεξάρτητοι και ασφαλείς. Αυτό συμβαίνει, όχι μόνο διότι η εκτελεστική εξουσία με πολλούς τρόπους επιδιώκει να καταστήσει υποχέριο της τη Δικαιοσύνη, αλλά και διότι ο δικαστικός λειτουργός που αντιμετωπίζει δικονομικό άγχος, που στενάζει από το φόρτο εργασίας, που απελπίζεται από την έλλειψη μιας λογικής υπηρεσιακής εξέλιξής του, που βλέπει να περιφρονείται και να βάλλεται από παντού, δεν είναι δυνατό να αισθάνεται ανεξάρτητος, ασφαλής και υπερήφανος. Και η ανεξαρτησία δεν είναι θέμα νομικό, αλλά πρακτικό, και έχει σημασία μόνο όταν ο δικαστικός λειτουργός την αισθάνεται και την πιστεύει. Είναι αλήθεια ότι η δικαιοσύνη είναι βραδυκίνητη και αναποτελεσματική, και είναι τόσο δαπανηρή, που καταντά να είναι προνόμιο των πλουσίων, αφού μόνον αυτοί μπορούν να αντιμετωπίσουν τα τεράστια έξοδα ενός δικαστικού αγώνα. Είναι αλήθεια ότι συμβαίνουν πολλά άλλα άτοπα στο χώρο της Δικαιοσύνης, όπως η μη εξυγίανση της από τους χουντικούς, άρρωστους, και μη αποδοτικούς δικαστικούς λειτουργούς. Πιστεύω απόλυτα ότι η κατάσταση που

υπάρχει στη Δικαιοσύνη σήμερα, δημιούργημα της εχθρότητας της δικτατορίας και της εγκαταλείψεως και περιφρονήσεως της από τις μεταδικτατορικές δημοκρατικές κυβερνήσεις, είναι πολύ κακή και ότι αυτή αντιμετωπίζει πρόβλημα ύπαρξής της ως αυτοτελούς, ανεξάρτητης, αποτελεσματικής και σεβαστής εξουσίας, και όχι απλές οργανωτικές ελλείψεις».

Τελικά οι κινήσεις αυτές σχετίζονται όχι τόσο πολύ με το παρελθόν αλλά με το παρόν και θα έλεγε κάποιος με το μέλλον. Καθώς αλλάζουν οι ανάγκες και οι προϋποθέσεις σφυρηλάτησης της κοινωνικής συνοχής των δικαστών, αλλάζουν και η προς την κοινωνία εμφάνισή των υποκείμενη στην ιστορική διαδικασία. Επομένως η σωματειακή συγκρότηση δεν έχει αναγκαστικά δυσμενείς επιπτώσεις αλλά συχνά απελευθερώνει δημιουργικές δυνατότητες και προοπτικές και εκεί θα φανεί πόσο συνδικαλισμό μπορεί να αντέξουν.

Πιστεύω σήμερα ότι ο συνδικαλισμός των δικαστών μπορεί να γίνει μία πανίσχυρη μηχανή αλλαγής, η οποία θα ανοίξει προοπτικές με καταλυτικές συνέπειες, στην κομματική αθλιότητα του συνδικαλισμού, στην πολιτική και στην Ελληνική κοινωνία αρκεί να γίνουν τομές, όπως για παράδειγμα οι ίδιες οι ενώσεις να φροντίσουν να σταθούν μακριά κάθε συνδικαλιστικό προνόμιο που ελλοχεύει. Διαφορετικά ένας ακόμη «συνδικαλισμός» θα καταντήσει επάγγελμα και «θωκολαγνεία» και γέφυρα για να περάσει κάποιος στην Πολιτική σε βάρος πάντοτε της επαγγελλόμενης και ουδέποτε αφικνούμενης ταχείας απονομής της δικαιοσύνης. Η δικαιοσύνη με τους λειτουργούς της μέσα στην οικονομική κρίση, που βρέθηκε η χώρα μας τα τελευταία δύο χρόνια με την συνακόλουθη απαξίωσή της, μπορεί, αν θέλει, να προχωρήσει σε βάθος αρκεί να έχει τα δικά της «καθαρά χέρια», όσο κι αν η ίδια βρίσκεται σε αντιπαράθεση με την εποχή στην οποία ζει.

Προταση Για Μια ταχυτατη Διαδικασια Απονομης της Δικαιοσυνης

Κωνσταντίνος Γ. Χατζηγιαννάκης

Είναι κοινός τόπος ότι η διαδικασία απονομής της δικαιοσύνης στη χώρα μας νοσεί. Το επιβεβαιώνουν οι συχνά δημοσιευόμενοι ιλιγγιώδεις αριθμοί των εκκρεμών δικαστικών υποθέσεων σε όλα τα είδη τους, αστικές, ποινικές και διοικητικές και σε όλα τα δικαστήρια και τους βαθμούς τους. Το υφίστανται όλοι οι πολίτες, τουλάχιστον όσοι προσέρχονται προς τη δικαιοσύνη, ως καταφύγιο για την προστασία των περιουσιακών και όχι μόνο δικαιωμάτων τους. Το βιώνουν οι συνάδελφοι στη δικαστηριακή πρακτική τους, βαρύτατα, εκ τούτου, θιγόμενοι, ηθικά και υλικά.

Επί πολλά χρόνια, το ζήτημα αυτό απασχολεί την πολιτεία, τους άμεσα εμπλεκόμενους φορείς, τον επιχειρηματικό κόσμο, την κοινωνία των πολιτών. Ημερίδες επί ημερίδων οργανώνονται, τα προβλήματα αναπτύσσονται με λεπτομέρειες, λύσεις προτείνονται. Την τελευταία δεκαετία η ελληνική πολιτεία έχει θεσπίσει μεγάλο αριθμό νόμων, που απέβλεπαν, κατά τη δήλωση του ίδιου του νομοθέτη, στην επιτάχυνση της απονομής της δικαιοσύνης (ν. 2915/2001, 3160/2003, 3346/2005, 3659/2008) και αργότερα, με γλωσσοπλαστική καλλιέργεια, στον εξορθολογισμό της (ν. 3900, 3904, 3994/2010).

Απελπισμένοι Έλληνες και αλλοδαποί πολίτες προσφεύγουν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Σωρεία οι καταδικαστικές, σε βάρος του ελληνικού δημοσίου, αποφάσεις αποζημίωσης.

Πρόσφατα (12.3.2012), δημοσιεύθηκε ο ν. 4055/2012 για «Δίκαιη δίκη και εύλογη διάρκεια αυτής». Εκτιμώ ότι το καινούργιο αυτό νομοθέτημα, παρά τις εκσυγχρονιστικές προθέσεις του, δεν θα επιλύσει τα χρόνια προβλήματα, που παρατηρούμε,

αλλά θα προσθέσει μία ακόμη απρόσφορη απόπειρα λύσης του προβλήματος.

Είναι φανερό ότι το πρόβλημα δεν έχει να κάνει με την ορθή απονομή της δικαιοσύνης, αλλά με την απίστευτη βραδύτητα στην απονομή της, την ουσιαστική αρνησιδικία.

Υπάρχει λύση στο πρόβλημα; Διερωτόμαστε ... Βέβαιο, πάντως, είναι ότι η λύση αυτή δεν μπορεί να επιτευχθεί από το υφιστάμενο δικαιοσύνη σύστημα, όπως, σήμερα, λειτουργεί, από τους ίδιους δικαστές, δικηγόρους, δικαστικούς υπαλλήλους, δηλαδή από όλους εμάς, που δημιουργήσαμε το πρόβλημα και, τάχα εν αγνοία μας, δήθεν από αδυναμία μας, πάντως με συνέπεια και συνέχεια, το συντηρούμε.

Κατά τη γνώμη μου, η μοναδική λύση είναι να γίνει μια βαθιά και ρηξικέλευθη τομή στο τρόπο λειτουργίας της δικαιοσύνης. Αυτή θα συνίσταται ότι, από την έναρξη της μεταπροσεχούς δικαστικής χρονιάς (15.9.2014), όλες οι νέες υποθέσεις, που θα απασχολήσουν τη δικαιοσύνη, θα αντιμετωπίζονται χωριστά από τις εκκρεμείς, δηλαδή αυτές, που, ήδη, απασχολούν τα δικαστήρια. Η λύση αυτή επιτρέπει τη δικαιοσύνη στη χώρα μας να κάνει μία νέα αρχή, μία νέα εκκίνηση, ένα είδος fast track, που θα αλλάξει ριζικά τα μέχρι σήμερα γνωστά δεδομένα στην απονομή της δικαιοσύνης. Αρκεί όλα τα πρόσωπα, που θα αναλάβουν αυτό το έργο, δικαστές, δικηγόροι, δικαστικοί υπάλληλοι και managers, που θα διοικούν τα «νέα» δικαστήρια, σύμφωνα με τις πιο σύγχρονες αρχές οργάνωσης και διοίκησης και τα πιο σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα, να συνεργάζονται αρμονικά και να τηρούν απαρέγκλιτα τη νομοθεσία, που θα ρυθμίζει αυτήν τη νέα εποχή για την ελληνική δικαιοσύνη.

Είναι αυταπόδεικτο ότι η πρόταση αυτή, ως ιδέα, δεν είναι – δεν μπορεί να είναι – επαρκώς επεξεργασμένη. Εάν δεν απορριφθεί a priori, αλλά καταστεί αντικείμενο μελέτης, από άτομα χωρίς ιδεοληψίες, κομματικές ταυτότητες, πνευματικές αγκυλώσεις και προσωπικές ιδιοτέλειες, ασφαλώς μπορεί να δρομολογηθεί ως μία σοβαρή εξέλιξη στη γενική αναγεννητική προσπάθεια του σύγχρονου ελληνικού κράτους.

Ακόμη και εάν, για την υλοποίηση του σχεδίου, απαιτηθούν επενδύσεις, εκτιμώ ότι αυτές δεν θα είναι μεγάλες, αλλά, κυρίως, πιστεύω ότι η συνολική δαπάνη υλοποίησης της πρότασης αυτής θα έχει πλήρως ανταποδοτικό χαρακτήρα, από τις έμμεσες ωφέλειες στην κοινωνία και στην οικονομία, θα αποτελέσει ισχυρό κίνητρο για να αποκτήσει και πάλι η ελληνική δικαιοσύνη τη χαμένη αξιοπιστία της. Πάντως, condition sine qua non για την επιτυχία του εγχειρήματος είναι η οργανωμένη και ομαδική δουλειά και η πλήρης αλλαγή νοοτροπίας.

Και αν κανείς, αιφνίδια ευαισθητοποιημένος, ερωτήσει τι θα γίνουν οι μέχρι τότε εκκρεμείς υποθέσεις, νομίζω ότι προσήκει η απάντηση ότι αυτές θα δικαστούν από τα «παλαιά» δικαστήρια, με τους δικούς τους ρυθμούς, που, κατά πάσα πιθανότητα, θα επιταχυνθούν μερικώς, μια και δε θα επιβαρύνονται από νέες εισερχόμενες υποθέσεις.

Λένε ότι «οι καιροί ου μενετοί»! Το ορθότερο είναι να αποφασίσουμε ή τώρα ή ποτέ, γιατί όταν καταρρεύσει η δικαιοσύνη, δε θα πτωχεύσει απλά η χώρα, αλλά η ίδια η δημοκρατία. Και τότε «ουαί υμίν, γραμματείς και φαρισαίοι υποκριταί...» (Ματθ. κγ').

Η μοναδική λύση είναι να γίνει μια βαθιά και ρηξικέλευθη τομή στο τρόπο λειτουργίας της δικαιοσύνης. Αυτή θα συνίσταται ότι, από την έναρξη της μεταπροσεχούς δικαστικής χρονιάς (15.9.2014), όλες οι νέες υποθέσεις, που θα απασχολήσουν τη δικαιοσύνη, θα αντιμετωπίζονται χωριστά από τις εκκρεμείς, δηλαδή αυτές, που, ήδη, απασχολούν τα δικαστήρια...

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ Μ' ΕΝΤΙΜΟΤΗΤΑ

Δημήτρης Τσινικόπουλος
Δικηγόρος

Η ηλικιωμένη κυρία φαινότανε ανήσυχη στις εξωτερικές σκάλες του δικαστικού μεγάρου. Κρατούσε ένα χαρτί στα χέρια της που κοιτούσε και ξανακοιτούσε, φέρνοντάς το κοντά στα γυαλιά της.

Κάποια στιγμή αποτόλμησε αυτό που ανέβαλε να κάνει. Σταμάτησε έναν κουστουμαρισμένο κύριο με τσάντα, που ανέβαινε τα σκαλοπάτια για να τον ρωτήσει: «Με συγχωρείτε κύριε, είστε δικηγόρος;». «Μάλιστα κυρία μου», απάντησε ευγενικά ο δικηγόρος Θωμάς Θωμίδης. «Μήπως μπορείτε να με εξηγηρέτήσετε; Τι γράφει εδώ; Δε μπορώ να καταλάβω... Δε βγάζω και τα γράμματα... Σε ποια αίθουσα πρέπει να πάω, να εξετασθώ ως μάρτυρας;».

Ο δικηγόρος κοίταξε με μια γρήγορη ματιά την κλήση και μ' ένα πλατύ χαμόγελο της απάντησε: «Ακολουθείστε με, κυρία μου, σ' αυτήν την αίθουσα κατευθύνομαι κι εγώ». «Σας ευχαριστώ, σας ευχαριστώ πολύ, είστε πολύ ευγενικός», αποκρίθηκε η ηλικιωμένη κυρία και, καθώς ξανακοίταξε από κοντά τον δικηγόρο πιο προσεχτικά, αναφώνησε:

«Μα εγώ, σας γνωρίζω... Δεν είσθε ο δικηγόρος Θωμάς Θωμίδης; Δε με θυμάστε; Έχουν περάσει κάπου είκοσι χρόνια από τότε που... αλλά εγώ δε σας ξέχασα καθόλου!»

Ο Θωμίδης, κοίταξε με περιέργεια την ηλικιωμένη

κυρία και προσπάθησε ν' ανασύρει από το μπερδεμένο κουβάρι της μνήμης, το πρόσωπό της που ο χρόνος φανερά είχε αλλοιώσει... Κάποια στιγμή σα να θυμήθηκε κάτι, αλλά δεν ήταν σίγουρος. Είχε πολλούς πελάτες τα τελευταία χρόνια, και η μνήμη του ενώ λειτουργούσε εκπληκτικά σε πολλά θέματα, ιδιαίτερα τα επαγγελματικά, στην αναγνώριση προσώπων που δεν τον απασχολούσαν, υστερούσε...

«Βοηθείστε με, κυρία μου, γιατί η μνήμη μου αυτή τη στιγμή δε με βοηθάει...». Η ηλικιωμένη κυρία με μιάς άρχισε να του εξιστορεί το πώς χειρίστηκε επιτυχώς την υπόθεση μιας φίλης της, και κέρδισε το δικαστήριο, ότι της έκανε εντύπωση η ρητορική του δεινότητα, αλλά και η ευγένειά του, και το ήθος του, και πως στο τέλος, τού ζήτησε μια κάρτα του, έτσι, για να βρίσκεται στα χέρια της, μήπως τον χρειαστεί σε καιρό ανάγκης... Αλλ' είχαν περάσει χρόνια από τότε, και να που η τύχη τ' άφερε έτσι, και ξανασυναντήθηκαν εδώ, στα δικαστήρια, στο ιερό τέμενος της Θέμιδας...

«Αυτό εξηγεί κυρία μου, γιατί δε σας θυμάμαι καλά...» εξήγησε ο Θωμίδης γελώντας. «Δεν υπήρξατε πελάτισσά μου, δε χειρίστηκα κάποια υπόθεσή σας, δε μ' απασχόλησε κάποιο πρόβλημα σας ώστε να δαπανήσω χρόνο για τη λύση του και γιαυτό δε σας θυμάμαι». «Μα προς Θεού! Δεν πειράζει, δεν

Σπάνιζαν περιπτώσεις σαν κι αυτή συναδέλφου, που κατήγγειλε δικαστή που του ζητούσε χρήματα για να βγάλει ευνοϊκή απόφαση για τον πελάτη του. Ο δικηγόρος του 'στησε «παγίδα» κατά το κοινώς λεγόμενον, με προσημειωμένα χρήματα, και ο δικαστής συνελήφθη επ' αυτοφώρω από όργανα της ασφάλειας, δικάστηκε, καταδικάστηκε και εκδιώχθηκε από το σώμα...

πειράζει... είναι φυσικό», αναφώνησε η ηλικιωμένη που υπενθύμισε στο δικηγόρο ότι λεγόταν Φωτεινή Ξενίδου. Αφού τον ευχαρίστησε γι' ακόμα μια φορά, ζήτησε την κάρτα του για να τον επισκεφτεί για κάποια υπόθεση που την απασχολούσε. Λίγο πριν αποχωριστούν η κ. Ξενίδου εξομολογήθηκε στο δικηγόρο: «Χρειάζομαι έναν δικηγόρο έμπιστο, με εχεμύθεια και με εντιμότητα... Πάνω απ' όλα με εντιμότητα. Κι εγώ πάνω απ' όλα, στο πρόσωπό σας, διέκρινα εκτός από την ικανότητα και την ευγένεια, την εντιμότητα...»

Ο Θωμίδης χαμογέλασε, χαιρέτησε με θερμή χειραψία την ηλικιωμένη και αφού της υπέδειξε πού να καθίσει για να περιμένει τη σειρά της, της είπε: «Είμαι στη διάθεσή σας κυρία μου όποτε με χρειαστείτε...»

Κόντευε να ξεχάσει το ασήμαντο κατά τα άλλα αυτό επεισόδιο ο Θωμίδης, όταν μετά από δύο βδομάδες περίπου χτύπησε την πόρτα του γραφείου του η κ. Ξενίδου και ζήτησε από τη γραμματέα του, αν μπορούσε, να τον δει. Η γραμματέας μετά από μια σύντομη ενημέρωση του δικηγόρου, της είπε ότι μπορούσε να περάσει κι εκείνη τον ευχαρίστησε που την δέχτηκε χωρίς ραντεβού, όπως είπε.

Η Ξενίδου, αφού έκανε μια σύντομη εισαγωγή στο

θέμα, κι αφού του εξήγησε πόσο τον εκτιμούσε και πόσο εξετίμησε βαθιά το γεγονός ότι την εξυπηρέτησε προ ημερών, εξήγησε ότι η υπόθεση αφορούσε το γιο της και το διαζύγιο που θα αντιμετώπιζε στο εγγύς μέλλον, λόγω της δυσαρμονίας του με την σύζυγό του... Ο Θωμίδης την άκουγε προσεχτικά. Κράτησε κάποιες σημειώσεις, της έκανε μερικές ερωτήσεις και έκλεισε κάποιο άλλο ραντεβού για να τον επισκεφτεί με τον άμεσα ενδιαφερόμενο, τον γιο της, για να 'χει καλύτερη γνώση του θέματος από πρώτο χέρι.

Φεύγοντας, η κ. Ξενίδου, έσφιξε το χέρι στον δικηγόρο, λέγοντας: «Είμαι απόλυτα σίγουρη για την επιτυχή έκβαση της υπόθεσης. Γιατί ο γιος μου έχει δίκιο και εσείς έχετε τη φήμη του έντιμου δικηγόρου».

Λίγο αργότερα, γύρω στις 8 το βράδυ, πριν φύγει από το γραφείο του, ο Θωμίδης κάθισε κι αναλογίστηκε τα πεπραγμένα της μέρας του. Έβαλε λίγο ούισκου στο ποτήρι του, και ξεκούμπωσε το πουκάμισό του βγάζοντας τη γραβάτα του. Έλυσε και τα κορδόνια απ' τα παπούτσια του για να χαλαρώσει κάπως. Ήταν ομολογουμένως μια δύσκολη επαγγελματικά ημέρα. Είχε ασφαλιστικά Μονομελούς και ένα Τριμελές Πλημ/κείο για μια ψευδή καταμήνυση όπου παρέστη ως πολιτικώς ενάγων. Είχε τελειώσει γύρω στις 3 το μεσημέρι, πήγε στο γραφείο του και μετά στο σπίτι του, για μεσημεριανό γύρω στις 4. Έφαγε, ξεκουράστηκε λίγο, και κατά τις 6 ήταν στο γραφείο του και πάλι, για να δεχθεί πελάτες και να μελετήσει τη δικογραφία της επόμενης μέρας.

Αυτό το εξοντωτικό ωράριο το ακολουθούσε επί 20 και πλέον χρόνια. Ένοιωθε κουρασμένος και μερικές φορές εξουθενωμένος. Δεν τον κούραζε τόσο πολύ η νομική ενασχόληση όσο η δυστροπία των πελατών. Τη δυστροπία και την δολοπλοκία των αντιδίκων την είχε συνηθίσει και δεν τον άγγιζαν τόσο πολύ. Κάποιες φορές βέβαια, τον έκαναν θηρίο, αλλά, γε-

νικά, τις αντιμετώπιζε. Τίς γνώριζε, τις προέβλεπε. Αλλά η δυστροπία και οι παράλογες απαιτήσεις των πελατών, ήταν κάτι που δεν μπορούσε ούτε να αποδεχτεί, ούτε να συνηθίσει. Και τι δεν περιλάμβαναν αυτές οι παράλογες απαιτήσεις. Υποδείξεις πώς να κάνει τη δουλειά του, πώς θα εξετάσει τους μάρτυρες, τί να συμπεριλάβει και τί όχι στην αγωγή και στις προτάσεις εναντίον των αντιδίκων, ατελείωτα παζάρια στην αμοιβή, την ακλόνητη πεποίθηση ότι είχαν πάντα δίκιο αυτοί και άδικο ο αντίδικός τους, την απαίτηση να προβλέψει 100% την έκβαση της δίκης και, κυρίως, ότι πρέπει να χειριστεί την υπόθεση με εντιμότητα και να μην συναλλαχθεί με τους αντιδίκους! Ακόμη και τον αντίδικο δικηγόρο να μη χαιρετά, γιατί ο χαιρετισμός εκδηλώνει φιλικότητα, και ποιος ξέρει τι άλλο υποκρύπτει, ενώ αυτοί τον ήθελαν μαχητικό, φωνακλά, και πάντα λυμένο το ζωνάρι του, έτοιμο για καβγά! Τέτοιοι ήταν οι πελάτες του, κι απ' όσο ήξερε τέτοιοι και οι περισσότεροι πελάτες των συναδέλφων. Τον τελευταίο καιρό, αναλογίστηκε, πολλοί ήταν αυτοί που του μιλούσαν για τη διαφθορά στους κόλπους της δικαιοσύνης, για το παραδικαστικό που υπόγεια λειτουργούσε, για δικαστές που λαδώνονται από δικτυωμένους δικηγόρους για να επιτύχουν οι τελευταίοι, ευνοϊκή έκβαση για την υπόθεση των πελατών τους, αλλά και για την ανάγκη να υπάρχει εντιμότητα από πλευράς του δικηγόρου, μιας και έχει δώσει όρκο να υπερασπίζεται τον πελάτη του μέχρις εσχάτων, με νόμιμους και ευθείς τρόπους, όπως ορίζει και ο κώδικας των δικηγόρων. Ο Θωμίδης είχε προμετωπίδα του τη διάταξη: «Ο δικηγόρος οφείλει να αρνηθεί να αναλάβει υπόθεση καταφανώς άδικη...».

Είχε τη φήμη του έντιμου δικηγόρου, του αδιάφθορου, του μη συναλλασόμενου υπογείως, σε αντίθεση με μερικούς άλλους συναδέλφους του, που δεν είχαν και τόσο καλή φήμη. Σπάνιζαν περιπτώσεις σαν κι

αυτή συναδέλφου, που κατήγγειλε δικαστή που του ζητούσε χρήματα για να βγάλει ευνοϊκή απόφαση για τον πελάτη του. Ο δικηγόρος του 'στησε «παγίδα» κατά το κοινώς λεγόμενον, με προσημειωμένα χρήματα, και ο δικαστής συνελήφθη επ' αυτοφώρω από όργανα της ασφάλειας, δικάστηκε, καταδικάστηκε και εκδιώχθηκε από το σώμα. Κι αυτά, πολύ πριν από την πρόσφατη αναστάτωση που προκάλεσε η ανακάλυψη παραδικαστικού κυκλώματος με πανελλήνιες διαστάσεις. Ο Θωμίδης, πολλές φορές συνεχάρει τον συνάδερφο που είχε το θάρρος και την τόλμη να καταγγείλει δικαστή, γνωρίζοντας τον βρώμικο πόλεμο που θα δεχόταν από πολλούς και επωμιζόμενος την ευθύνη του εγχειρήματος...

Από τα πρώτα βήματα της δικηγορίας του γρήγορα αντιλήφθηκε ότι η δικηγορία, είναι ένα πολύ δύσκολο επάγγελμα. Γιατί ο δικηγόρος βρίσκεται ανάμεσα σε διϊστάμενα συμφέροντα, σε συμπληγάδες. Έχει μεν κοινωνική αποστολή, αλλά πώς να το κάνουμε, είναι και επαγγελματίας. Πρέπει να βγάλει τα προς το ζην με τρόπο αξιοπρεπή και να κερδίζει αρκετά, για να συνεχίζει να ασκεί το λειτούργημα του δικηγόρου, του συλλειτουργού της δικαιοσύνης... να μην κατηντήσει επαίτης αμοιβών αλλά και να μη διαφθείρει τη συνείδησή του με άνομα χρήματα...

Στην εικοσαετή του καριέρα, ο Θωμίδης, δέχθηκε προτάσεις από αντιδίκους για συμβιβασμούς, με το αζημίωτο βέβαια... αλλά τις απέρριπτε ασυζητητί. Ήταν θέμα αρχών, ευσυνειδησίας και ήθους. Προτιμούσε να μην κερδίζει πολλά από παράνομες πηγές αλλά να κερδίζει από νόμιμες απολαβές, που τον τελευταίο καιρό τις είχε αναπροσαρμόσει, για να ανταπεξέλθει στα καλπάζοντα έξοδα. Παρά τη φήμη του ως έντιμου δικηγόρου, με ήθος, δεν έλειπαν και οι προτάσεις από πελάτες του που ήξεραν το ποιόν του, να μιμηθεί συναδέλφους του με υπόγειες δικτυώσεις για να επιτύχει περισσότερα. Προ ημερών, μια

καλοστεκούμενη ξανθομάλλα σαραντάρα, που τον είχε επί χρόνια δικηγόρο της, γιατί τον είχε εμπιστοσύνη και ήξερε ότι δεν θα την πουλήσει ποτέ στη διεκδίκηση μιας τεράστιας ακίνητης περιουσίας, του είπε χαρακτηριστικά:

«Κύριε Θωμίδη, νομίζω ότι τελικά για να κερδίσουμε, θα πρέπει να λαδώσουμε και κανέναν δικαστή... αλλιώς δεν θα τελειώσουμε ούτε σε είκοσι χρόνια... πρέπει και εσείς να λαδώνετε, όπως και οι άλλοι, αν θέλετε να πετύχετε το ποθούμενον...». Ο Θωμίδης την κοίταξε αποσβολωμένος και την κεραυνοβόλησε: «Μα αν δεν κάνω λάθος, είμαι χρόνια δικηγόρος σας, γιατί με εμπιστεύεσθε και γιατί είμαι έντιμος, και δεν συναλλάσσομαι. Ποτέ μου δεν διανοήθηκα να λαδώσω δικαστή που εκ προοιμίου τον θεωρώ αδιάφθορο και αδέκαστο. Αλλά αν ρίξω νερό στο κρασί μου και αρχίσω να λαδώνω όπως θέλετε εσείς, πώς είστε βέβαιη ότι τελικά, κι εγώ δε θ' αντισταθώ στον πειρασμό να δεχθώ χρήματα από τους αντιδίκους σας;». Η κυρία δεν απάντησε. Άφησε όμως ένα αδιόρατο μειδίαμα να ξεφύγει από το καλοσχηματισμένο πρόσωπό της, και σε κάποια στιγμή, «Δε νομίζω ότι θα το κάνατε αυτό...» ψιθύρισε κάπως αμήχανα, «γιατί είσθε έντιμος...»

«Ναι αλλά τώρα μόλις, μου ζητήσατε να γίνω ανέντιμος!», αντέταξε σθεναρά ο Θωμίδης, αποστομώνοντάς την.

Πολλοί είχαν μια περίεργη αντίληψη για την ηθι-

κότητα και την εντιμότητα, σκέφτηκε, καθώς έβαζε το σακάκι του και έκλεινε την βαριά τσάντα με τις δικογραφίες, έτοιμος να επιστρέψει στο σπίτι του.

Δεν πρόλαβε να φύγει, όταν άκουσε ένα ελαφρό χτύπημα στην πόρτα. Δεν περίμενε κανέναν. Περίεργος, άνοιξε και αντίκρουσε χαμογελαστό τον κύριο Φάνη, έναν πελάτη του, την υπόθεση του οποίου είχε εκδικάσει πριν τρία χρόνια περίπου. Ο δικηγόρος απόρησε: «Πώς από εδώ κύριε Φάνη και τέτοια ώρα, χωρίς να κλείσουμε ραντεβού;»

«Έχετε δίκιο κύριε Θωμίδη, έπρεπε να σας τηλεφωνήσω πιο μπροστά», δικαιολογήθηκε ο πελάτης. «Αλλά, να, ήμουν εδώ κοντά για μία άλλη δουλειά και είπα να πεταχτώ για να σας φέρω την κλήση. Το Εφετείο είναι σε λίγες μέρες...»

Ο Θωμίδης κοίταξε την κλήση και διαπίστωσε ότι πράγματι η δικάσιμος ήταν σε 10 ημέρες.

«Έπρεπε όμως να με τηλεφωνήσετε πιο μπροστά και να κλείσουμε ραντεβού... τώρα η ώρα είναι περασμένη», είπε, κοιτάζοντας το ρολόι του ο Θωμίδης.

«Ναι, καταλαβαίνω, θα 'ρθω μια άλλη ώρα», απάντησε ο πελάτης, και ενώ ετοιμαζόταν να φύγει, κοντοστάθηκε... «Ήθελα... ήθελα να σας πω κάτι άλλο... Σας πειράζει μαζί μ' εσάς να παραστεί και ένας άλλος συνάδελφός σας, ο οποίος είχε παραστεί με συγκατηγορούμενό μου σ' άλλη υπόθεση; Εσείς θα αμειφθείτε κανονικά, μη στεναχωριέστε αν... απλά θέλω και τον άλλο, γιατί χειρίστηκε παρόμοιες υποθέσεις και... έχει πείρα...»

«Καλά, καλά, πηγαίνετε και θα το συζητήσουμε. Δεν έχω κατ' αρχάς αντίρρηση να παρασταθεί μαζί μου και ο εκλεκτός συνάδερφος...», είπε ο Θωμίδης και ξεπροβόδισε τον πελάτη του.

Κόντευαν να φθάσουν οι μέρες του Εφετείου και ο κύριος Φάνης δεν είχε φανεί. Ο Θωμίδης άρχισε ν' ανησυχεί. Κάποιες υποψίες, κάποιες σκέψεις πέρασαν

από το μυαλό του. Είχε βέβαια αρκετές επαγγελματικές σκοτούρες και δεν έδωσε ιδιαίτερη σημασία. Παραμονές της δίκης σκέφτηκε να του τηλεφωνήσει, όταν ένα απόγευμα μπαίνοντας στο γραφείο του και βάζοντας τον τηλεφωνητή σε λειτουργία, άκουσε ένα μήνυμα. Ήταν του κυρίου Φάνη. Το μήνυμα έλεγε: «Κύριε Θωμίδη είμαι ο Φάνης. Σας πήρα να σας πω, ότι, τελικά αποφάσισα να παραστεί για το μεθαιριανό Εφετείο, μόνο ο συνάδελφός σας και όχι κι εσείς όπως σας είπα τις προάλλες. Ξέρετε, είναι θέμα οικονομικό βέβαια, αλλά... είναι και κάτι άλλο. Πώς να το πω... εσείς είσθε πολύ έντιμος για μια τέτοια υπόθεση. Τον άλλον τον θεωρώ πιο κολπαδόρο και αρκετά θρασύ, κατάλληλο για να χειριστεί μια τέτοια λεπτή περίπτωση σαν τη δική μου... Μπορεί και να λادώσει αν χρειαστεί...»

Ο Θωμίδης δεν ήθελε ν' ακούσει περισσότερα. Εκλείσε τον τηλεφωνητή, φανερά εκνευρισμένος. Πήγε και κοίταξε έξω από το παράθυρό του, απ' όπου φαινόταν το δικαστικό μέγαρο, το ιερό τέμενος της απονομής της δικαιοσύνης.

Αν μπορούσε κανείς να διαβάσει το βλέμμα του, θα διέκρινε τη σχηματισμένη σ' αυτό πικρία και απορία του:

«Πώς να συνεχίσει να δικηγoreί κανείς με πελάτες, που οι μισοί απ' αυτούς τον ήθελαν έντιμο, οι άλλοι μισοί ανέντιμο, και οι ίδιοι πελάτες πότε έντιμο και πότε ανέντιμο, ανάλογα με τις υποθέσεις, τις προτιμήσεις και τα συμφέροντά τους;»

«Άβυσσος η ψυχή του ανθρώπου και απύθμενη η ιδιοτέλειά του», ψιθύρισε, καθώς έκλεισε το παράθυρο και τράβηξε τις κουρτίνες. Είχε άραγε άδικο ο Πασκάλ, που έλεγε ότι ο άνθρωπος είναι κριτής πάντων και ανόητο σκουλήκι, θεματοφύλακας αλήθειας και ταυτόχρονα βόρβορος αβεβαιότητας;

ΕΠΓΡΑΦΕΣ - ΠΡΟΑΓΩΓΕΣ - ΜΕΤΑΘΕΣΕΙΣ - ΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

Απρίλιος - Μάιος 2012

73

Εγγραφές Νέων Δικηγόρων

1. Ανδρεάδου Μάρθα
2. Γουγούση Αποστολία
3. Καϊλή Μανταλένα
4. Καμπούρης Ιωάννης
5. Καραλιώτα Νικολέττα
6. Καραμπέλα Σουλτάνα
7. Κωσιωρή Ελισάβετ
8. Μαβίδου Μαρία
9. Μανασής Ορέστης
10. Μανατάκη Ανδρονίκη
11. Μαραβέλια Σοφία
12. Μαυροματίδου Μαρία
13. Μαυροσκούφη Παρασκευή
14. Μενεγάκη Ειρήνη
15. Μηλιώνη Ευφροσύνη
16. Μιλτιάδου Ιωάννα
17. Ναούμ Ευσταθία
18. Νεδελκοπούλου Αντωνία
19. Παπαθανασίου
Χρυσοβαλάντης-Κωνσταντίνος
20. Πασσά Αικατερίνη
21. Πέτσου Αικατερίνη
22. Πολυμενίδη Αρετή
23. Σαράφη Βασιλεία
24. Τσαγγαρίδης Νικόλαος
25. Τσαμουρλίδης Γρηγόριος

Προαγωγές

Α. Στον Άρειο Πάγο

1. Μαυρίδης Στυλιανός
2. Μυλωνά Αμαλία

Β. Στο εφετείο

1. Αραμπατζής Αντώνιος
2. Γερογιάννης Πέτρος
3. Γρηγοριάδου Ζαχαρούλα
4. Κωνσταντινίδου Νίκη
5. Παπαναστασίου Αθανάσιος
6. Σιάκκα Βασιλική
7. Σιδηρόπουλος Βασίλειος
8. Τσιφτσόγλου Άννα-Σοφία
9. Τσουκαλά Ουρανία
10. Χατζηκαλλινικίδης Ιορδάνης

Μεταθέσεις

1. Μπαλάσκα Ολυμπία
(Πρωτοδικείο Αθηνών)
2. Φράγκου Αργυρώ
(Πρωτοδικείο Γιαννιτσών)

Διαγραφές

Επειδή παραιτήθηκαν

1. Αργύρη Χριστίνα
2. Αργυρίου Αθηνά
3. Βλαδικοπούλου Θεοσημία
4. Βουλγαράκη Ελένη
5. Βράνιαλη Ευφροσύνη
6. Γρηγοράκης Ιωάννης
7. Δέμη Φωτεινή
8. Κυριατζής Χρήστος
9. Κωνσταντέλλου Ελένη
10. Λιολιάκη Ελένη
11. Μανούκα Μάρθα
12. Μανουσάκη Πετρούλα

13. Μαρουφίδης Δανιήλ
14. Μπαλτάς Σταύρος
15. Μπρόβας Δημήτριος
16. Παπαζήση Θεοφανώ
17. Πάσσα Πηνελόπη
18. Πασχάλη Μαρία
19. Συγκούνης Χρήστος
20. Τσελεπίδης Ανδρέας
21. Τσινικόπουλος Δημήτριος
22. Φωτιάδου Σοφία

74

» 01 4|4|2012

Εκδήλωση με θέμα: «Τραπεζικές πιστωτικές συμβάσεις και Οικονομική κρίση», διοργάνωσαν, στις 4 Απριλίου 2012, στο αμφιθέατρο εκδηλώσεων της Τράπεζας Πειραιώς, ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης και η Μακεδονική Ένωση Εμπορικού Δικαίου. Εισηγητής ήταν ο καθηγητής του Αστικού Δικαίου στο ΑΠΘ **Γεώργιος Δέλλιος**. Προήδρευσε ο ομότιμος καθηγητής του ΑΠΘ κος **Παμπούκης**.

» 02

5|4|2012

75

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης και η Ένωση Δικαίου Αλλοδαπών και Μετανάστευσης διοργάνωσαν, στις 5 Απριλίου 2012, στο Συνεδριακό κέντρο της Τράπεζας Πειραιώς, επιστημονική εκδήλωση με θέμα: «Οι πρόσφατες μεταβολές στη νομοθεσία 'περί αλλοδαπών'. Σκέψεις και προβληματισμοί» και Εισηγητές: **Γεωργία Ιορδανίδου**, Δικηγόρο, Μέλος Ε.Δ.Α.Μ., **Χρήστο Γκοτσελίδη**, Δικηγόρο, Μέλος Δ.Σ. Ε.Δ.Α.Μ. και **Βασιλική Κάργα Καμπάνη**, Δικηγόρος, Μέλος Ε.Δ.Α.Μ. Το συντονισμό είχε ο **Γεώργιος Τσαούσης** Δικηγόρος, Α' Αντιπρόεδρος Ε.Δ.Α.Μ., ενώ ακολούθησε Συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα: «Ο ελάχιστος χρόνος ασφάλισης ως προϋπόθεση για την ανανέωση των αδειών διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών» και συμμετέχοντες τους: **Γεώργιο Τσαούση**, **Γεώργιο Κασούδη**, Προϊστάμενο της Διεύθυνσης

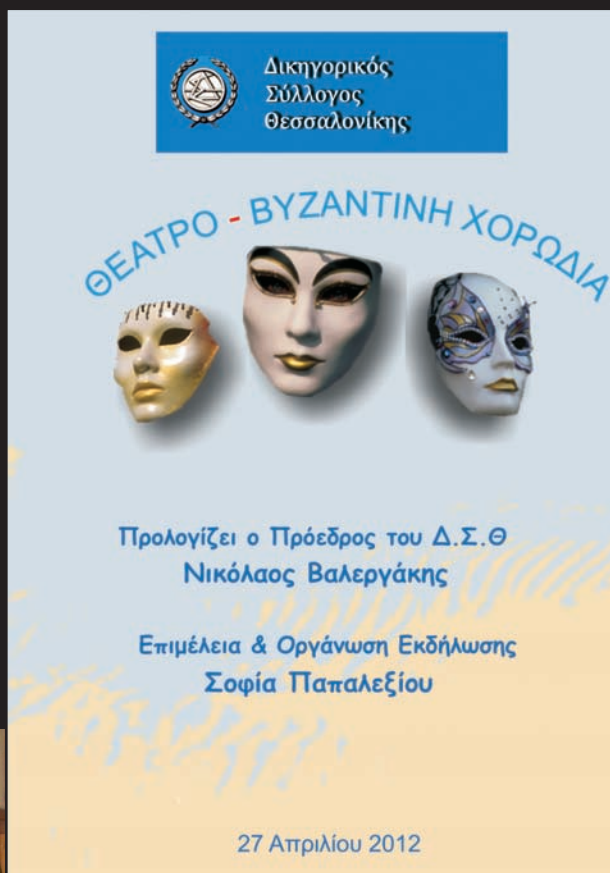
Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Θεσσαλονίκης και την **Ελένη Σταυροπούλου** Πρόεδρο Πρωτοδικών Διοικητικών Δικαστηρίων με συντονίστρια την **Παρασκευή Σεραΐδου**, Δικηγόρο, Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης.

76

» 03

27/4/2012

» 04

16/5/2012

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης και το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Θεσσαλονίκης, διοργάνωσαν, στις 16 Μαΐου 2012, στην Αίθουσα εκδηλώσεων του Εμπορικού & Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Θεσσαλονίκης, (Τσιμισκή 29), Επιστημονική εκδήλωση με θέμα: «Διαμεσολάβηση: Βαδίζοντας προς το νέο τρόπο επίλυσης των διαφορών» και Εισηγήτριες: **Εύη Αυλογιάρη**, Δικηγόρο, Διαπιστευμένη Διαμεσολαβήτρια, **Ζωή Γιαννοπούλου**, Δ.Ν., Δικηγόρο, Διαπιστευμένη Διαμεσολαβήτρια και **Έλενα Κολτσάκη**, Δ.Ν., Δικηγόρο, Διαπιστευμένη Διαμεσολαβήτρια. Της

εκδήλωσης προήδρευσε ο Ομότιμος Καθηγητής Νομικής Α.Π.Θ. και Αντεπιστέλλον Μέλος της Ακαδημίας Αθηνών, **Λάμπρος Κοτσιρίης**, ενώ χαιρετισμό απηύθυναν οι: **Νικόλαος Βαλεργάκης**, Πρόεδρος Δ.Σ.Θ. και ο **Δημήτριος Μπακατσέλος**, Πρόεδρος Ε.Β.Ε.Θ.

αθωα εγκλήματα

Στιγμιότυπα από την εκδήλωση -
παρουσίαση του βιβλίου του προέδρου
εφετών Άγγελου Λιάπη

η άπειρη στιγμή

Το δειλινό ψυχορραγούσε

Ο απερίγραπτος ακουμπούσε
Στην πληγή του ανθισμένου σύννεφου
Το γυάλινο βιολί του
Και ξαπόσταινε

Ένα πανέρι δάκρυα
Έγιναν χρυσαλίδες
Και έφεξαν το νέο του πρόσωπο
Χτυπήσαμε το καμπανάκι
Της ίριδας
Και είδαμε με τα μάτια μας:

«Χρυσοπράσινα φρύδια
Χρυσοπράσινο φως
Και ένα πουλάκι βιολετί
Να γνέθει τη χρυσόσκονη»

Πιο εκεί
Δυο μικροσκοπικά τριζόνια
Γύριζαν τις μυλόπετρες
Κι άλεθαν το τραγούδι τους

Πιο παραπέρα
Το ρυάκι του απροσπέλαστου χρόνου
Κυλούσε στις φλέβες της ίριδας
Και μετουσίωνε σε φως
Το άλεσμά τους

Όλα ήταν στη θέση τους:

Το μενεξεδένιο δάχτυλο
Στο πλήκτρο της ελπίδας

Ο καταρράχτης της φεγγοβολής
Στις φτερούγες της χρυσαλίδας

Η χάντρα της χρυσής αυγής
Στη σέλα της Μαγιάτικης μέρας

Αυτή είναι η άπειρη στιγμή μου, λέει

Να γυρίζουν τα μικροσκοπικά τριζόνια
Τις μυλόπετρες
Και να αλαφραίνει η θλίψη τους
Από το βάρος της μεγάλης πέτρας

Να γνέθει το βιολετί πουλάκι
Τη χρυσόσκονη
Και το μενεξεδένιο δάχτυλο
Να φτάνει μέχρι τα πέρατα
Του αφανέρωτου ουρανού

Το πλήκτρο της ελπίδας

Να χτυπάμε
Με τ' αστροπελέκια της Άνοιξης
Το καμπανάκι της ίριδας
Κι ο καταρράχτης της φεγγοβολής
Να γίνεται αγάπη και έρωτας
Ειρήνη και καθάριο φως
Στις φτερούγες της χρυσαλίδας

Γαλήνη. Παντού γαλήνη

Ένα σκουλήκι τρυπήθηκε
Απ' τη βελόνα της χρυσής αυγής
Κι έγινε πεταλούδα

Μια λευκή τουλίπα
Φόρεσε το ρουμπίνι της παλirroιας
Και έγινε τούλι νυφικό
Στο σκίρτημα της πεταλούδας

Η μουσική απόκοσμη

Από το δάκρυ της γαρουφαλιάς
Από το αίμα της ρωγμής του βελούδου

Ο απερίγραπτος τίναξε
Μέχρι τις παρυφές της αρμονίας
Τη σφεντόνα του
Και ο λόγος του έσταξε
Μέλι και δυόσμο
Στο κενό της γαλήνης μας:

Ευτυχισμένοι όσοι ταξίδεψαν
Με τον αγέρα της σφεντόνας

Πέρα από τον ήχο της σάλπιγγας
Πέρα από το εκμαυλιστικό
Κάλεσμα της Σειρήνας

Ευτυχισμένοι όσοι νήστεψαν
Την εφήμερη δόξα
Και κοινώνησαν το χαμόγελο
Της απέραντης θάλασσας

Ευτυχισμένοι όσοι στερήθηκαν
Το περιττό ψήλωμα
Και ισορρόπησαν στα όρια
Της κορυφογραμμής τους

Ευτυχισμένοι όσοι ζητιάνεψαν
Το βέλος της ψυχής
Και σήκωσαν πάνω από τις πλάτες τους
Όλα τα «αχ» του κόσμου

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΕΝΩΠΙΟΝ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Τεύχος 66 | ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2012

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

**Δικαιοσύνη,
χρονίως
πάσχουσα:
Φαρμακευτική
αγωγή και
δοσολογία**

